

KODANIKUALAGATUSE “TEEME ÄRA MINU EESTI” IDEEPANGA ANALÜÜS

ANALÜÜSIRAPORT

9.11.2009

Tellija: Riigikantselei

Täitja: SA Poliitikauuringute Keskus PRAXIS

Projekti rahastatakse järgmise programmi raames:
**„Heade praktikate vahetamine kodanikuaktiivsuse edendamiseks
Euroopa Liidus (EPACE)”**

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Sisukord

1. Sissejuhatus	4
2. Analüüsi meetodika	6
2.1 Märksõnade koostamine	7
2.2 Märksõnade koondamine analüüsis.....	8
3. Analüüsi horisontaalsed tulemused	12
3.1 “Minu Eesti” maakondade lõikes	12
3.2 Lahendustasandid.....	13
3.3 Lahendajad	13
3.4 Lahenduse tüüp	13
3.5 Vajalikud ressursid.....	14
3.6 Majanduslangus ja Euroopa Liit	15
3.7 Teemad	15
3.8 Seostekaart	18
4. Olulisemad järeldused	21
5. Tulemused teemade lõikes	22
5.1 Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö	22
5.2 Väärtused	24
5.3 Ettevõtlus	25
5.4 Vaba aeg, sport.....	27
5.5 Piirkondlik areng.....	28
5.6 Maaelu	29
5.7 Elukeskkond	31
5.8 Loodushoid.....	32
5.9 Elukestev- ja alternatiivõpe.....	34
5.10 Riik ja riigi maine	35
5.11 Haridussüsteem.....	37
5.12 Noored	39
5.13 Poliitiline kultuur	40
5.14 Lapsed	41
5.15 Stressiga toimetulek, eneseusk & positiivsus.....	43
5.16 Vabatahtlik töö, MTÜ-d	45
5.17 Töökohtade loomine ja tööturg	46
5.18 Kultuur ja traditsioonide säilitamine	47
5.19 Perekond.....	49
5.20 Sotsiaalvaldkond.....	50
5.21 Eakad.....	52
5.22 Liiklus	53
5.23 Tehnoloogia ja internet.....	54

5.24	Hariduse väärtustamine.....	56
5.25	Tervislikud eluviisid.....	57
5.26	Tervis.....	58
5.27	Transport ja teed	60
5.28	Loodusvarade kasutamine	61
5.29	Haridus ja teadus.....	62
5.30	Rahvus ja keel.....	64
5.31	Ühistransport	65
5.32	Turism	66
5.33	Seadused, maksud	68
5.34	Avalik kord ja turvalisus	70
5.35	Loomad	71
5.36	Majanduslanguse leevendamine.....	73
6.	LISAD	75
	LISA 1:	76
	Tabel 1.1 Teemad ja maakonnad	76
	Tabel 1.2: Teemad ja probleemi mõõde.....	78
	Tabel 1.3 : Teemad ja lahendajad.....	80
	Tabel 1. 4 : Teemad ja lahenduse tüübid	81
	Tabel 1. 5: Teemad ja ressursid	83
	Tabel 1.6 : teemad, majanduskriis ja Euroopa Liit.....	85
	LISA 2. Joonised maakondade lõikes	86
	Tabel 2.1 Teemad maakondade lõikes	86
	Tabel 2.2 Probleemi mõõde maakondade lõikes	87
	Tabel 2.3:Lahendajad maakondade lõikes.....	88
	Tabel 2.4: Vajalik ressursid maakondade lõikes	89
	Tabel 2.5: Lahendi tüüp maakondade lõikes	90
	Tabel 2.6: Euroopa Liidu mainimine maakondade lõikes	91
	Tabel 2.7: Majanduslanguse mainimine maakondade lõikes	92
	LISA 3. Analüüsi alusinfo	93
	Tabel 3.1: Esialgsete teemad.....	93
	Tabel 3.2: Esialgsete kategooriad	95
	Tabel 3.3: Koondatud teemad.....	96

1. Sissejuhatus

Riigikantselei tellimusel viis SA Poliitikauuringute Keskus Praxis (edaspidi Praxis) läbi Minu Eesti mõttetalgutel arutatud ideede põhjal koostatud märksõnaloendi sekundaarse analüüsi. 1.mail 2009 toimusid üle Eesti mõttetalgud, millest võttis osa ca 11 000 inimest. Oma mastaapsuse tõttu on tegu kahtlemata silmapaistva kodanikualgatusliku protsessiga, mille tulemuste analüüs võiks anda huvitavat ja vajalikku teadmist eestimaalaste kodanikuaktiivsuse ja ühistegevuses kaasalöömise valmisoleku kohta. Seetõttu juba talgute kavandamisest saati oli kindel arusaam, et 1. Mail toimunud ürituse tulemusi tuleb analüüsida.

Käesolev analüüs põhineb Minu Eesti ideepangas oleva 2524 kirjalikul arutelukokkuvõttel. Kõigepealt kodeeris Faktum & Ariko 2009.aasta suvel ideepangas olevate kokkuvõtte sisu, märkides arutelude sisukirjelduste juurde märksõnad. Käesoleva sekundaaranalüüsi sisendiks oligi märksõnadega varustatud andmebaas, mille analüüs võimaldab heita pilgu vestlusringide sisse ning seostada märksõnu omavahel sõltumata arutelu pealkirjast või valitud üldisest teemast. Nii näiteks võisid haridusega seotud küsimused tulla sageli jutuks näiteks töökohtadest ja majandusarengust vesteldes.

Tegu on unikaalse andmestikuga, mis väljendab ca 11 000 inimese osalusel väiksemates vestlusringides toimunud arutelude sisu. Analüüsi eesmärk on mõttetalgutel osalenud inimeste arutelude sisu üldistatult vaadelda ning leida vastused järgmistele küsimustele:

- Millest inimesed omavahel tegelikult arutlesid? Kuigi talgutele registreeriti konkreetseid aruteluteemasid märkides, said talgulised avatud ruumi põhimõttel arutleda sisuliselt piiramatutel teemadel vastavalt oma eelistustele.
- Kuidas olid talguliste aruteludes erinevad teemad omavahel seotud?
- Mis tasandi probleemina üht või teist küsimust talgulised käsitlesid?
- Keda nägid aruteludes osalejad lahendajatena?
- Milliseid ressursse peeti vajalikuks, et aruteludes kerkinud lahendusi ellu viia?

Käesolevaid analüüsitulemusi ei saa käsitleda ühiskonnale kui tervikule ülekantavat üldistust, vaid peab vaatlema kui mõttetalgutel arutletu üldistust. Põhjus, miks seda analüüsi ei saa üldistada ühiskonnale kui tervikule seisneb selles, et ei ole võimalik tõendada, et talgutel osalenud moodustaksid esindusliku läbilõike Eesti elanikkonnast. Pigem saame eeldada, et talgulised olid aktiivsemad inimesed, kellel on huvi osaleda kodanikualgatuslikes ettevõtmistes. Seega võime analüüsi tulemustest teha järeldusi pigem kodanikuühiskonna aktiivsemate segmentide kohta.

Samas on see teadmine oluline, sest tõenäoliselt on just kodanikuühiskonnas aktiivsemad inimesed valmis ja tulevikus ühistegevustes osalema.

Samuti tuleb tulemuste tõlgendamisel ja kasutamisel arvestada mõttetalgute etteantud formaadi ja arutelude küsimusepüstitusega ("kuidas" ehk lahendusele suunatud küsimus). See tähendab, et arutelude korraldus soosis teatud ühised lahendusviise ning tasandeid. Samuti võis arutelude tulemus sõltuda sellest, kuivõrd mõttetalgulised varem üksteist tundsid ning kuivõrd oli neil ühiseid huvipakkuvaid aruteluteemasid näiteks tulenevalt elukohast samas piirkonnas.

Kokkuvõttes aitab käesolev analüüs paremini mõista, mida talgutel osalejad oluliseks pidasid ning kuidas on räägitud teemad üksteisega seotud. See annab head sisendit nii võimalike jätkutegevuste kavandamiseks kui ka arusaama kodanikuühiskonna aktiivsema osa valmisoleku kohta lüüa kaasa tunnetatud probleemide lahendamisel.

Analüüsi viis läbi SA Poliitikauuringute Keskus Praxis, kes oli seotud Minu Eesti mõttetalgutega juhtides analüüsimeeskonna tööd. Analüüsimeeskonda kuulusid Ain Aaviksoo (Praxis), Annika Uudelepp (Praxis), Andres Kõnno (Tartu Ülikool), Evelin Pullerits (Tartu Ülikool). Analüüsimeeskonda nõustas Tartu Ülikooli professor Marju Lauristin.

Analüüsi läbiviimist rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondist ja Riigikantselei eelarvest ning vastavalt sõlmitud lepingule esitab Praxis käesolevaga lõpliku analüüsiraporti seisuga 09.11.2009.aastal.

2. Analüüsi meetoodika

1. mail 2009 peetud mõttetalgutel koondatud ideed Eesti elu kitsaskohtadest ja nägemused nende lahendamiseks koguti nn ideepanka. 17. augusti seisuga kätkes see endas 2524 toimkonna koosolekuprotokolle, mille täiendaval lugemisel alljärgnevad üldistused põhinevad.

Minu Eesti 2009 mõttetalgute tulemuste analüüsi suurimaks probleemiks võib ilmselt pidada asjaolu, et keegi täpselt ei teadnud milline peaks olema selle andmestiku tegelik formaat, millesse mõttekodadest kogunev informatsioon tuleks mahutada. Selles mõttes on meie tagantjärele toimetatud *ad hoc* kirjeldus ilmselt ainuõige lahendus, kuivõrd range etteantud formaadi kasutamine võinuks mõjutada ka kogutavate andmete laadi. ME korraldajate poolt etteantud 19 aruteluteemat võisid küll olla sisuliselt ammendavad, kuid vastust küsimusele „mis siis ikkagi *tegelikult* 1. mail aset leidis“ nad täpselt ei võimalda.

Käesoleva analüüsimeeskonna ja Faktum Ariko poolt koostatud kodeerimisjuhend kätkes endas kokku 133 märksõna, millest vastet ei leidunud ainult teemale „kodakondsus“ (kategooria „muud teemad“ alla kvalifitseerus 18 juhust). Ühe mõttekoja istungist märgiti andmestikku keskmiselt pisut üle 2 aruteluteema (täpsemalt – 2,3). See tähendab, et eellugemise teel määratletud 132 valdkonda tuli koondada üldisemateks kategooriateks, et siis nende esinemises võimalikke korrelatsioone otsida. Mainitud 132 valdkonda koondasime kokku 36 tunnuseks (vt graafikut teemad/seoste arv teiste teemadega).

Meie poolt esitatud uurimisküsimused võib laias laastus jagada kaheks:

1) Millest, kui palju ja millistes seostes mõttetalgutel räägiti? Vastamaks nendele küsimustele grupeerisime arutletud teemad kokku 36 valdkonnaks. Hinnates nende valdkondade esinemissagedust, nende omavahelisi seoseid ja jagunemist Eesti geograafiliste piirkondade vahel, saime üht-teist teada nende teemade olulisuse kohta.

2) Selleks et teada saada milline oli nende arutelude laad, uurisime veel täiendavalt:

a) millisel tasandil nähti probleemi lahenduse vajalikkust (vahetu keskkond, kohalik probleem, Eesti probleem üldiselt jne),

b) mis laadi olid pakutud lahendused (idee lahendamine üksikisiku, kogukonna, omavalitsuse või riigi tasandil),

c) millised olid need ressursid, mille kasutamist nähti lahendusena (rahalised vahendid, vabatahtlike töö, palgatöö, teadmised, poliitikute mõjutamine),

d) millisena nähti uut kujunevat olukorda (uus toode või teenus, hoiakute muutumine, seaduse muutumine, oskuste juurdetekitamine jne) ning kas arutletud teemad olid seotud

- majanduskriisi või
- Euroopa Liidu institutsioonide vahendite kasutamisega.

2.1 Märksõnade koostamine

Märksõnade puhul tuleb silmas pidada, et loendi koostamisel oli kaks paralleelselt eesmärki. Esiteks oli vajalik ideepanka kantud ideede märksõnastamine ühtse süsteemi alusel, mis lihtsustaks ideepanga kasutajatel endale huvitavate märksõnadega seotud ideede ja talguosaliste leidmist. Teiseks pidi sama märksõnade loend saama aluseks käesolevale analüüsile. Antud eesmärkide vajadused on mõnes mõttes vastandlikud – ideepanga otsifunktsiooni kasutusmugavuse suurendamiseks oli vajalik märksõnade teatud formaalne struktuur teemavaldkondade raames, kus üldisemad märksõnad sisaldavad endas ka madalama taseme märksõnu (näiteks Majandus – Ettevõtlus – Ettevõtluse arendamine). Analüüsi seisukohast on aga mistahes formaalse struktuuri eeldamine andmetes põhjendamatu – uurija peaks andmetele lähenema “nii nagu on” jälgides avatud kodeerimise põhimõtteid, kus märksõnad koodide välja töötamise faasis pannakse vabas vormis kirja nende esinemise järjekorras ning uute koodide (märksõnade) lisamise vajadus otsustakse jooksvalt iga järgmise tekstiühiku läbi töötamisel.

Käesoleva analüüsi aluseks olev märksõnade loend on nende kahe eesmärgi omamoodi kompromiss – kodeerimiseks aluseks olev märksõnade loend on esitatud formaalselt struktureeritud teemavaldkondade kaupa, samas formaalset teemade loetelu on täiendatud ja parandatud avatud kodeerimise põhimõttel leitud märksõnadega. Analüüsis on arvestatud vaid kõige täpsema võimaliku märksõnaga ehk iga ühiku kohta märgiti üks või mitu võimalikult täpset märksõna, seejuures täpsema märksõna olemasolul enam üldisemat märksõna ei märgitud.

Analüüsimeeskonna ja Faktum & Ariko poolt koostatud kodeerimisjuhend kätkes endas kokku 133 märksõna, mis kirjeldasid 13 üldiste teemavaldkonda, lisaks veel kategooria „muud teemad“ (kokku 18 juhust ehk 0,7% ideedest), millest ühtegi vastet ideepangas ei leidunud ainult teemale „kodakondsus“. Kokku märgiti ideedele üle 5600 märksõna, ühe idee kohta märgiti keskmiselt pisut üle 2 märksõna (täpsemalt – 2,2).

Sellisenäolise võimaldab märksõnade süsteem nii üldisemate kui ka väga konkreetsete huvipakkuvate teemade leidmist ideepangast ja vajadusel ka nende lahkamist analüüsis võimalikult asjakohasel tasandil. Samas on analüüsi selguse ja kompaktsuse huvides otstarbekas esialgsed 132 märksõna koondada üldisemateks valdkondadeks, et siis nende koos esinemises võimalikke korrelatsioone otsida, mis on nn ideeperekondade moodustamise sisuliseks aluseks. Esialgsed 13 üldist teemavaldkonda, mis on märksõnade formaalse struktureerimise aluseks, on selleks liiga üldised ning ühtlasi ei kajasta piisavalt detailselt andmetest endast tulenevaid teemade vahelisi seoseid. Seetõttu on peetud otstarbekaks uute, nõrka keskmise tasandi märksõnade kategooriate loomist. Näiteks on spetsiifilise huvi korral võimalik vaadelda eraldi neid kahte ideed, kus tulid jutuks rollerid, samas pisut suuremat üldistustasandit nõudvas analüüsis on tõenäoliselt põhjendatud vaadelda rollerite küsimust koos teiste ideedega, mis koonduvad liikluse alla. Vaadeldes aga liikluse teemat koos ühistranspordi ja teedehituse küsimustega ühises esialgses transpordi teemavaldkonnas on tõenäoline, et kaotame osa analüüsi tundlikkusest.

2.2 Märksõnade koondamine analüüsis

Esialgsete märksõnade koondamine väiksemaks hulgaks teemavaldkondadeks lähtub kolmest aspektist:

- 1) esialgse märksõna esinemissagedus
- 2) koondatavate märksõnade omavaheline korrelatsioon andmetes või selle puudumine
- 3) uurija subjektiivsed otsustused märksõna eraldi käsitlemise olulisusest analüüsi üldises kontekstis.

Märksõnade esialgne esinemissagedus on tihtipeale esmaseks mõõdupuuks otsustamisel, kas või kui paljude teiste märksõnadega on põhjendatud antud märksõna liitmine. Nii on väikese esialgse esinemissagedusega kategooriad pigem püütud üksteisega liita, kui teemad loogiliselt kokku sobivad. Seda nii juhtudel, kus korrelatsioon liidetavate märksõnade vahel on olemas kui ka seal, kus see puudub ja uurija esialgne subjektiivne arvamus on olnud, et teemat tasuks eraldi käsitleda. Sellise näitena võiks tuua haridusega seotud märksõnade koondamise. Vaadates esialgseid märksõnaseid, kus eristatakse formaalsetel alustel põhi-ja gümnaasiumiharidus, kutseharidus ja kõrgharidus ütleb uurija loogika, et põhi-ja gümnaasiumiharidusega seotud teemad võiksid olla sisuliselt oluliselt erinevad näiteks kõrgharidusega seotud arutlustest, samas on kõrgharidusega seotud vaid 12 ideed ehk 0,4% ideedest, mis on analüüsis eraldi käsitlemiseks liiga väikese esinemissagedusega (mida väiksema valimi kohta otsustusi teeme, seda ebausaldusväärsemaks need muutuvad).

Teiseks on oluline esialgsete märksõnade omavaheline korrelatsioon, eriti juhtudel, kus tegemist on sama üldisema teema alla kuuluvate märksõnadega, mis ei ole tingimata väga väikese esialgse sagedusega. Näiteks koolivälise koostöö märksõna alla koonduvad ideed on korrelatsioonis mõnede teiste haridusega seotud märksõnadega nagu põhi-ja gümnaasiumiharidus, kõrgharidus ja kutseharidus, mistõttu on põhjendatud nende omavaheline liitmine ühiseks haridussüsteemi kategooriaks. Seejuures on uute kategooriate nimetamisel lähtutud kõige sagedamini esinevatest esialgsetest märksõnadest.

Kolmandaks ja ehk kõige olulisema punktina peegeldab märksõnade liitmine uurija subjektiivseid otsustusi märksõna eraldi käsitlemise olulisusest analüüsi üldises kontekstis. Ennekõike on sellised otsustused määranud uute kategooriate detailsuse või üldistuse taseme. Näiteks haridusega seotud uutes kategooriates on eristatud traditsiooniline haridussüsteem ning elukestev- ja alternatiivõpe. Iseenesest on nii nende kategooriate esialgsed osised kui ka uued kategooriat omavahel korrelatsioonis, mis tähendab, et põhimõtteliselt võiks need omakorda liita veelgi suuremaks hariduse kategooriaks, samas moodustavad need kategooriad eraldi kumbki 6-7% ideede arvust, mis annab teemade sisulisi erinevusi arvestades põhjust vaadelda neid kahte kategooriat analüüsis eraldi.

Põhiosas on sellistest põhimõtetest lähtunud märksõnade koondamine andnud tulemuseks esialgsete üldiste suurte teemavaldkondade piires moodustatud uued kategooriad – näiteks sotsiaalvaldkonna erinevad märksõnad on koondunud üheks suureks sotsiaalvaldkonna märksõnaks ning üldisemalt pere teema alla jagunenud märksõnad on koondunud pere, laste, noorte ja eakate kategooriaks. Samas on ka mõned erandid, kus esialgsed märksõnad suurets teemavaldkondadest on jagunenud erinevatesse uutesse kategooriatesse. Nii näiteks on algsel maaelu alla kuulunud ettevõtlus maal liikunud ettevõtluse kategooriasse ning samuti maaelu alla kuulunud vaba aja tegevused maal liikunud vaba aja kategooriasse. Sarnaselt on suures osas lagunenud esialgne tehnoloogia kategooria, kust e-õpe on liikunud haridussüsteemi kategooriasse ja e-riik poliitilise kultuuri alla.

Järgnevalt on näidatud, kuidas on märksõnad analüüsis koondunud kokku 36 kategooriaks ehk üldisemaks teemaks.

1. Ettevõtlus

Majandus

Ettevõtlus

... arendamine

... loodussäästlik ettevõtlus

... väikeettevõtlus

... ettevõtlusharidus

... ettevõtlus maal

2. Töökohtade loomine ja tööturg

3. Majanduslanguse leevendamine

4. Turism

5. Piirkondlik areng

Piirkondlik areng

Inimeste liikumine, püsimine

Piirkondade ühtlane areng

Haldusreform

6. Maaelu

7. Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö

Ühistegevus ja koostöö

... valdadevaheline koostöö

... koostöö kogukonnas

... koostöö avaliku sektoriga

Rahastamine

Aktiivsus kohalikul tasandil

8. Vabatahtlik töö, MTÜ-d

... heategevus

... MTÜ-de areng ja koostöö

... vabatahtlik töö

9. Haridus ja teadus üldiselt

Teadus

10. Haridussüsteem

e-õpe

Traditsiooniline haridussüsteem

... põhi- ja gümnaasiumiharidus

... kõrgharidus

... kutseharidus

... kooliväline koostöö

... koolivägivald, koolikiusamine

11. Elukestev- ja alternatiivõpe

Haridussüsteemi väline

... elukestev õpe

... alternatiivõpe

12. Hariduse väärtustamine

13. Väärtused

Väärtused

... hoolivus, avatus, sallivus

... loovus, innovatsioon

... eetika

... meedia roll

14. Rahvus ja keel

Rahvus, keel

... Kodakondsus

... eri rahvuste lähendamine

... vähemuste kultuur ja keel

15. Kultuur ja traditsioonide säilitamine

Kultuur
Ajaloo ja traditsioonide hoidmine
Kunsti ja kultuuri käekäik

16. Loodusvarade kasutamine

Loodusvarade kasutamine
... meri
... mets
... energiatootmine

17. Loodushoid (teadmised loodusväärtustest, säästlik eluviis jm)

Keskkond, loodus
Teadmised, hoiakud
... loodusväärtused
... teadlikkuse kasv
... säästlik eluviis

18. Elukeskkond

Elukeskkond
... prügimajandus
... õhu puhtus
... heakord
... planeerimine, arendamine

19. Loomad

Loomad
... loomakaitse
... lemmikloomade pidamine

20. Sotsiaalvaldkond

Sotsiaalvaldkond
Erivajadustega inimesed
Toimetulek
... töötud
... kodutud
... vähekindlustatud pered

21. Tervis, üldine

Tervis
Füüsiline tervis
... arstiabi
... täiend- ja alternatiivravi
... tervisekaitse

22. Stressiga toimetulek, eneseusk ja positiivsus

Vaimne tervis

... stressiga toimetulek
... usk endasse, usaldus, positiivsus

23. Tervislikud eluviisid

24. Perekond

pere
Eluase
Perekond
... põlvkondade lõhe
... pereväärtused
... peresuhted

25. Lapsed

Lapsed
... lastehoid
... areng
... iive

26. Noored

Noored
... ühiskondlik aktiivsus
... ajakasutus
... püsimine kodukohas

27. Eakad

Eakad
... eluterve vanadus, rakendamine
... elukvaliteet, hoolekanne

28. Vaba aeg, sport

... vaba aja tegevused maal
Vaba aeg
Sport
Sisukas vaba aeg

29. Transport ja teed, üldine

Transport
Teed

30. Ühistransport

31. Liiklus

Kergliiklus
... jalgrattad

- ... rollerid
- ... liikluskorraldus
- ... parkimine
- ... liiklusohutus

32. Tehnoloogia ja internet

Tehnoloogia

33. Riiki ja riigi maine, üldine

e-riik

Riik ja KOV

Maine ja tulevik

... riigi maine

... KOV maine

... Eesti visioon

34. Avalik kord ja turvalisus

Kaitse, kord

... riigikaitse

... turvalisus, kuritegevus

... seadustest kinnipidamine, avalik

kord

Interneti levik

35. Poliitiline kultuur

Juhtimisviis

... usaldus

... valitsemiskultuur

... võimu lähendamine rahvale

... korruptsiooniga võitlemine

36. Seadused, maksud

... õiguskaitse

Juhtimisvahendid

... maksusüsteem

...õigusloome, seadused

3. Analüüsi horisontaalsed tulemused

3.1 "Minu Eesti" maakondade lõikes

Maakondade lõikes tehtud eristuselt (vt vastavat graafikut) nähtub, et aktiivseim oli osalemine ME üritusel Tallinnas ja Harjumaal. Ehkki Pärnu maakonna esindatus selles pingereas on samuti päris hea, eristuvad Tallinna ja Harjumaa kõrval oluliste paikkondadena veel Tartu linn ja Tartu maakond. Teiste geograafiliste piirkondade lõikes oli osalemine ME üritusel üsna võrdne.

Uurimise kõige üldisemaks tulemuseks võibki pidada teadmist, et kõik fikseeritud tunnused jagunevad Eesti geograafiliste piirkondade vahel üsna võrdselt. See tähendab: tõepoolest on võimalik rääkida „Minu Eestist“ – tervikust, milles inimeste nägemused probleemidest, nende lahendustest ja selleks vajalikest ressurssidest jagunevad üsna võrdselt. Teemade jaotumisest rääkides toome siinkohal välja need, mille puhul saab osundada mingitele geograafilistele iseärasustele.

Teemad, millest umbes pooled said arutatud Tallinnas, Harjumaal ning Tartus ja Tartumaal on **elukestev haridus ja alternatiivõpe** (vastavalt 35% ja 24%), **hariduse väärtustamine** (vastavalt 39% ja 20%), **väärtused** (vastavalt 37% ja 19%), **rahvus ja keel** (vastavalt 40% ja 13%) ning **kultuur ja traditsioonid** (vastavalt 31% ja 16%).

Võrreldes kogu Eestiga torkasid Tallinn ja Harjumaa silma suure tähelepanuga **liiklusele** (46%, Tartu linnas ja maakonnas vastavalt kokku vaid 20%). Kui räägiti **ühistranspordist**, siis 43% juhtudest tehti seda kas Tallinnas või Harjumaal; sama käib ka teema vabatahtlike töö ja MTÜ-d kohta: 44%. Tallinna ja Harjumaa iseärasustena toome veel eraldi välja intensiivse tähelepanu **tehnoloogiale ja internetile** (40%) ning teemadele „**loodusvarad**“ (37%) „**riik ja riigi maine**“ (37%), „**avalik kord ja turvalisus**“ (37%) ja „**poliitiline kultuur**“ (39%).

Anomaaliana torkavad silma veel teema „**seadused ja maksud**“, millest tervelt 15% juhtudest räägiti Pärnu maakonnas, Rapla maakonna arvele jääb 10% ja Harju maakonnale 15%. Tallinna linnas kajastati sellest teemast vaid 5% mõttekodadest.

Eraldi tuleb välja tuua, et lahendustasandid on ainus mõõde, mis eri maakondade lõikes töötas silmatorkavalt erinevalt. Silmatorkavalt eristuvad selles **Tallinn** ja **Tartu**: Eesti „suurlinnade“ mõttekodades osalenud inimesed ei keskendunud mitte kogukonna või linna tasandi küsimustele nagu see toimus enamikes teistes mõttekodades, vaid paljudel juhtudel pidasid osalejad üsna ühemõtteliselt vajalikuks keskenduda üldistele Eesti küsimustele ning inimkonna probleemidele laiemalt. s.t ca 25% kõikidest mõttekodadest. Üsna sarnased Tallinna ja Tartu tulemustele selles lõikes on Pärnu ja Tartu maakondade tulemused.

Hoopis erilisena tunduvad virtuaalsete mõttekodade tulemused. Nendes pöörati suurimat tähelepanu Eesti üldistele küsimustele, ca 25% juhtudest käsitleti inimkonna probleeme ning veel lisaks ca 10% juhtudest riikidevahelisi suhteid.

Riikidevaheliste suhete mõõde on lahendustasandites esindatud minimaalselt veel Tallinnas, ning Tartu, Pärnu, Ida-Viru ja Võru maakondades.

3.2 Lahendustasandid

Vaadates graafikut, mis kirjeldab erinevatele **lahendustasanditele** (võimalik ainult üks vastus) pööratud tähelepanu, torkab silma, et enamikel juhtudel nähti põhiprobleemi ennekõike mitte vahetus keskkonnas, vaid pigem kogukonna ja linna tasandil – kuni 50% kõikidest juhtudest. Lahendustasandite pingereas järgnevad n-ö Eesti üldised probleemid (30%), inimkonna üldised probleemid (13%) ja alles siis tulevad tähtsuse järjekorras „mina, minu kodu ja vahetu keskkond“ (6%).

Nn kogukonna tasand probleemi mõõtmena oli eriliselt silmapaistev piirkondliku arengu (80%), ettevõtluse (76%), vaba aja (76%), loodusvarade kasutamise (76%) ning rahvuse ja keele (73%) küsimustes. Nn Eesti tasandi teemadena käsitleti väärtuste (63%) ja poliitilise kultuuri (53%) küsimusi. Keskmisest enam nähti ühiskonna probleemina erinevaid haridusega seotud teemasid (23-26%), aga ka kultuuri (26%), sotsiaalvaldkonda ja eakate küsimusi (29%) ning perekonda (24%).

3.3 Lahendajad

Pea võrdselt nähti **lahendajatena** (võimalik märkida mitu lahendajat) kas a) iseennast („mina“) või b) teisi eraisikuid (mõlemaid ca 60% juhtudest). Selles pingereas järgnevad KOV-id või KOV-ide allasutused (ca 40% juhtudest). Ettevõtete (16%) ja riigiasutuste (22%) osakaal on koondvaates pigem marginaalne, ehkki näiteks virtuaalsete mõttekodade puhul oli riigiasutustele pandud lootuste osakaal märkimisväärselt suurem kui see oli teistes mõttekodades.

Teemade lõikes peeti üksikisiku panust eriti oluliseks stressiga toimetuleku (75%), vabatahtliku töö (75%) ja tervislike eluviiside (75%) puhul, teiste eraisikute panust väärtustati samuti samadel teemadel. Ettevõtete ja teiste organisatsioonide panust nähti keskmisest enam vajalikuna seoses ettevõtluse arendamisega (30%), vabatahtliku tööga (30%), turismi (29%) ja ühistranspordiga (28%).

Kohaliku omavalitsuse tähtsus ilmnis selliste teemade puhul nagu piirkondlik areng (51%), elukeskkond (54%), liiklus (57%) ja ühistransport (64%). Riigiasutused peaksid talguliste arvates enim panustama seoses poliitilise kultuuri (44%), haridussüsteemi (39%), tervise (38%) ja sotsiaalvaldkonnaga (32%). Eriti aga seoses majanduslangusega (54%).

3.4 Lahenduse tüüp

Erinevate **probleemide olulisima lahendusena** (võimalikud mitu erinevat lahenduse tüüpi) määratleti kõikide maakondade lõikes hoiakute või käitumise muutust (ca 65% kõikide juhtumite lõikes), kuni 35% lahendustest nägid ette uut muutunud toodet või teenust – ka see tunnus jaguneb regiooniti päris võrdselt. Ülejäänud 7 lahenditüüpi – seaduse/regulatsiooni muutus (12%), muutunud füüsiline keskkond (19%), ressursi kokkuhoid (2%), ressursi juurdetektamine (16%), oskuste juurdetektamine (13%), konflikti/vastanduse lahendamine (2%), poliitilise tahte tekitamine või probleemi teadvustamine (7%) - olid vähemolulised.

Hoiakute, käitumise muutust (keskmiselt 65%) peeti sagedamini oluliseks stressiga toimetulekul (83%), väärtuste (81%) ja hariduse väärtustamise puhul (94%).

Teistest sagedamini peeti **uusi tooteid/teenuseid** (keskmine 35%) vajalikuks eeskätt järgmiste teemade puhul: tehnoloogia ja internet, ühistransport, ettevõtlus, loodusvarade kasutamine, liiklus, turism ning töökohtade loomine ja tööturg.

Muutunud füüsilist keskkonda (keskmiselt 19%) oli keskmisest sagedamini lahendusena välja pakutud elukeskkonda (54%), transporti ja teid, avalikku korda ja turvalisust, liiklust ning ühistransporti käsitletud vestlusringides.

Ressursi juurde tekitamine (keskmiselt 16%) oli teistest sagedamini pakutud lahenduseks majanduslanguse leevendamisel (42%) ning töökohtade loomise ja tööturu, ettevõtluse, loodusvarade kasutamise ning piirkondliku arengu vestlusringides. Samal ajal poliitilise kultuuri, loomadega tegelemise, rahvuse ja keele ning avaliku korra ja turvalisuse teemade puhul nähti suhteliselt harva ressursi juurde tekitamise vajadust.

Oskuste juurde tekitamise (keskmiselt 13%) vajadust nähti sagedamini olulisena hariduse väärtustamisel (41%), aga ka elukestva- ja alternatiivõppe, üldiselt hariduse ja teaduse, töökohtade loomise ja tööturu, haridussüsteemi, majanduslanguse leevendamise ning ettevõtluse puhul.

Seaduse ja regulatsiooni muudatust (keskmiselt 12%) peeti vajalikuks seoses poliitilise kultuuriga (41%) ja mitte üllatuslikult ka seaduse ja maksude teemal (63%).

Probleemi teadvustamine või poliitilise tahte puudumine (keskmiselt 7%) oli oluline poliitilise kultuuri puhul (29%), samuti majanduslanguse leevendamise, loodusvarade kasutamise, riigi ja riigi maine, tehnoloogia ja interneti, tervise, väärtuste ning seaduste ja maksude teemadel aruteludes.

Konflikti lahendamise (keskmiselt 2%) räägiti enam rahvuse ja keel kontekstis (19%), aga samuti transpordi ja teede, poliitilise kultuuri, loodusvarade kasutamise ning avaliku korra ja turvalisuse juures.

3.5 Vajalikud ressursid

Mõttekodades väljatoodud probleemi lahendamiseks vajalike **ressursside loeteludes** oli kõikides maakondades ühemõtteliselt kõige paremini esindatud ressursiks vabatahtlike poolt panustatud aeg (63%). Panustatavate ressursside pingereas järgnevad teadmised, oskused (41%) ja rahalised vahendid (31%). Mõlema ressursi vajadusele viidati üle Eesti päris võrdselt.

Märkimisväärselt jagunevad terve Eesti lõikes suhteliselt võrdselt ka ülejäänud panustamisviisid. Ka meie poolt n-õ *ad hoc* kategooriana välja toodud „poliitikute mõjutamine ja lobby“ osutus esindatuks ca 20% juhtudest kõikides piirkondades.

Teemade lõikes peeti vabatahtliku aja panustamist oluliseks aruteludes, mis keskendusid vabatahtlikule tööle (86%), loomadele (85%) ja noortele (81%). Palgatöö panustamist nähti keskmisest rohkem vajalikuna haridusteemadel (27%), avaliku korra ning turvalisuse (26%) ja

sotsiaalvaldkonna puhul (24%). Nn "rahalisi vahendeid" üldiselt määratleti vajalike ühistranspordi (51%), liikluse (47%) ja ettevõtluse puhul (48%). Teadmiste ja oskuste arendamist nähti lahendusena erinevate haridusega seotud küsimuste kontekstis (76% ja 66%) aga ka tervislike eluviiside (62%) ja loodusvarade kasutamise (61%) puhul. Poliitikute mõjutamist tajuti teistest teemadest olulisemana loodusvarade kasutamise (40%), majanduslanguse leevendamise (38%) ja poliitilise kultuuri parandamise kontekstides (38%).

3.6 Majanduslangus ja Euroopa Liit

Nii **majanduslangust** kui **EL-i** mainiti mõttekodades suhteliselt vähe, keskmisel jäi nende teemade osakaal vastavalt 3% ja 5%. Keskmisest enam, kuigi endiselt vähe, on EL-i mainitud ettevõtluse ja töökohtade loomisega seonduvalt (vastavalt 11% ja 14%), samuti liikluse (10%) ja transpordi ning teedega seonduvalt (19%). Sellisena on EL eelkõige rahastamise allikas probleemide lahendamisel. Eelnevalt mainisime, et rahaliste vahendite osatähtsus oli ressursside loeteludes suhteliselt väike (31%), s.t: raha ja rahapuuduse teema olid kokkuvõttes pigem marginaalsed. Majandussurutis tuli jutuks seoses seaduste ja maksudega (20%), töökohtade loomise ja tööturuga (16%) ja sotsiaalvaldkonnaga (14%), mis on ka loogiliselt need valdkonnad, mida majanduse olukord kõige teravamalt puudutab.

3.7 Teemad

Enim käsitletud teemad olid ühistegevus ja koostöö (27%), ettevõtluse ja töökohtade loomisega seonduv (19%), haridusega seonduvad erinevad teemad (16%), väärtused (15%), vaba aeg ja sport (13%), piirkondlik areng (8%), maaelu (8%), elukeskkond (8%) ja loodushoid (8%).

Ühistegevus ja koostöö teema suur osakaal peegeldab hästi ürituse algset eesmärki ja ülesandepüstitust, milleks oli paljude "teeme ära" tüüpi projektide leidmine ja algatamine. Inimesest endast ja kogukonnast lähtuvat arutlust peegeldavad ka selle aruteluvaldkonna peamised tunnused. „Lahendustasandid“: 51% kogukond, vald, linn ja 40% Eesti üldiselt, „lahendajad“: 68% mina ise, 69% teised eraisikud ja 45% KOV ning „vajalik ressurss“: 63% vabatahtlik töö ja 41% teadmised oskused. See kõik väljendab selgelt kokku tulnud inimeste taht midagi ühiselt oma kogukonna heaks ära teha.

Paljude arutletud teemade läbivaks jooneks, omamoodi Minu Eesti veregrupiks kujunes väärtuste teema, mis käis läbi 15% juhtudest. Väärtused raamistasid terve rea oluliste teemade arutlusi nagu ühistegevus ja koostöö, vabatahtlik töö, noored, perekond, haridussüsteem ning elukestev- ja alternatiivõpe, stressiga toimetulek, tehnoloogia ja internet, rahvus ja keel, riik ja riigi maine, kultuur ja traditsioonide säilitamine. Vajadust muutuste järgi väärtustes peegeldas ka tööik, et kõige sagedamini (65% juhtudest) nähti lahendust eelkõige muutunud käitumises ja hoiakutes. Ka väärtuste teema lahendustasandid olid kõige enam üksikisikute tasandil (67% mina, 66% teised eraisikud).

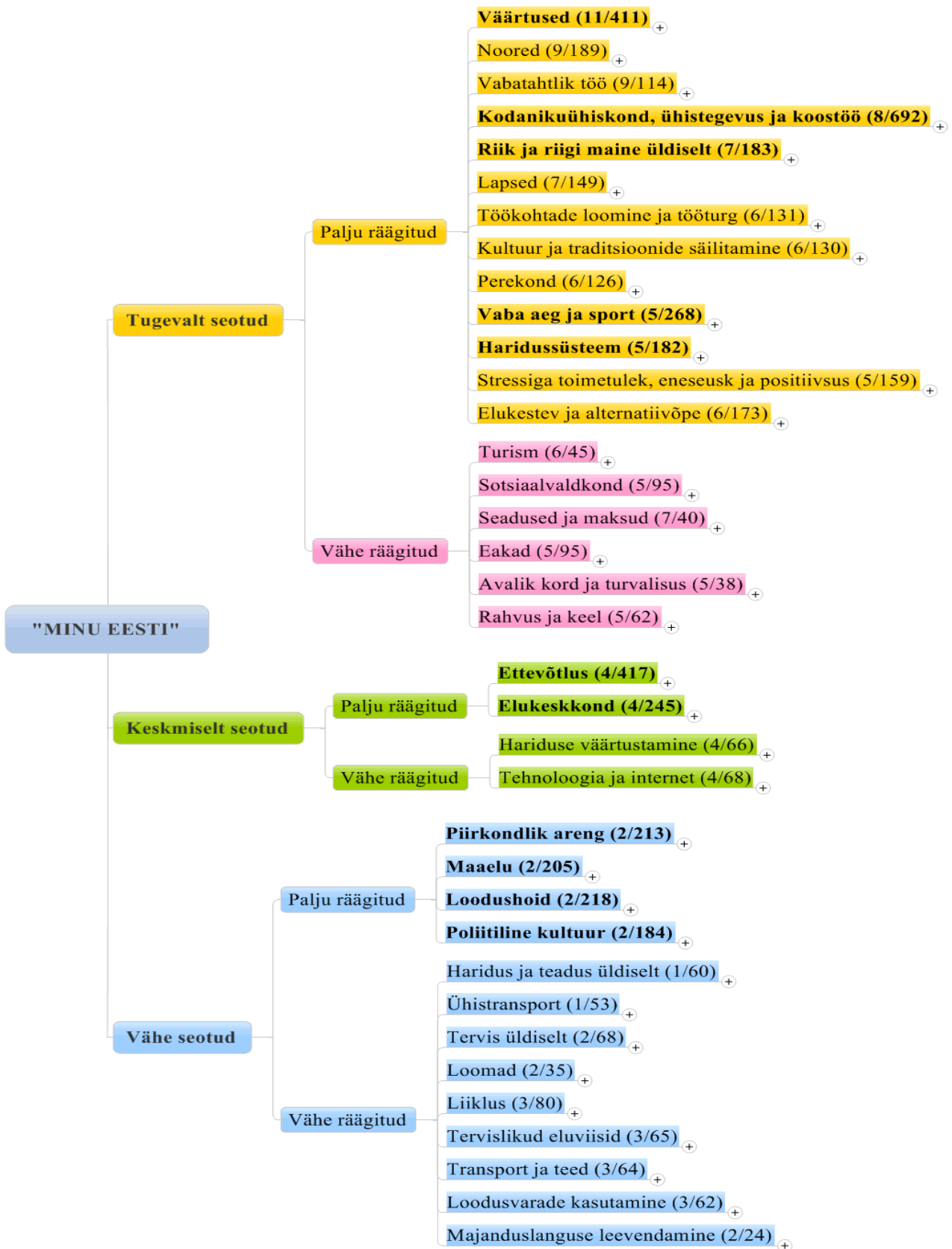
Minu Eesti mõttetalgutel käsitletud **teemad** jagasime nendevaheliste seoste esinemissageduse põhjal nelja kategooriasse:

- a) üldiselt paljuräägitud ja teiste teemade/problemaatikatega tihedalt läbipõimunud valdkonnad (rohkem kui 100 kordust ning 5 ja rohkem viidet),
- b) suhteliselt vähe räägitud aga samas teiste valdkondadega tugevalt seotud teemad (vähem kui 100 kordust, 5 ja rohkem viidet),
- c) keskmiselt seotud mõttearendused (4 viidet teistele valdkondadele, korduvate ideede arv $38 < 417$) ja
- d) teistest täiesti eraldiseisvad valdkonnad (vastastikuseid viiteid 1-3, korduvate ideede arv $53 < 218$).

Järgneval skeemil on ära näidatud tekkinud kategooriad ja nende lõikes teemad.

Skeem 1. Kategooriad ja nende lõikes esinevad teemad.

On tähelepanuväärne, et kõigis neljas kategoorias esineb nii palju räägitud kui vähem räägitud teemasid. Siinkohal on oluline tendentsina välja tuua: mida tugevamalt seotud teema, seda üldisem kategooria (näiteks: väärtused, kodanikuühiskond, riigi maine jne). Ja vastupidi: mida vähem seoseid teiste valdkondadega, seda spetsiifilisem aruteluvaldkond (näiteks: maaelu, liiklus, loodusvarade kasutamine, tervislikud eluviisid jne).

Käsitletud valdkondade jagunemine nimetatud nelja kategooria vahel oli ebaproportsionaalne. Kõige rohkem esines n-ö tugevalt seotud teemasid (19, vastavalt 5 ja rohkem viidet), keskmiselt seotud teemasid oli 4 (4 viidet teistele valdkondadele) ning vähe seotud teemasid fikseerisime kokku 13 (3 ja vähem viidet teistele teemadele).

Eelnevalt nentisime, et ME sündmuse üheks oluliseks järelduseks kujunes lahendustasandite lõikes asjaolu, et ca 50% kõikidest mõttekodadest suunas oma tähelepanu kogukonna, valla ja linna tasandi probleemide lahendamisele + veel ca 30% kõikidest mõttekodadest keskendusid Eesti teemadele üldiselt. Need 80% peegelduvad päris hästi ka meie poolt eristatud kategooriates. On ju väärtused, vabatahtlik töö, kultuur, riik ja perekond sellised piisavalt üldised mõisted, mis lubavad tekitada kergesti seoseid erinevates eluvaldkondades.

Meie poolt eristatud nn 3. ja 4. grupi teemad on olemuselt seevastu palju konkreetsemad. Hariduse, vaba aja, spordi, ettevõtluse, liikluse, maaelu ja loodusega seotud probleemistik nõuab enamasti märksa täpsemaid nägemusi lahenduskäikudest, mis tingimata ei pea sisaldama viiteid üldisematele kategooriatele nagu seda on 'kultuur' ja 'väärtused'.

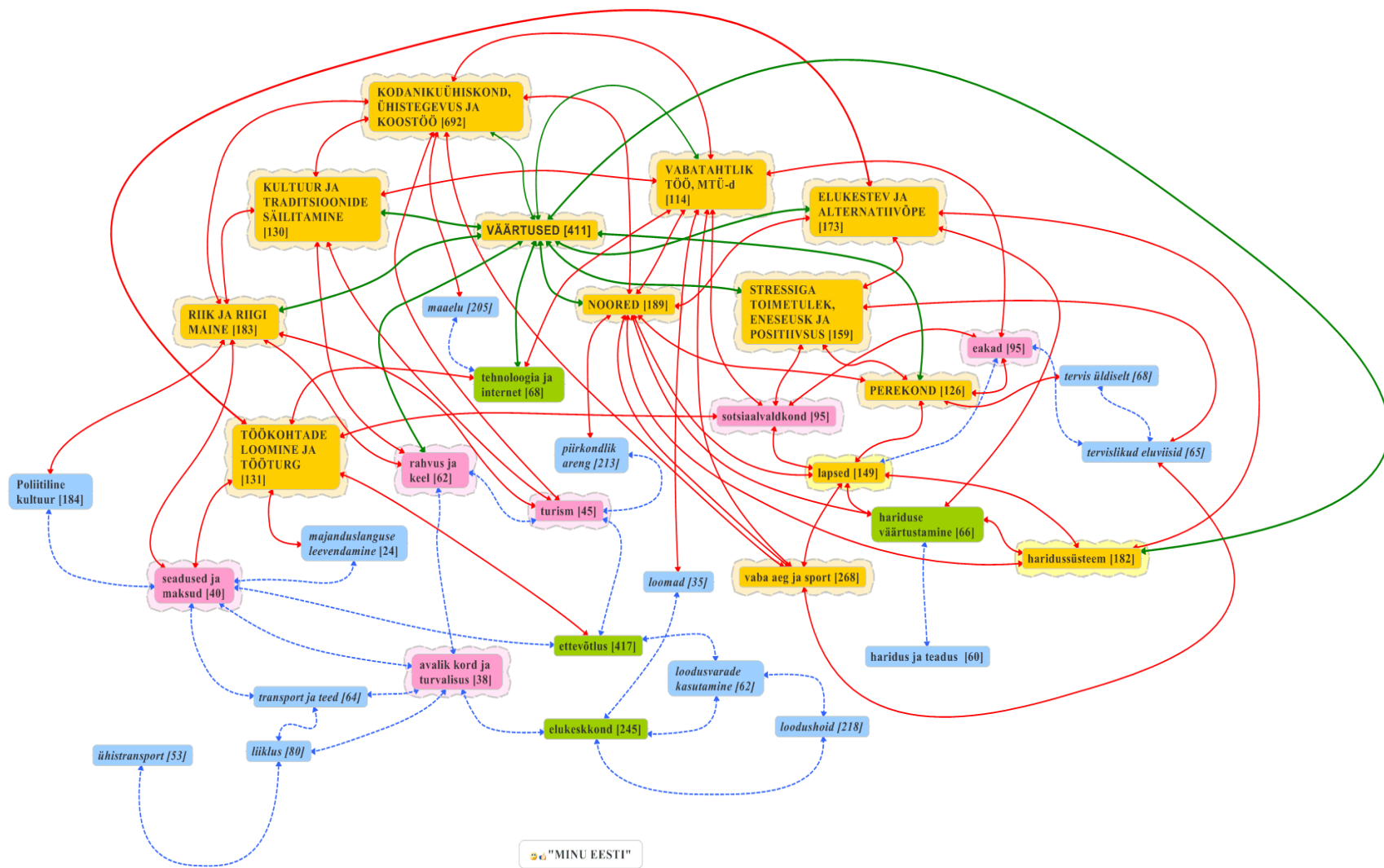
3.8 Seostekaart

Kirjeldamiseks mõttekodades arutletud teemade vahelisi seoseid tekitasime nn seostekaardi, millelt on kerge vaevaga võimalik leida eelnevas tabelis loetletud teemade seosed.

Oranžiga on ära toodud palju räägitud ja tugevalt seotud teemad, lillad on tugevalt seotud aga vähe räägitud. Rohelised ja sinised on vastavalt keskmiselt seotud ja vähe seotud teemad.

Seostekaarti lugedes on oluline meeles pidada, et arvatud korrelatsioonid näitavad ennekõike olulisi ja väljapaistvaid seoseid. Tegelikult võib küll tuua näiteid seostest, mis erinevates aruteludes tekkisid, kuid see ei tähenda, et nad klassifitseeruksid statistiliselt olulistena. "Oluline" tähendab meie kontekstis olulist terve 2009. aasta 1. mai mõttetalgute perspektiivist lähtudes. Selles mõttes peegeldab ME seostekaart ennekõike ühte teatud momenti ajas.

Joonis 1. Seostekaart.

Seostekaarti vaadates tuleb esmalt välja tuua kolm olulisemana tunduvat tähelepanekut:

a) Tugevalt ja mitte nii tugevalt seotud teemad jagunevad meie poolt eristatud 36 valdkonna lõikes peaaegu pooleks. Vastavalt 19 tugevalt seotud teemat (rohkem kui 5 viidet) ja 17 keskmiselt ja vähe seotud teemat (loetelus märgitud vastavalt 4 ja 13);

b) Paljuräägitud teemad (rohkem kui 100 arutelu) on paljudel juhtudel ka tugevalt seotud: selliseid teemasid on tervelt 13. Keskmiselt seotud teemade nimistust leiame ainult kaks paljuräägitud valdkonda (ettevõtlus ja elukeskkond). Vähe seotud teemade seas pühendati märkimisväärselt palju tähelepanu ainult piirkondliku arengu (213), maaelu (205), loodushoiu (218) ja poliitilise kultuuri (184) teemadele.

c) Siin saab viidata veel ühele iseärasusele, mis seostekaardil silma paistab. Anomaaliana eristuvad vähe seotud ja palju räägitud teemad. Üheltpoolt viitab teemade päevakorda kerkimiste arv nende aktuaalsusele. Nn Eesti keskmisega võrreldes on nad aga selgelt perifeerses positsioonis, kuivõrd on seotud veel vaid kahe teise valdkonnaga. Selle iseärasuse uurimisel torkab muidugi silma, et seoseid on teisigi, kuid arvestades teemadele pööratud tähelepanu ulatust, on seoste arv ikkagi tähenduslikult väike.

Mõte moodustada mõttetalgutel arutatud ideedest nn perekonnad kerkis esile tööhüpoteesina käesoleva uuringu planeerimise käigus. Iseenesest ei tähenda see muud, kui et tihedamalt seotud ja palju räägitud märksõnad on ühiskonna seisukohast mõjukamad, kui need mida teiste valdkondadega vähem seostatakse. "Perekonnad" on selles mõttes ei rohkem ega vähem kui sõlmpunktid, kus paljude küsimuste arutamine algab ja lõpeb.

Nagu uuringu tulemusi kokkuvõttes osas mainisime, paitab seostekaarti vaadeldes silma et paljuräägitud ja tugevalt seotud teemad esindavad peamiselt üldisi kategooriaid, millede seostamine teiste eluvaldkondadega on lihtne ja tõenäoline. Siin muutub tähenduslikuks ka lahendustasandite kohta eelnevalt äratoodud statistika – ca 50% kõikidest mõttekodadest suunas oma tähelepanu kogukonna tasandi probleemide lahendamisele + veel 30% tegeles Eesti üldiste probleemidega. Nii ei tundu midagi üllatavat selles, et kaks kõige suurema tähelepanu osaliseks saanud teemat on "väärtused" (376 arutelu) ning "kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö" (692 arutelu). Nn tugevalt seotud teemadest sai võrreldava tähelepanu osaliseks vaid valdkond, mille nimetasime üldiselt "vaba aeg ja sport" (268 viidet, 5 seost: vaba aja tegevused maal, sport jms). Kõiki ülejäänud tugevalt seotud teemasid käsitleti oluliselt vähem kui 200 korral.

4. Olulisemad järeldused

Üle Eesti on mõttetalgutel osalenud inimeste nägemused probleemidest, nende lahendustest ja selleks vajalikest ressursidest valdavalt sarnased – Minu Eesti on ühine kõigis Eesti piirkondades. See tähendab, et **kõikides Eesti piirkondades on olemas võimekus ja valmisolek panustada oluliste probleemide lahendamisse** ja seda ressursi tuleks senisest rohkem kasutada.

Peamiste lahendajatena nähakse iseendid ja teisi eraisikuid, mis tähendab, et **Eesti aktiivsed inimesed on valmis senisest enam võtma vastutust ja näitama üles initsiatiivi** oma kogukonna või valla tasandi probleemide lahendamiseks. Sellest tulenevalt tuleks senisest enam **luua tingimusi kohaliku tasandi tegevuseks** ehk delegeerida valikute tegemine ja ressursside üle otsustamine kohalikele tasandile koos kohalike elanike kaasamisega. Teise olulise lahendustasandina tuuakse paljude teemade puhul esile kohalikku omavalitsust, mis tähendab, et mõistlik oleks, et kohalikul võimul oleks ühelt poolt kohustus kohalike elanike kaasamisega tegeleda teatud küsimustes kui ka korralduslikud struktuurid selle tegemiseks.

Vajalike ressurssidena kerkisid esile vabatahtlik aeg ja teadmised oskused, rahalised vahendid jäid kolmandaks ja sageli marginaalseks. Muutunud olukorda aga kirjeldati ülekaalukalt kõige sagedamini muutunud käitumise või hoiakuna. Sellisena käsitlesid talgulised maailma oluliselt erinevalt riiklikust poliitikast, mis enamasti otsib lahendusi tootmisressursside ja infrastruktuuri kaudu. Sellest järeldub, et **senisest enam tuleks tähelepanu pöörata väärtuste kujundamisele ja vaimsetele ressurssidele**, mitte üksnes materiaalsetele või regulatiivsetele abinõudele.

Rahaliste vahendite marginaalsust kinnitab ka majanduslanguse ja Euroopa Liidu vähenenud mainimine aruteludes. Euroopa Liit on sellisena käsitletud kui üks võimalik rahastuse allikas struktuurifondide kaudu rohujuure tasandi ideede ellu viimiseks. Kui ühelt poolt on positiivne, et rahapuuduse teema ei domineeri, siis teiselt poolt võib vähest Euroopa Liidu mainimist tõlgendada ka kui vähest teadlikkust või puudulikku ligipääsu nendele rahastuse allikatele. Üks võimalik järeldus on, et **senisest enam on vajalik pakkuda rahastuse leidmiseks nõu ja tuge kohaliku tasandi ideede teostamiseks**.

Nii lahenduste nägemine eelkõige kohalikul tasandil, iseenda ja teiste isikute panuse olulisus kui vajalike ressursside kirjeldamine eelkõige läbi vaimsete ja mitte materiaalsete ressursside, viitab sellele, et Minu Eesti on ainulaadne ka koos arutlemise kogemusena iseeneses. Selles vaates olid 2009. aasta 1. mai inimeste jaoks konkreetsete asjade äratagemise, probleemide lahendamise jm kõrval veel sama oluline ka nende asjade **koos** tegemine. Koos arutlemise näol on tegemist avalikkuse lihtsaima ilminguga ja sellisena oli Minu Eesti osaliste jaoks ainulaadseks kodanikühiskonna kogemuseks.

5. Tulemused teemade lõikes

Järgnevalt on aruteludes esilekerkinud teemade lõikes esitatud analüüsi tulemused. Iga teema puhul on ära toodud:

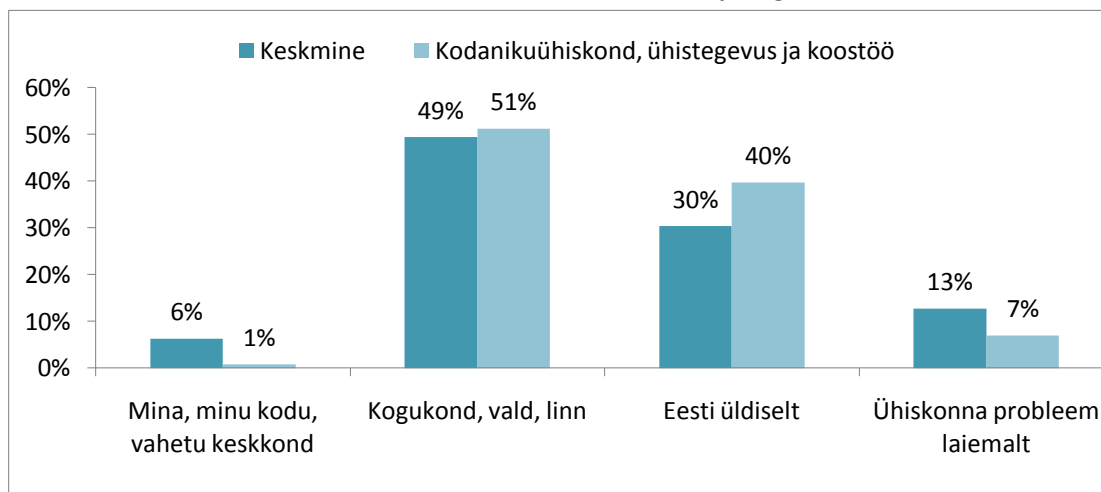
- Aruteludel antud teema käsitlemise sagedus;
- Seotud märksõnad;
- ülevaatlik jooni sellest, kuidas vestlustes oli määratletud probleemi mõõde (mina, minu kodu vahetu keskkond; kogukond, vald või linn; Eesti üldiselt; ühiskonna probleem üldiselt)
- Ülevaatlik joonis sellest, keda nähti antud valdkonna puhul probleemide lahendajatena ehk tegijatena (mina; teised isikud; ettevõtted, organisatsioonid; kohalik omavalitsus; Eesti riigiasutused; üldine muutus);
- Ülevaatlik joonis sellest, milliseis ressursse peeti vajalikuks, et probleeme lahendada (aeg vabatahtlikuna; aeg palgatöötajana; rahalised vahendid; mitterahalised materiaalsed vahendid; teadmised ja oskused; poliitikute mõjutamine).

5.1 Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö

Seda teemat käsitleti kokku 692 arutelus 2524-st (27%)

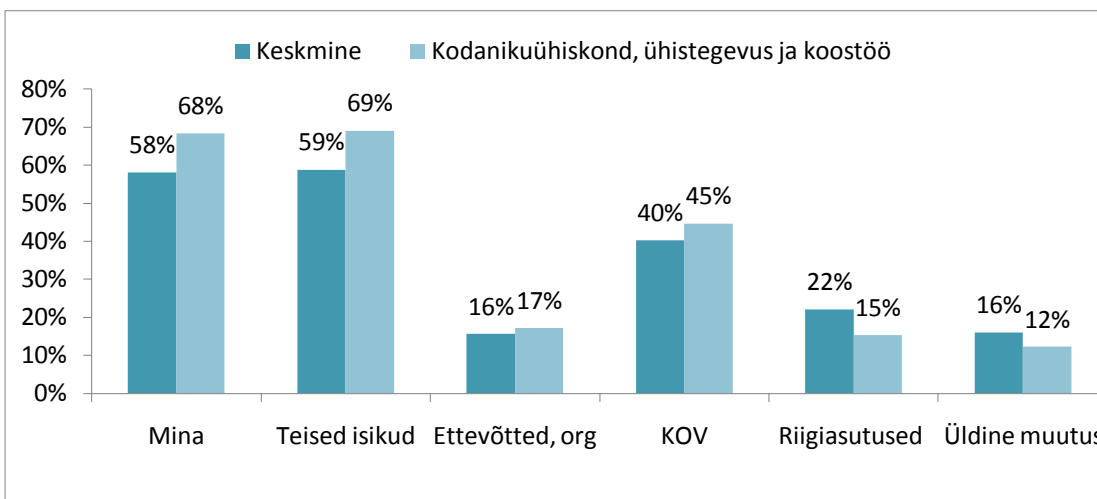
Seotud märksõnad:

- Vabatahtlik töö ja MTÜ-d
- Noored
- Väärtused
- Vaba aeg ja sport
- Maaelu
- Turism
- Kultuur ja traditsioonide säilitamine
- Riik ja riigi maine

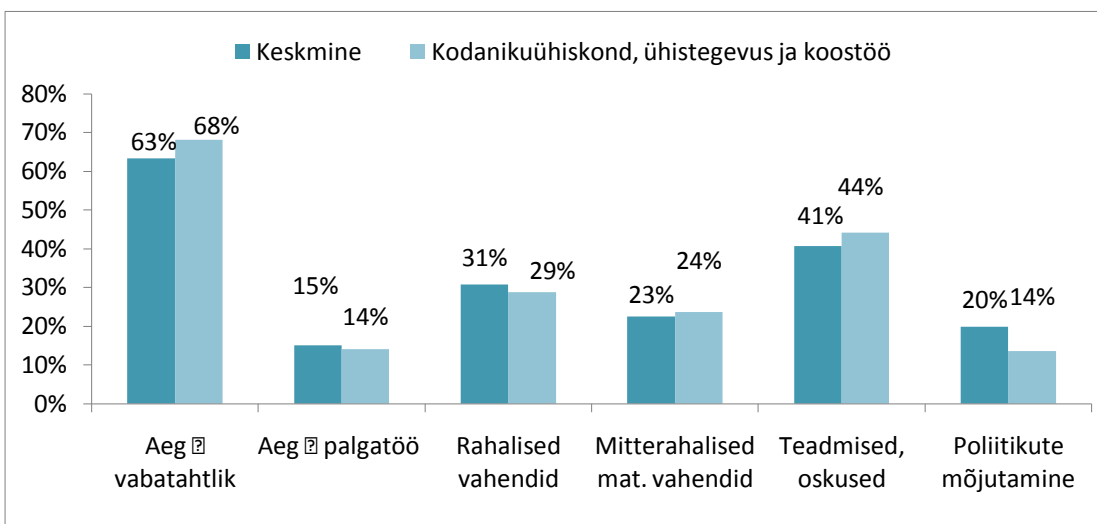
Joonis 2. Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö – probleemi mõõde

Kõige sagedamini nähti selle teemaga seotud küsimusi kogukonna, valla, linna tasandi probleemidena, keskmisest sagedamini käsitleti ka Eesti probleemidena üldiselt.

Joonis 3. Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö – lahendajad

Lahendajatena on antud teema juures ülekaalukalt esil üksikisikute tasand – keskmisest enam nähakse olulisena nii iseenda kui teiste isikute panust, kolmandana järgneb kohalik omavalitsus.

Joonis 4. Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö – vajalik ressurs

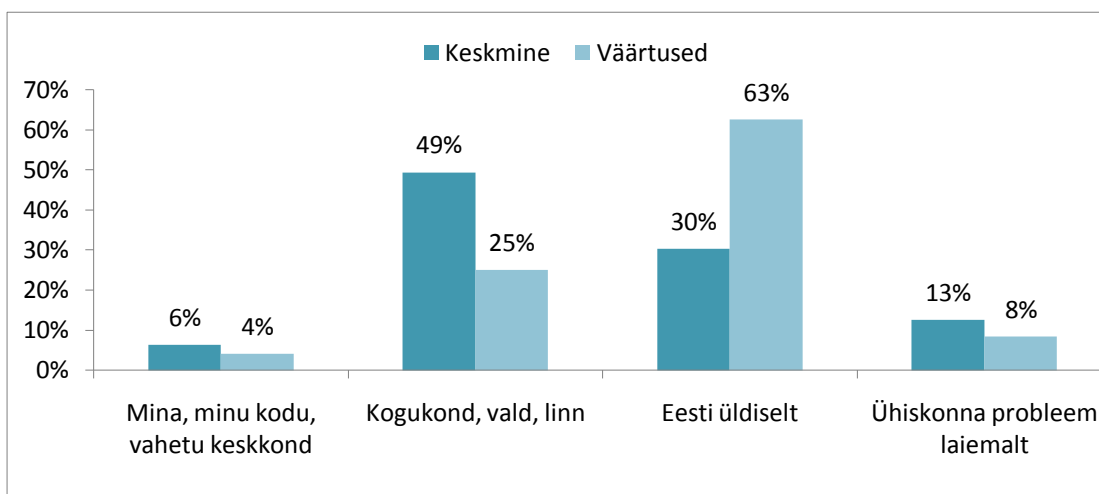
Kõige olulisema ressursina nähakse vabatahtliku aja panustamist, teisel kohal on teadmised ja oskused ning alles kolmandal kohal peetakse vajalikuks rahalisi vahendeid.

5.2 Väärtused

Kokku käsitleti seda teemat 376 arutelus 2524-st (27%)

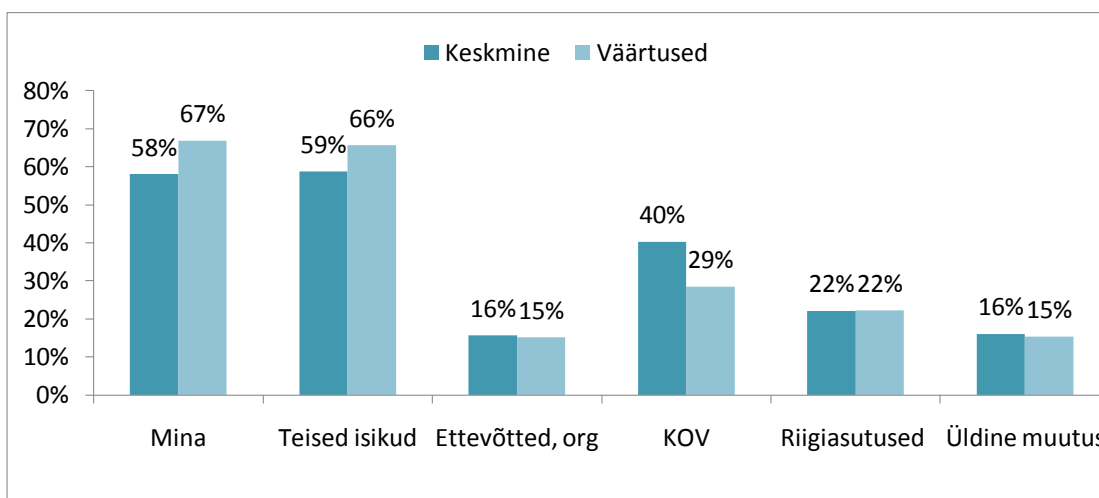
Seotud märksõnad:

- Vabatahtlik töö ja MTÜ-d
- Haridussüsteem
- Elukestev- ja alternatiivõpe
- Perekond
- Stressiga toimetulek
- Noored
- Tehnoloogia ja internet
- Rahvus ja keel
- Riik ja riigi maine
- Kultuur ja traditsioonide säilitamine
- Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö

Joonis 5. Väärtused – probleemi mõõde

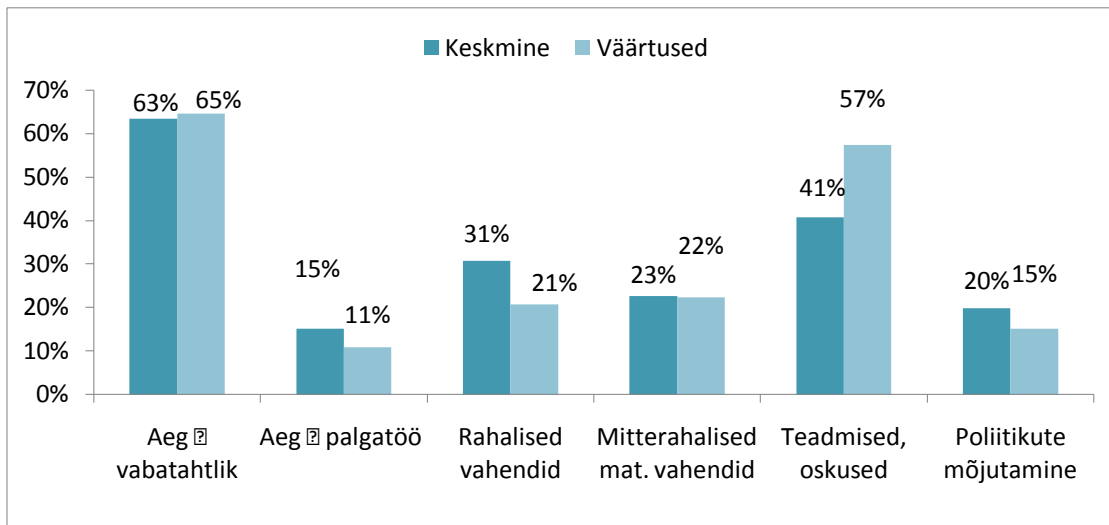
Keskmisest oluliselt enam käsitletakse väärtuste teemat Eesti üldise probleemina ning keskmisest vähem kui lähema kogukonna küsimust.

Joonis 6. Väärtused – lahendajad

Väärtustega seonduvalt nähakse olukorra muutmise võimalusi eelkõige üksikisikute tasandil, vähem olulised on kohalik omavalitsus või ka riik.

Joonis 7. Väärtused – vajalik ressurss

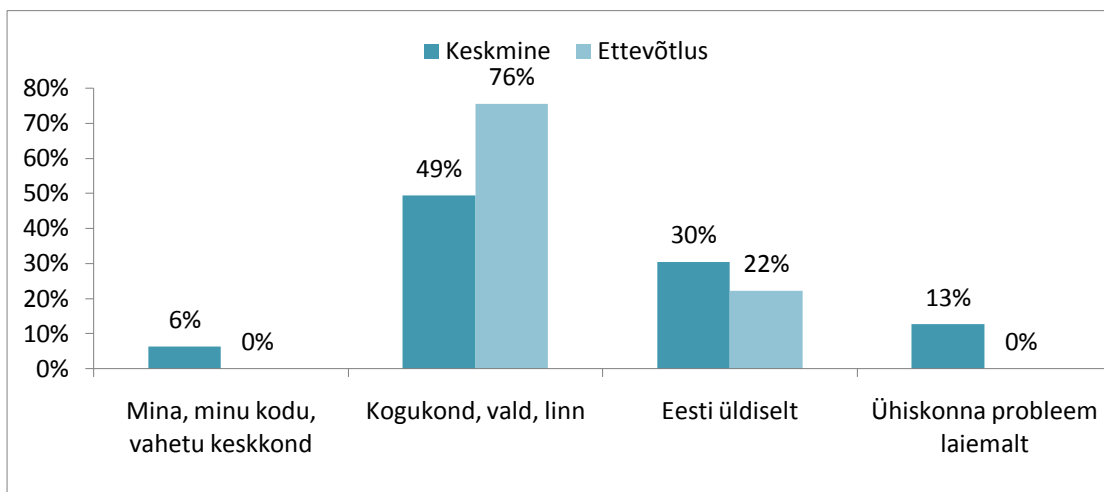
Eelkõige on siin vajalik taas vabatahtlik aeg, kuid keskmisest oluliselt enam ka teadmised ja oskused.

5.3 Ettevõtlus

Kokku puudutati seda teemat 341 aruteluringis 2524-st (14%)

Seotud märksõnad:

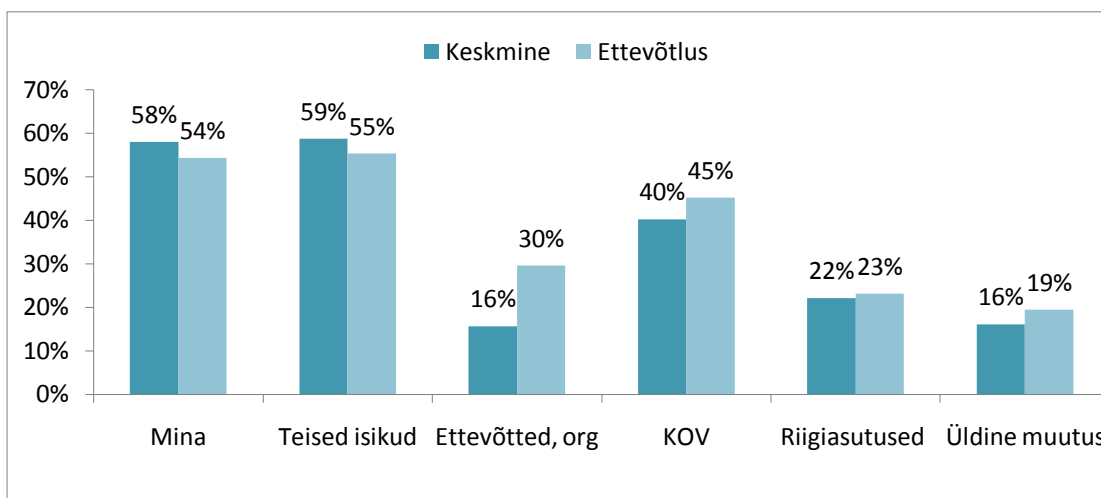
- Seadused ja maksud
- Loodusvarade kasutamine
- Turism
- Töökohtade loomine ja tööturg

Joonis 8. Ettevõtlus– probleemi mõõde

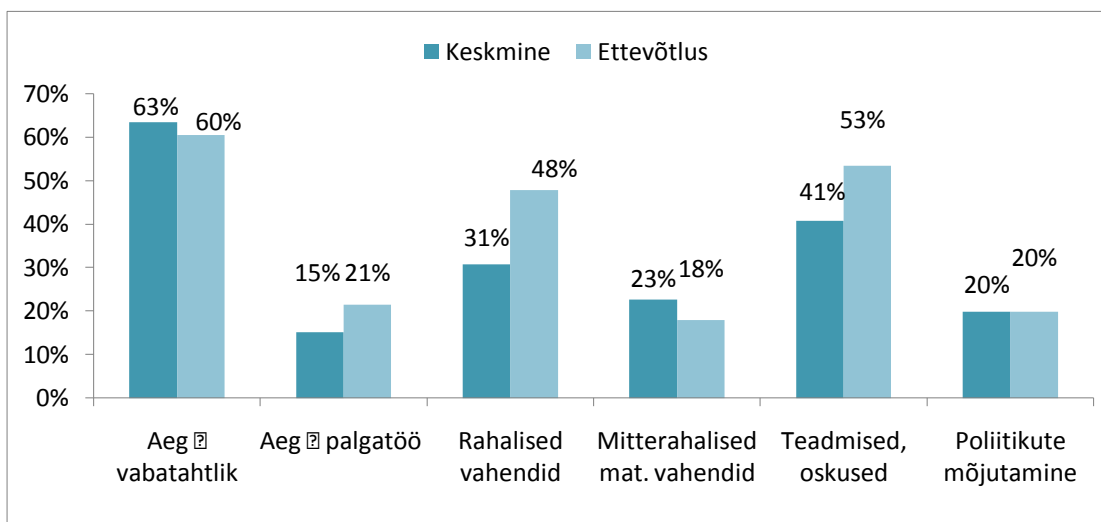
Keskmisest sagedamini hinnati ettevõtlusega tegelenud aruteluringides sobivaks lahendustasandiks kogukonda ja linna/valda, teiste teemadega võrreldes oluliselt harvem

üldiselt Eestit ning laiemalt ühiskonna probleemina või siis ka isikliku probleemina ei kirjeldatud seda üldse.

Joonis 9. Ettevõtlus–lahendajad

Tähelepanuväärne on, et inimesed ei looda siin eriti riigile rohkem kui keskmiselt erinevate teemade puhul. Küll aga omavalitsustele ja peamiselt ikka ettevõtetele ning iseendale ja teistele inimestele. See viitab, et inimesed on valmis midagi ette võtma, et neis on aktiivsust.

Joonis 10. Ettevõtlus–vajalikud ressursid

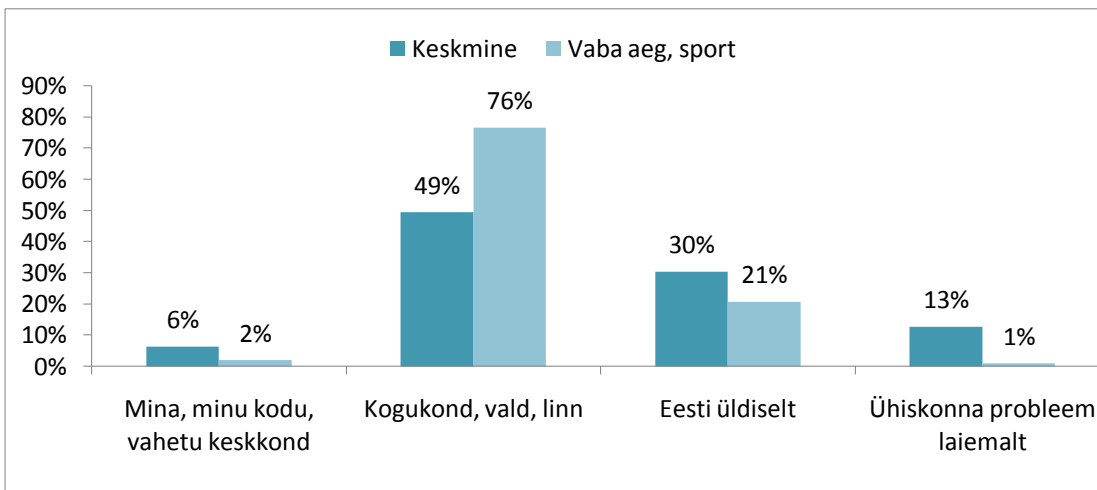
Lisaks vabatahtlikule ajale on keskmisest olulisemad ressursid ettevõtluse puhul rahalised vahendid ja teadmised, oskused

5.4 Vaba aeg, sport

Kokku puudutati seda teemat 318 aruteluringis 2524-st (13%)

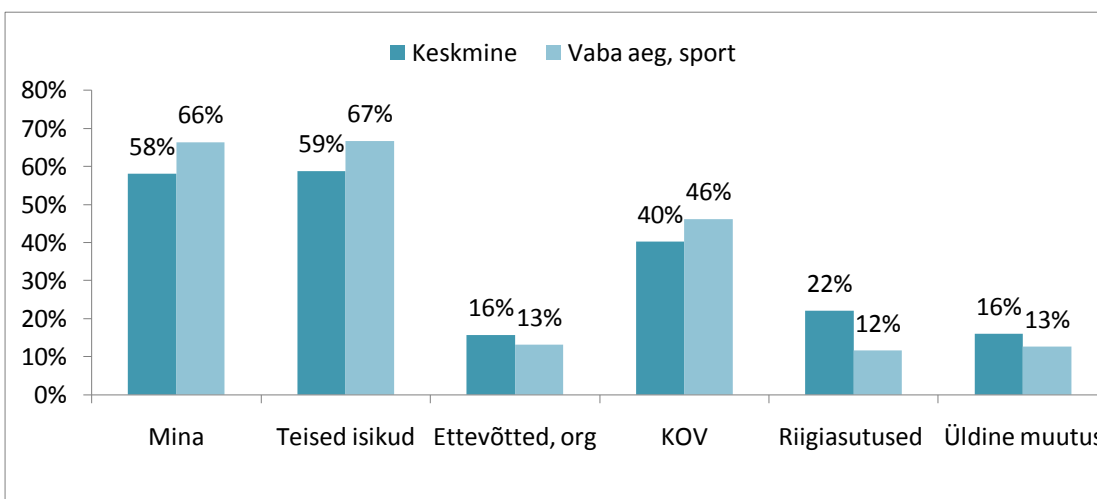
Seotud märksõnad:

- Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö
- Vabatahtlik töö ja MTÜ-d
- Noored
- Tervislikud eluviisid

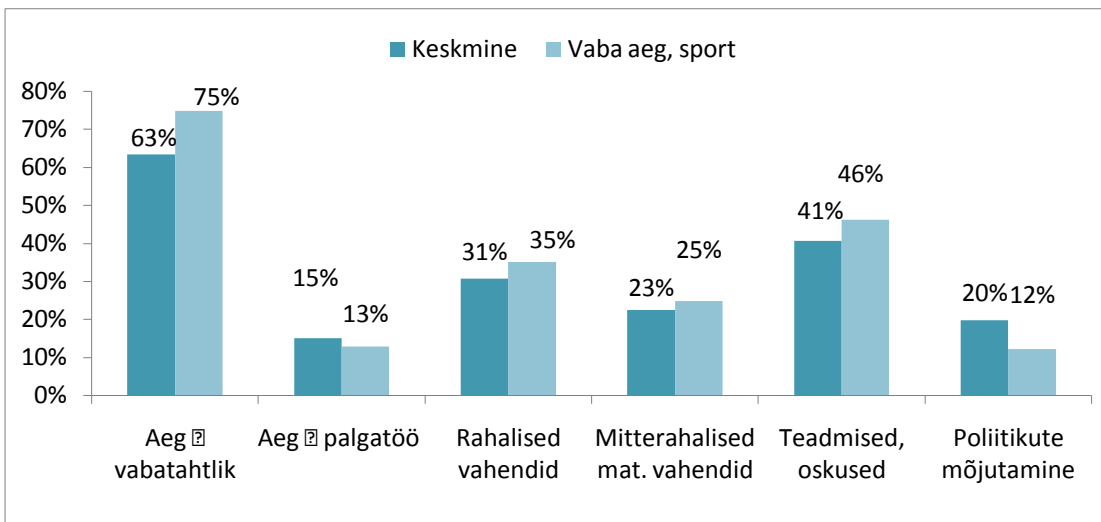
Joonis 11. Vaba aeg, sport – probleemi mõõde

Ülekaalukalt käsitletakse vaba aja seonduvaid teemasid kogukonna, valla, linna tasandi probleemina.

Joonis 12. Vaba aeg, sport – lahendajad

Ka selle teema puhul nähakse olulisena just iseenda ja teiste isikute ning kohaliku omavalitsuse panust.

Joonis 13. Vaba aeg, sport – vajalik ressurs

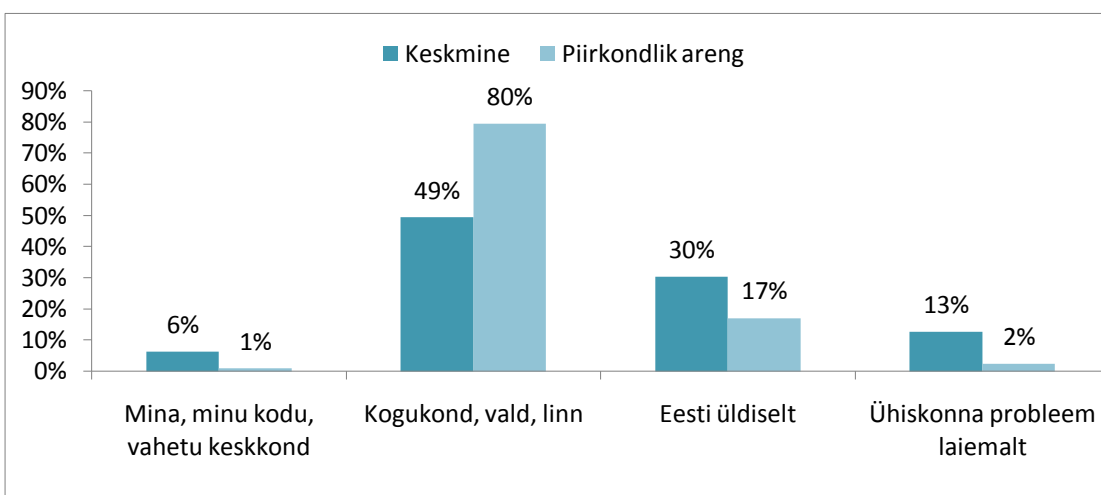
Vajalikest ressurssidest on keskmisest olulisem vabatahtlik aeg, lisaks teadmised, oskused.

5.5 Piirkondlik areng

Kokku puudutati seda teemat 208 aruteluringis 2524-st (8%)

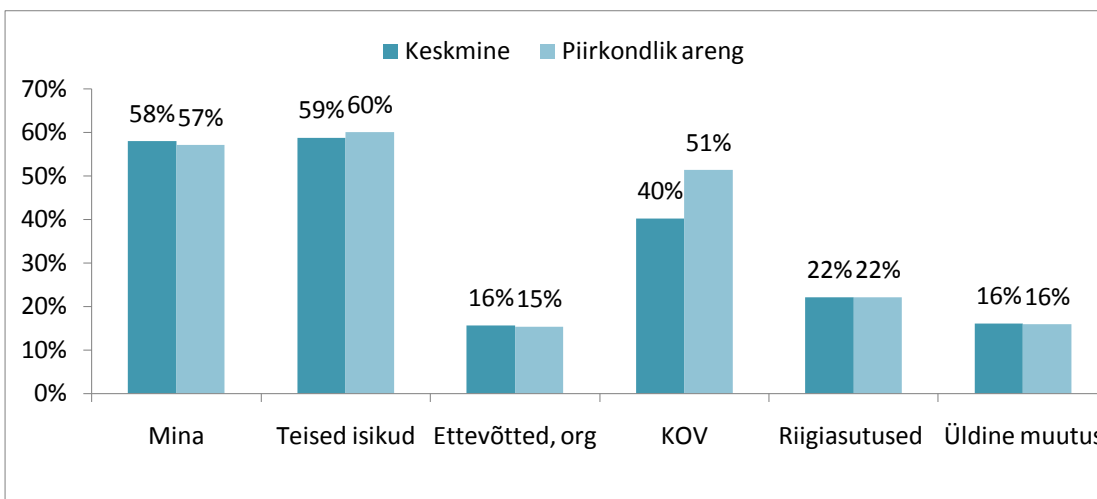
Seotud märksõnad:

- Turism
- Noored

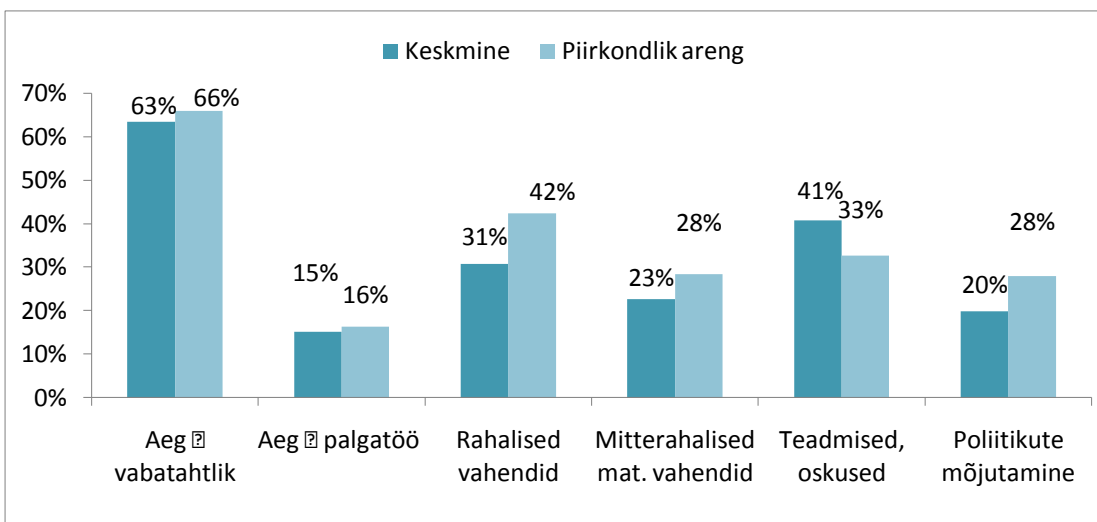
Joonis 14. Piirkondlik areng – probleemi mõõde

Piirkondliku arengut on ülekaalukalt käsitletud kogukonna tasandi probleemina. Peamiselt on arutletud siin selle üle, kuidas inimesi vastavas kandis hoida või sinna juurde tuua.

Joonis 15. Piirkondlik areng – lahendajad

Lisaks eraisikutele on siin keskmisest olulisem roll kohalikel omavalitsustel.

Joonis 16. Piirkondlik areng – vajalik ressurs

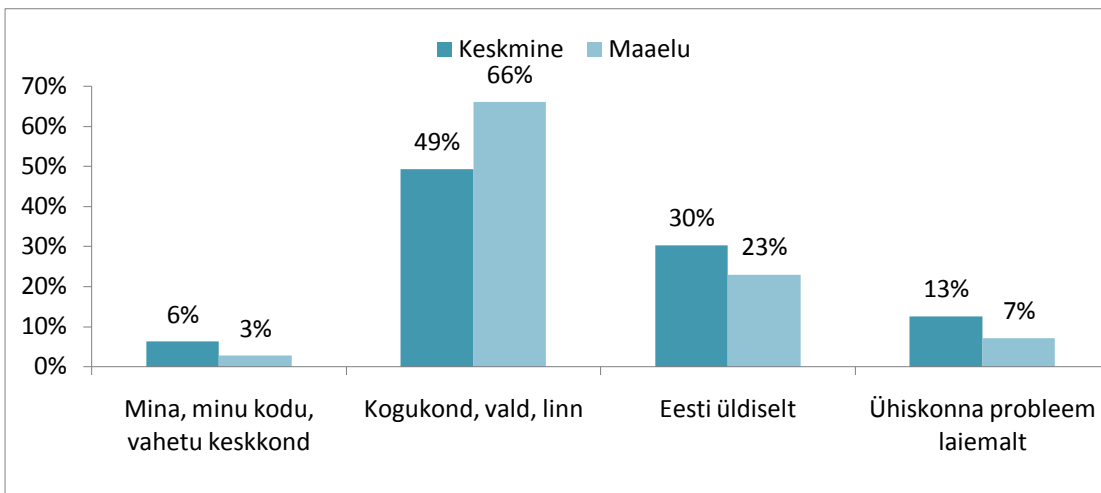
Vajalike ressursidena nähakse ka siin kõige enam vabatahtlikku pealehakkamist, võrreldes keskmisega siiski oluliselt enam peetakse tähtsaks ka rahalisi vahendeid ja poliitikute mõjutamist.

5.6 Maaelu

Kokku puudutati seda teemat 205 aruteluringis 2524-st (8%)

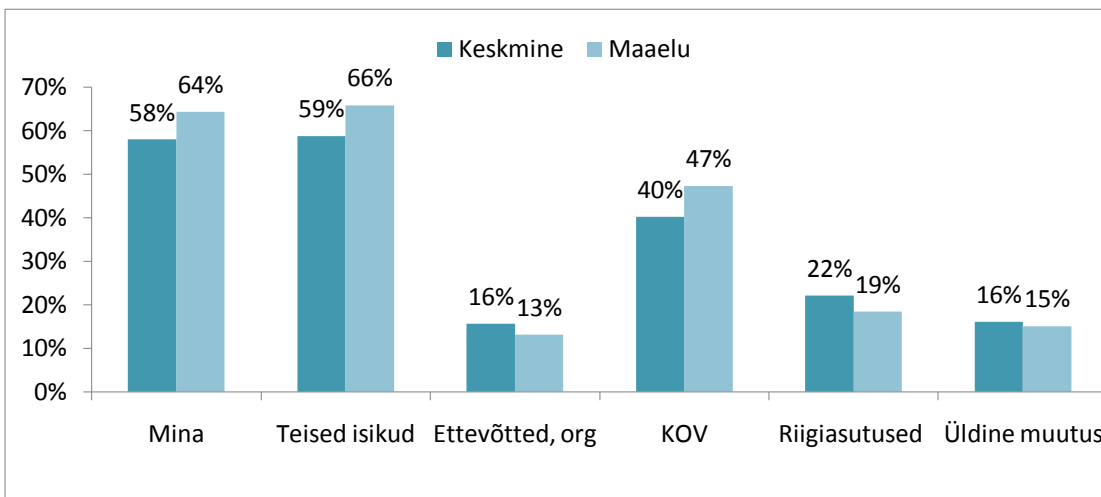
Seotud märksõnad:

- Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö
- Tehnoloogia ja internet

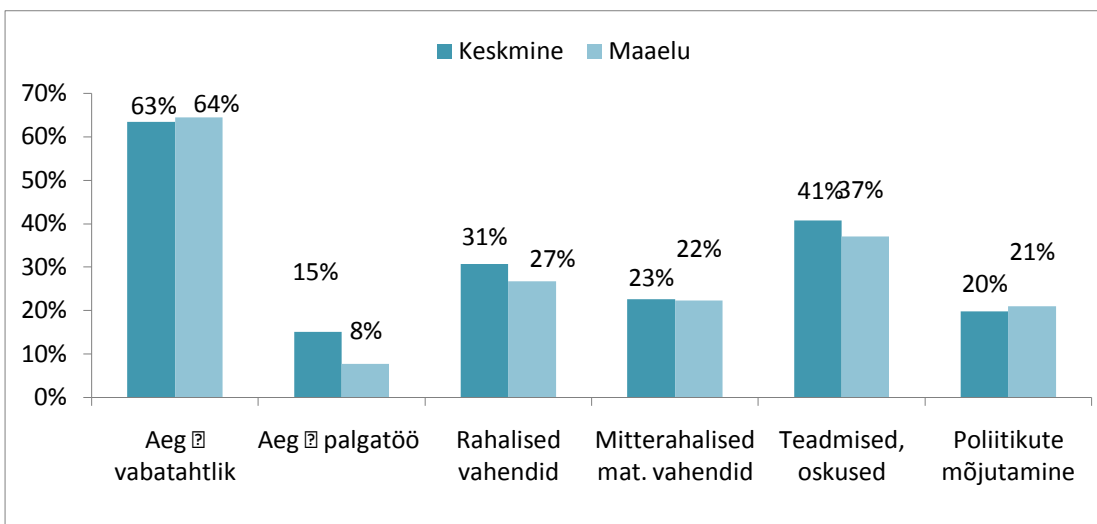
Joonis 17. Maaelu – probleemi mõõde

Keskmisest oluliselt enam käsitletakse maaelu teemasid kogukonna, valla tasandi küsimustena. Peamiselt on siin arutletud selle üle, kuidas elu maal parem saaks olla.

Joonis 18. Maaelu – lahendajad

Kohaliku tasandi probleemina nähakse siin lisaks eraisikutele ka kohaliku omavalitsuse panuse olulisust.

Joonis 19. Maaelu – vajalik ressurss

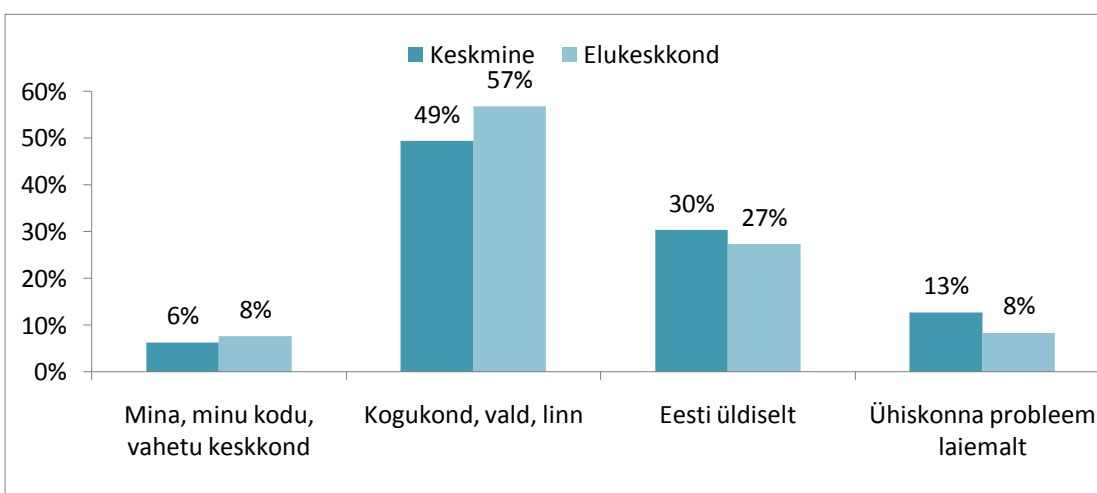
Sarnasel arutelude keskmisele on ka siin kõige olulisemad ressursid vabatahtlik aeg ja teadmised, oskused.

5.7 Elukeskkond

Kokku puudutati seda teemat 203 aruteluringis 2524-st (8%)

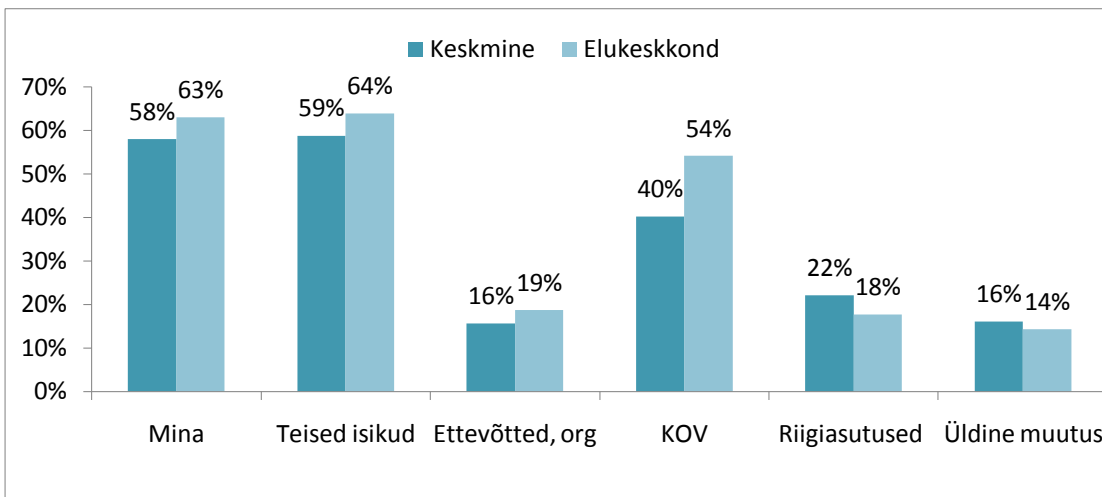
Seotud märksõnad:

- Avalik kord ja turvalisus
- Loodushoid
- Loodusvarade kasutamine
- Loomad

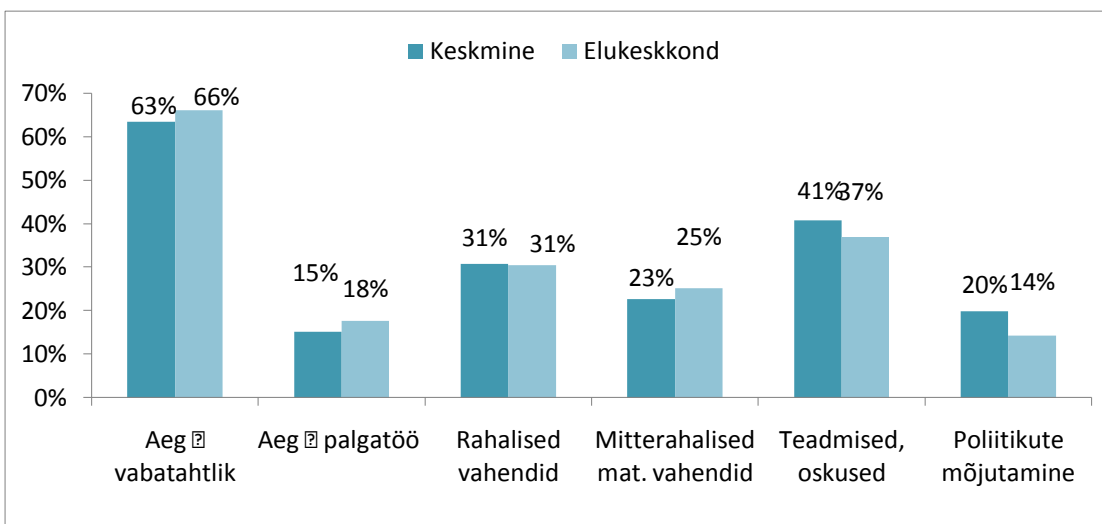
Joonis 20. Elukeskkond – probleemi mõõde

Elukeskkonnaga seotud küsimusi on käsitletud peamiselt kohaliku tasandi probleemina.

Joonis 21. Elukeskkond – lahendajad

Ka lahendajad väljendavad selgelt, et tegu kohaliku tasandi probleemiga – lisaks eraisikutele on keskmisest olulisem ka kohaliku omavalitsuse roll.

Joonis 22. Elukeskkond – vajalik ressursid

Vajalike ressursidena esil taas vabatahtlik aeg ja teadmised oskused.

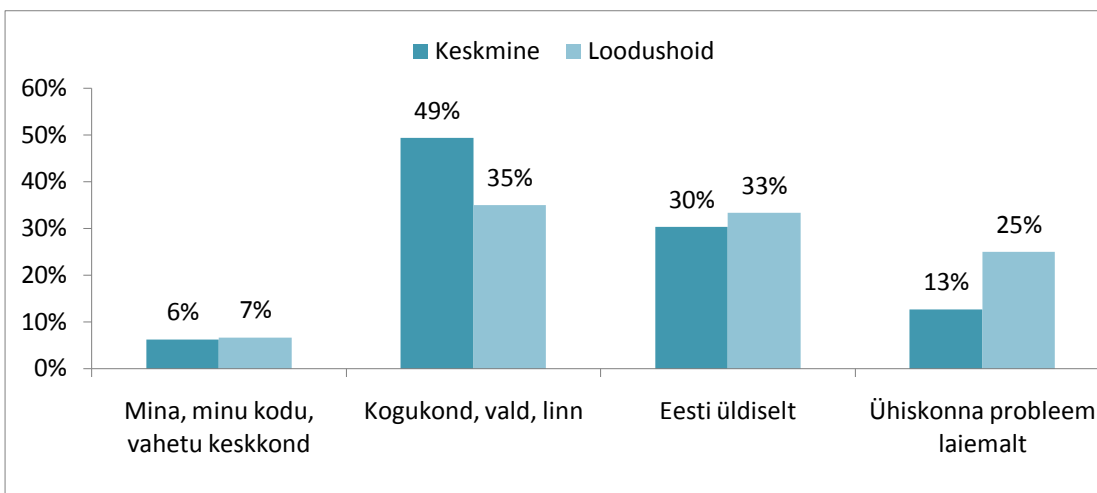
5.8 Loodushoid

Kokku puudutati seda teemat 201 aruteluringis 2524-st (8%)

Seotud märksõnad:

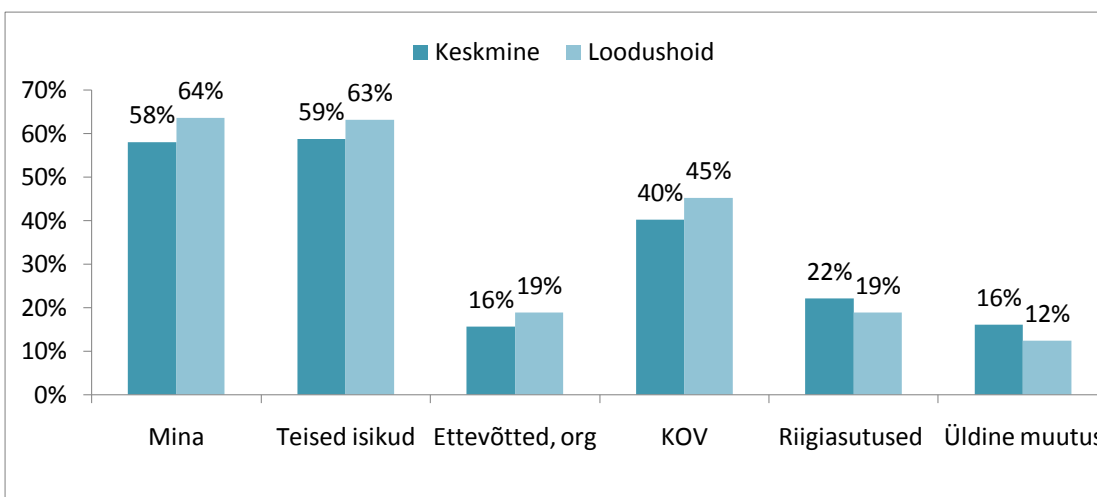
- Elukeskkond
- Loodusvarade kasutamine

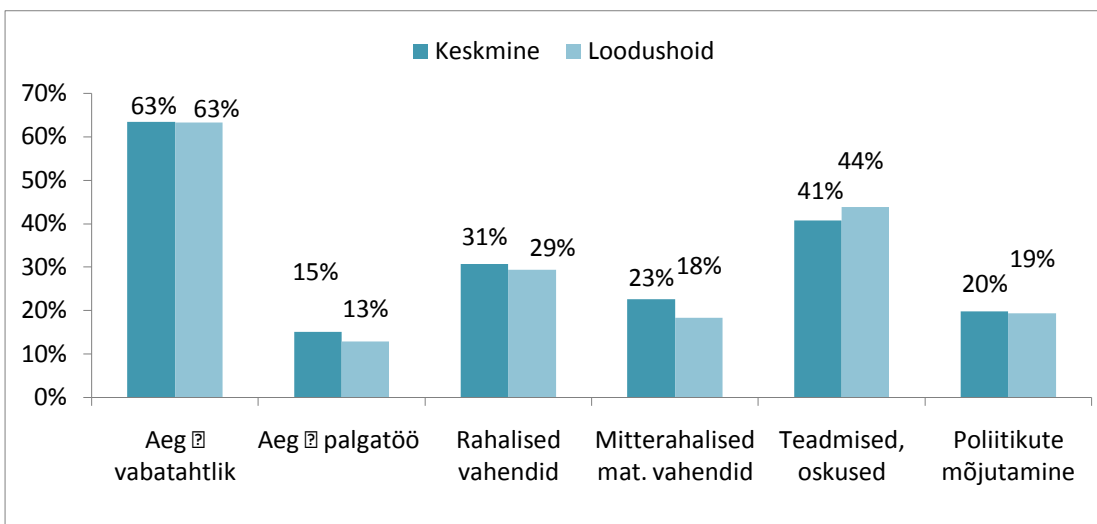
Joonis 23. Loodushoid – probleemi määde

Loodushoiu küsimusi on nähtud keskmisest vähem kohaliku tasandi probleemina, sama oluline on ka Eesti üldine tasand. Keskmisest enam seostatakse ka ühiskonnaga laiemalt.

Joonis 24. Loodushoid – lahendajad

Vaatamata sellele, et loodushoidu ei käsitletud vaid kohaliku probleemina nähakse peamiste lahendajatena siiski iseennast, teisi eraisikuid ja kohalikku omavalitsust.

Joonis 25. Loodushoid – vajalik ressurs

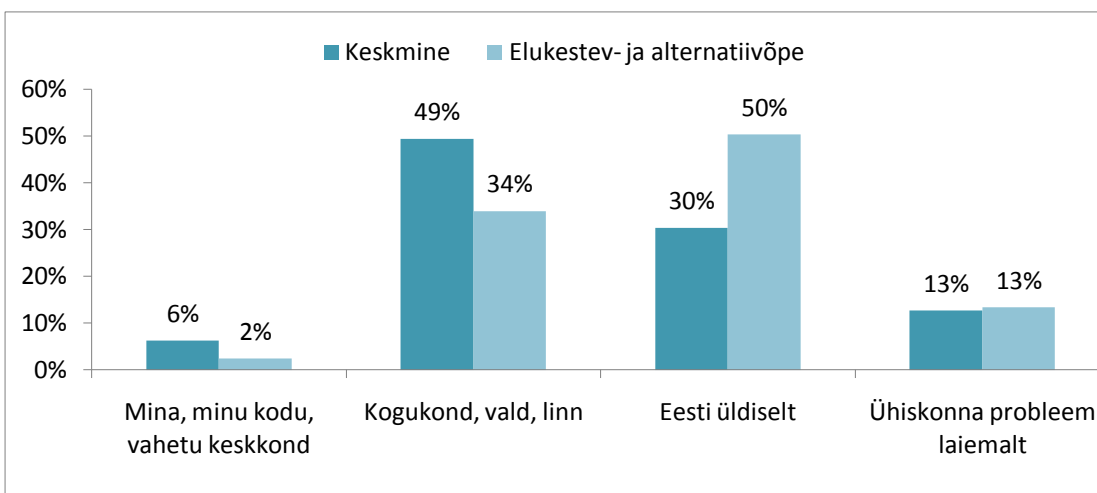
Vajalike ressurssidest olulisemad taas vabatahtlik aeg ja teadmised, oskused.

5.9 Elukestev- ja alternatiivõpe

Kokku puudutati seda teemat 170 aruteluringis 2524-st (7%)

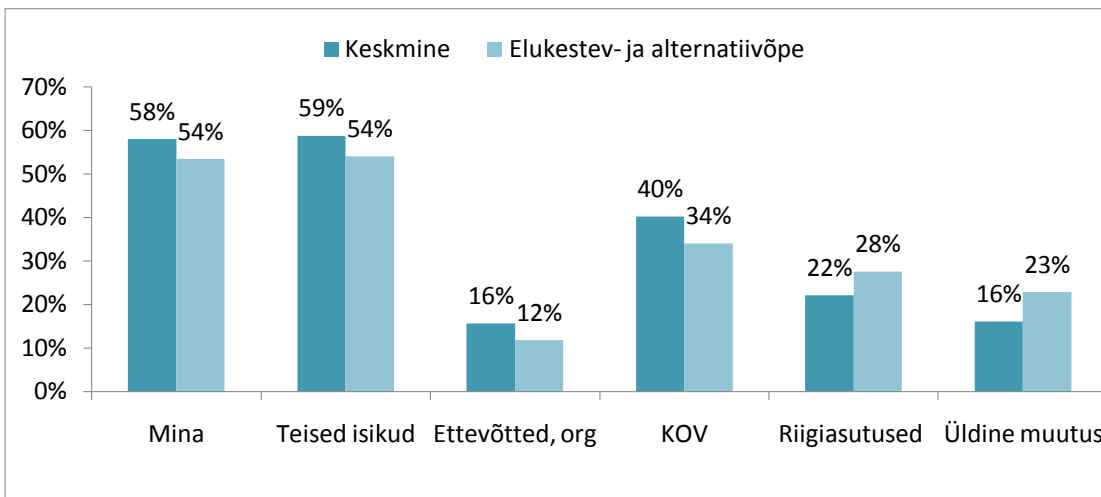
Seotud teemad:

- Töökohtade loomine ja tööturg
- Haridussüsteem
- Hariduse väärtustamine
- Stressiga toimetulek
- Noored
- Väärtused

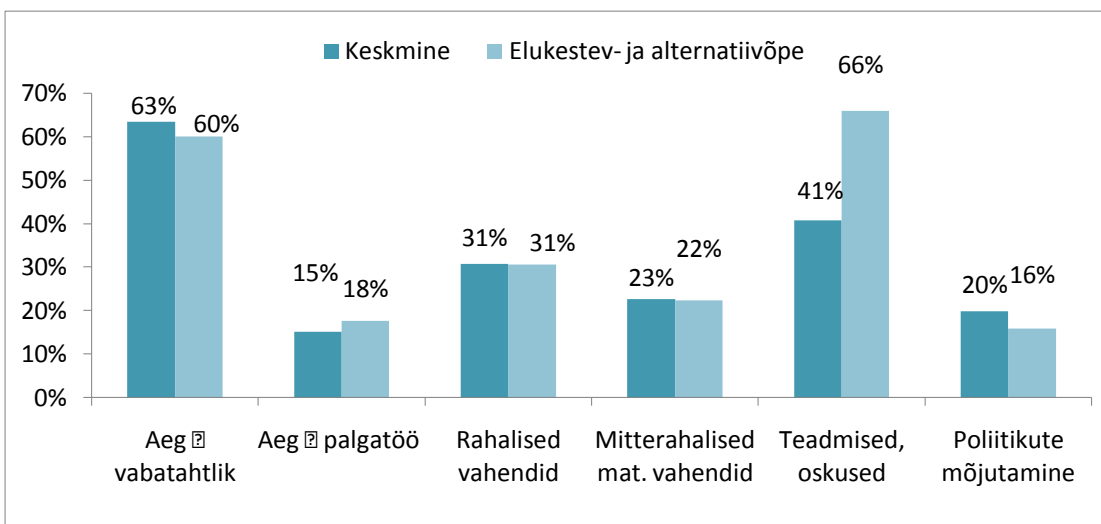
Joonis 26. Eelkõige- ja alternatiivõpe – probleemi määre

Keskmisest enam ja kõige rohkem nähakse antud teemat Eesti probleemina üldiselt, kohalik tasand on vähem oluline.

Joonis 27. Elukestev- ja alternatiivõpe – lahendajad

Ka siin peetakse kõige olulisemaks iseenda ja teiste isikute panust, aga keskmisest õige pisut enam on vajalik ka riigiasutuste panus, samuti üldine muutus.

Joonis 28. Elukestev- ja alternatiivõpe – vajalik ressursid

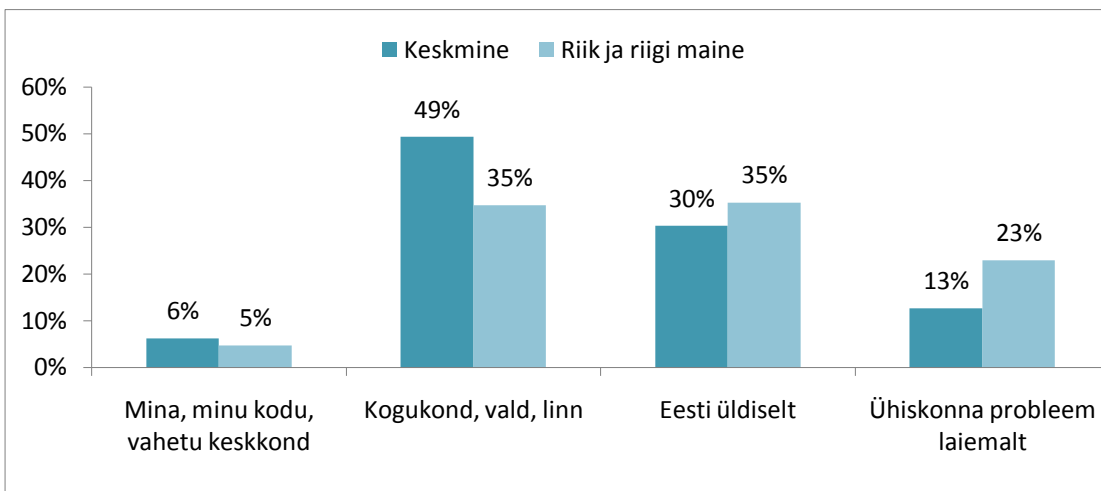
Vajaliku ressursina nähakse ülekaalukalt teadmisi ja oskusi, teisel kohal vabatahtlik aeg.

5.10 Riik ja riigi maine

Kokku puudutati seda teemat 169 aruteluringis 2524-st (7%)

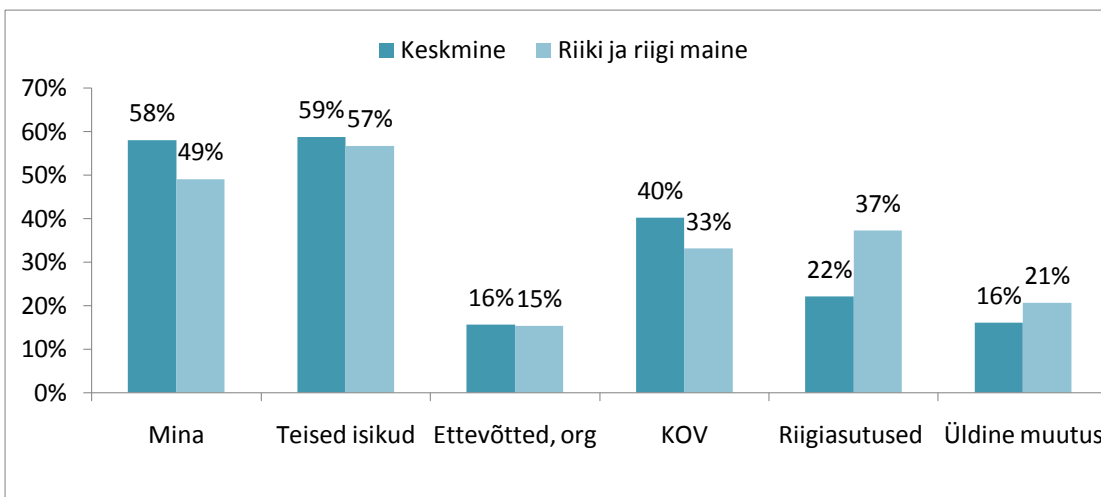
Seotud märksõnad:

- Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö
- Kultuur ja traditsioonide säilitamine
- Väärtused
- Rahvus ja keel
- Ettevõtlus
- Seadused ja maksud
- Poliitiline kultuur

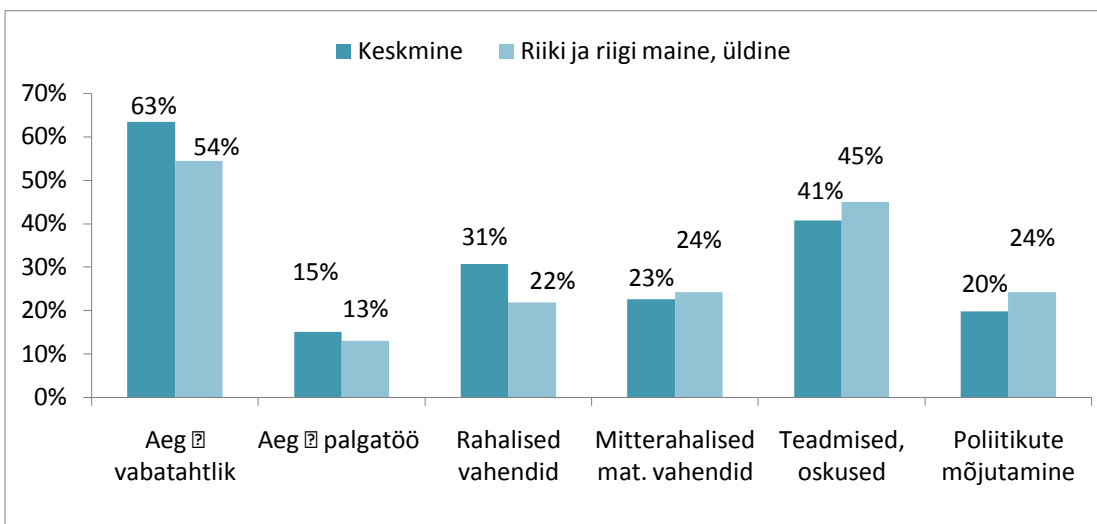
Joonis 29. Riik ja riigi maine – probleemi mõõde

Sellel teemal on võrdselt olulised kohalik tasand ja Eesti tasand, lisaks neid teemasid käsitletud keskmisest enam ka ühiskonna probleemina laiemalt.

Joonis 30. Riik ja riigi maine – lahendajad

Lahendajatena keskmisest enam vajalik riigiasutuste panus, aga ka üldine muutus. Üldnumbrites kõige olulisemad ka siin eraisikud.

Joonis 31. Riik ja riigi maine – vajalik ressurs

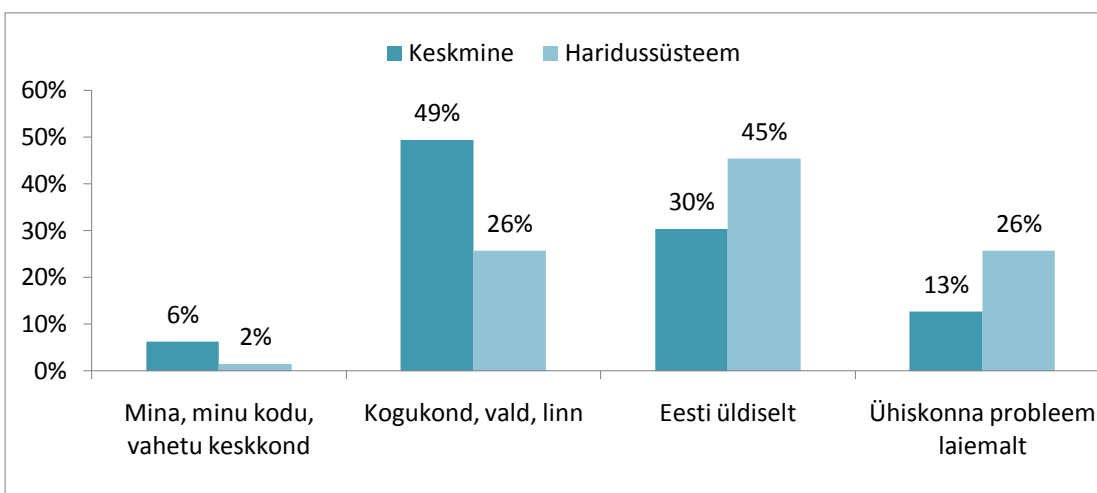
Vajalike ressursidena on siin esimesel kohal, kuigi keskmisest vähem olulisena, vabatahtlik aeg, teiseks peetakse ka siin oluliseks teadmisi oskusi. Keskmisest vähem on viidatud rahalistele vahenditele.

5.11 Haridussüsteem

Kokku puudutati seda teemat 165 aruteluringis 2524-st (7%)

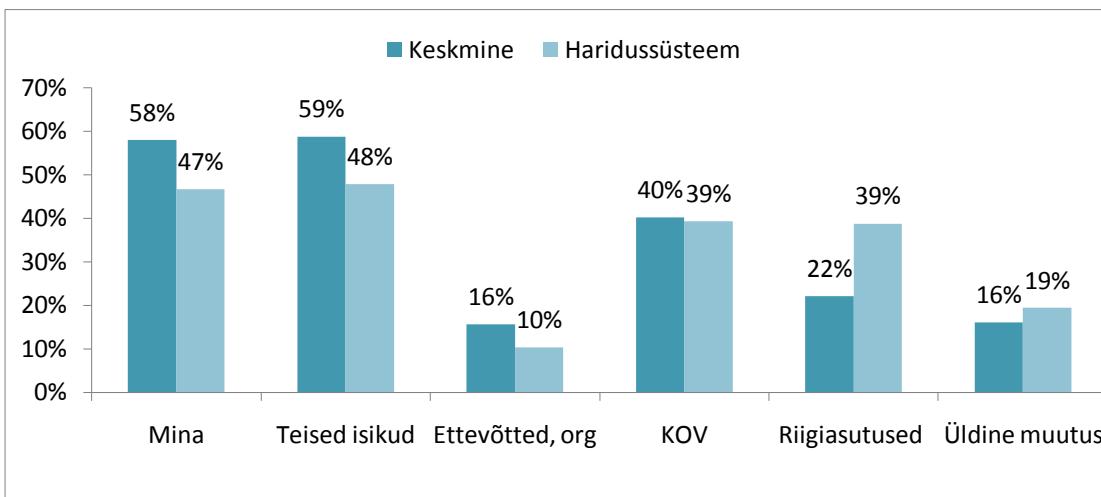
Seotud märksõnad:

- Elukestev- ja alternatiivõpe
- Väärtused
- Noored
- Lapsed
- Hariduse väärtustamine

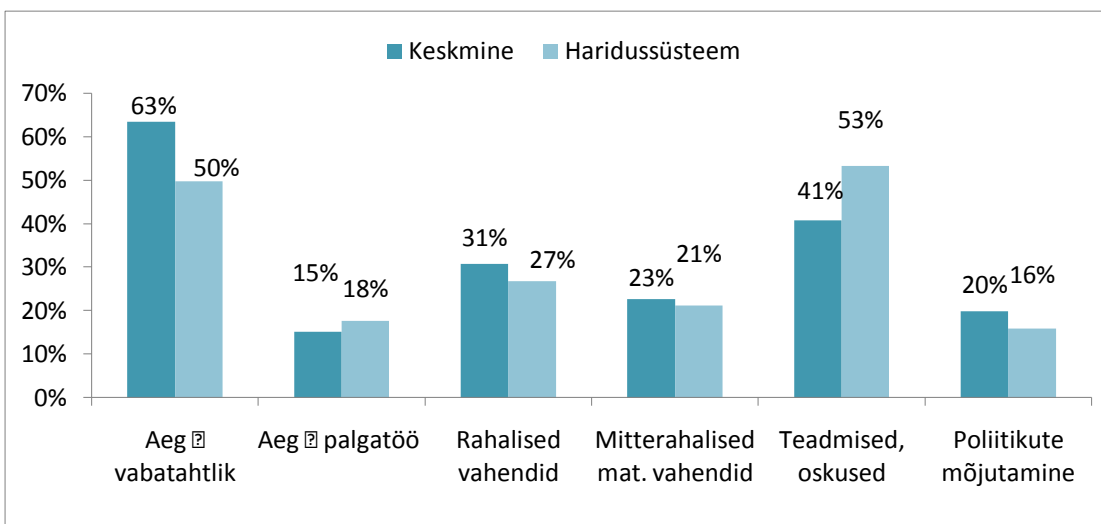
Joonis 32. Haridussüsteem – probleemi mõõde

Keskmisest tunduvalt rohkem on haridussüsteem käsitletud Eesti tasandi probleemina, samuti on keskmisest enam sellest räägitud kui ühiskonna probleemist.

Joonis 33. Haridussüsteem – lahendajad

Lahendajatena on küll üldnumbrites olulised eraisikute panused, kuid seda siiski keskmisest vähem. Keskmisest oluliselt rohkem nähakse riigiasutuste panuse vajalikkust.

Joonis 34. Haridussüsteem – vajalik ressurss

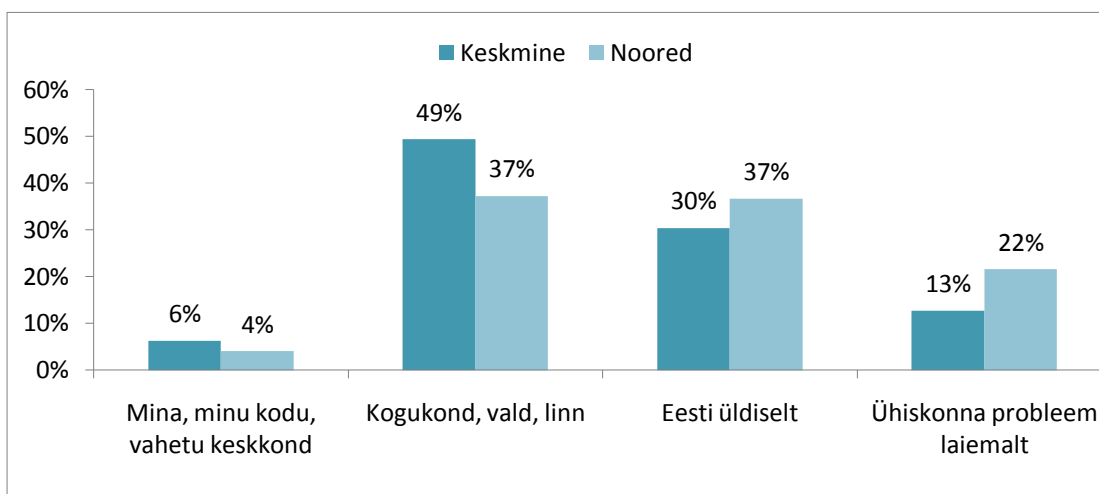
Vajalikest ressurssidest kerkib esile teadmised ja oskused, mida siin teema juures on viidatud keskmisest sagedamini.

5.12 Noored

Kokku puudutati seda teemat 164 aruteluringis 2524-st (6%)

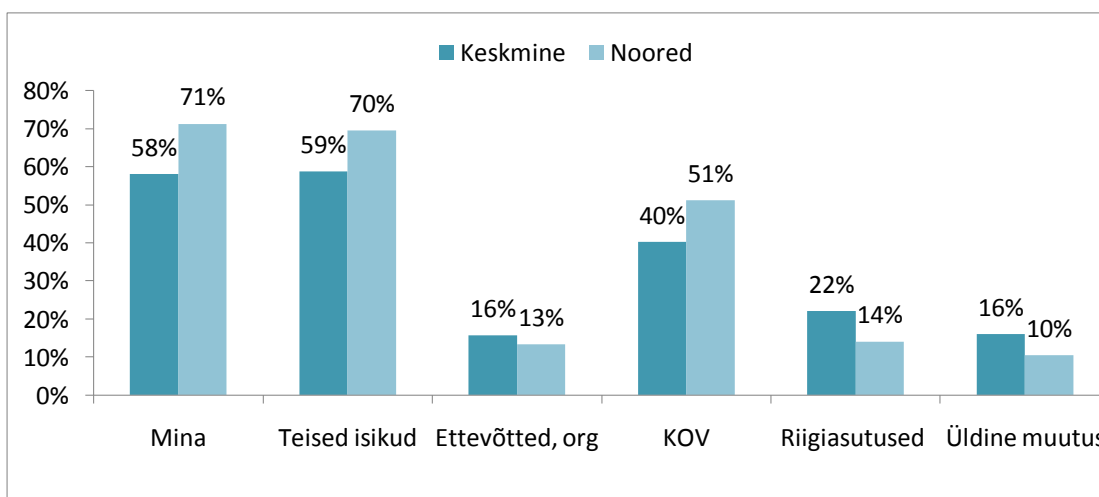
Seotud märksõnad:

- Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö
- Vabatahtlik töö, MTÜ-d
- Elukestev- ja alternatiivõpe
- Hariduse väärtustamine
- Haridussüsteem
- Lapsed
- Vaba aeg ja sport
- Piirkondlik areng
- Väärtused

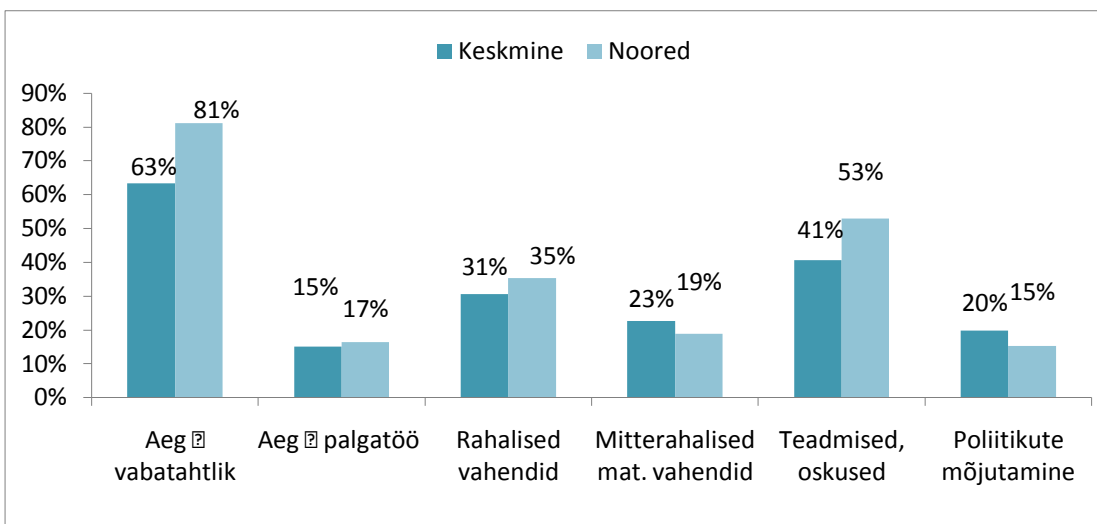
Joonis 35. Noored – probleemi mõõde

Noorte teema puhul on võrdselt oluline nii kohalik kui ka Eesti tasand üldiselt, keskmisest enam on käsitletud ka ühiskonna probleemina laiemalt.

Joonis 36. Noored – lahendajad

Lahendajatena nähakse keskmisest oluliselt enam üksikisikuid, lisaks tõuseb esile ka kohaliku omavalituse panus.

Joonis 37. Noored – vajalik ressurs

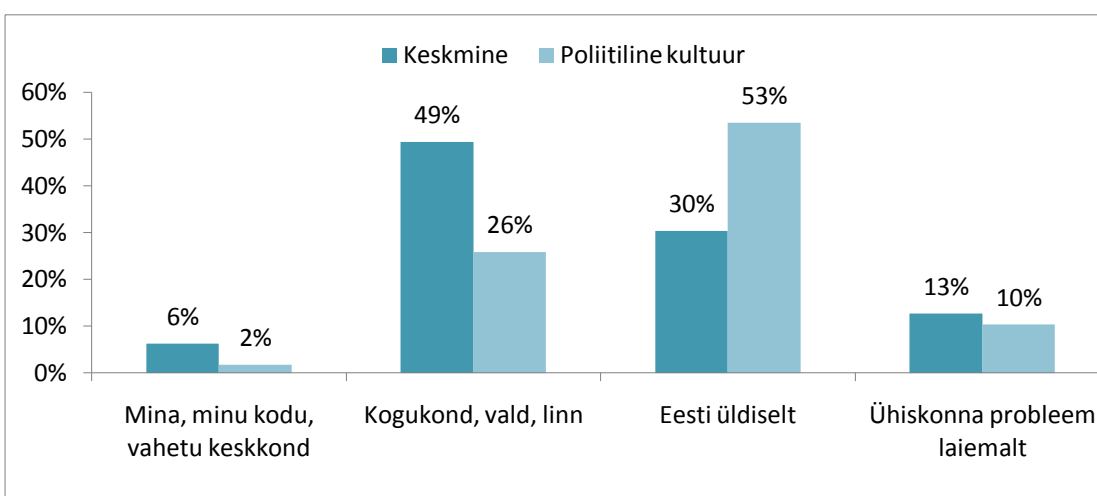
Keskmisest oluliselt enam nähakse vajaliku ressursina siin vabatahtlikku aega, koguni 81%, teiseks on olulised teadmised ja oskused, mida antud teema puhul on välja toodud keskmisest sagedamini.

5.13 Poliitiline kultuur

Kokku puudutati seda teemat 149 aruteluringis 2524-st (6%)

Seotud märksõnad:

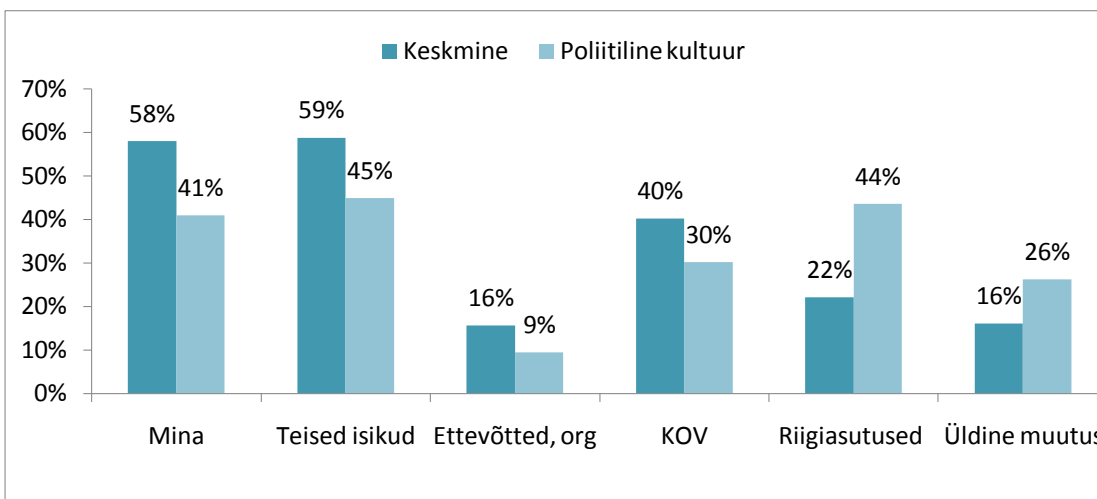
- Riik ja riigi maine
- Seadused ja maksud

Joonis 38. Poliitiline kultuur – probleemi mõõde

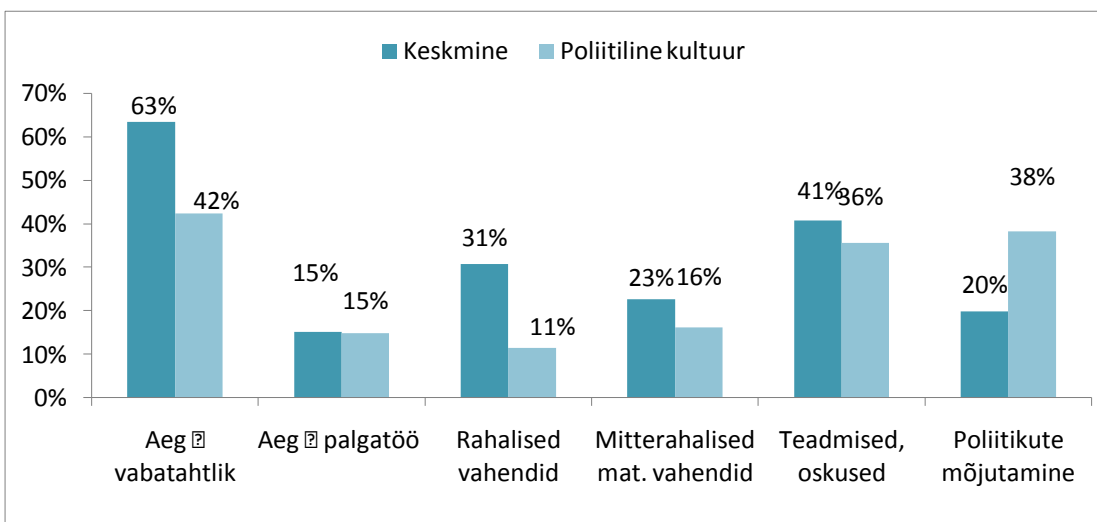
Kõige rohkem on seda teemat käsitletud Eesti probleemina üldiselt.

Joonis 39. Poliitiline kultuur – lahendajad

Lahendajatena on keskmisega võrreldes kõige olulisemal koha riigiasutused, keskmisest enam on vajalikus peetud ka üldist muutust.

Joonis 40. Poliitiline kultuur – vajalik ressurss

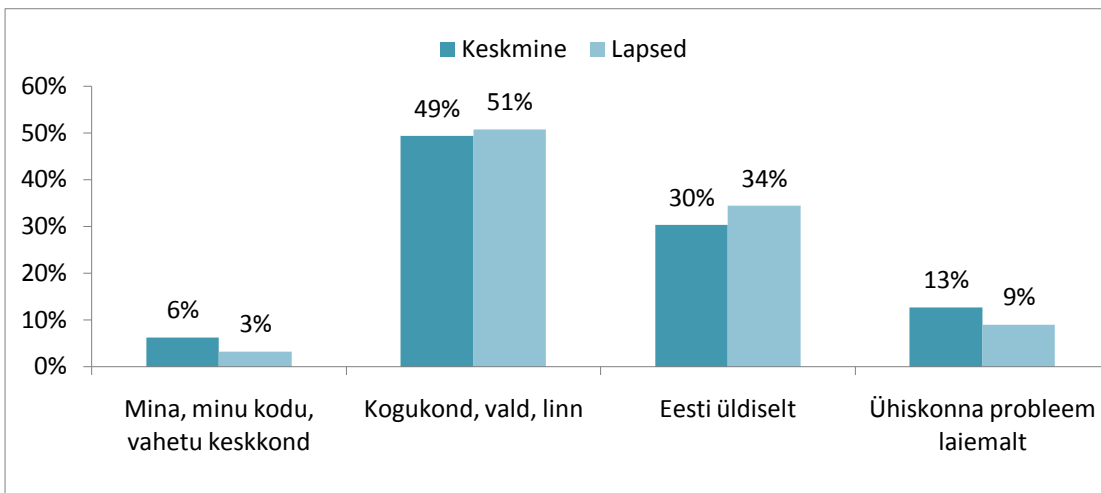
Vajalikest ressurssidest kerkib keskmisega võrreldes enim esile poliitikute mõjutamine.

5.14 Lapsed

Kokku puudutati seda teemat 144 aruteluringis 2524-st (6%)

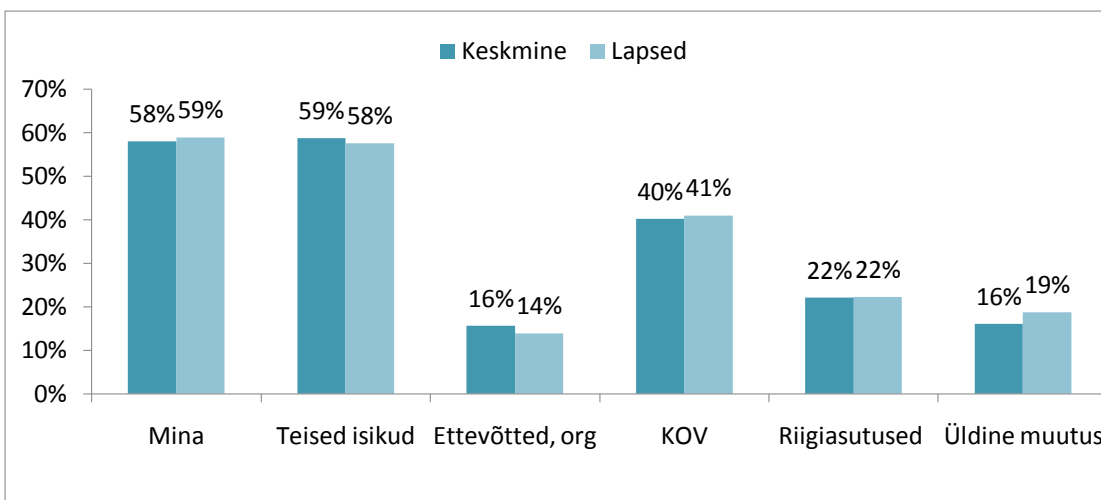
Seotud märksõnad:

- Noored
- Perekond
- Eakad
- Haridussüsteem
- Hariduse väärtustamine
- Vaba aeg ja sport
- Sotsiaalvaldkond

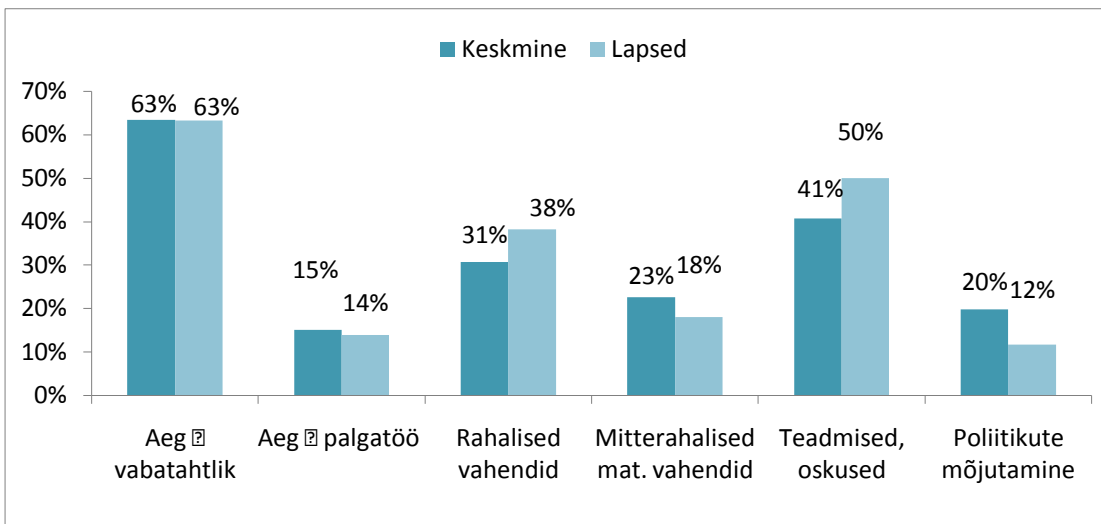
Joonis 41. Lapsed – probleemi määde

Laste teemat on nähtud peamiselt kohaliku tasandi ja Eesti tasandi probleemina.

Joonis 42. Lapsed – lahendajad

Lahendajate osas on pilt sarnane arutelude keskmisega – kõige olulisemad lahendajad on eraisikud, lisaks kohalik omavalitsus.

Joonis 43. Lapsed – vajalik ressurs

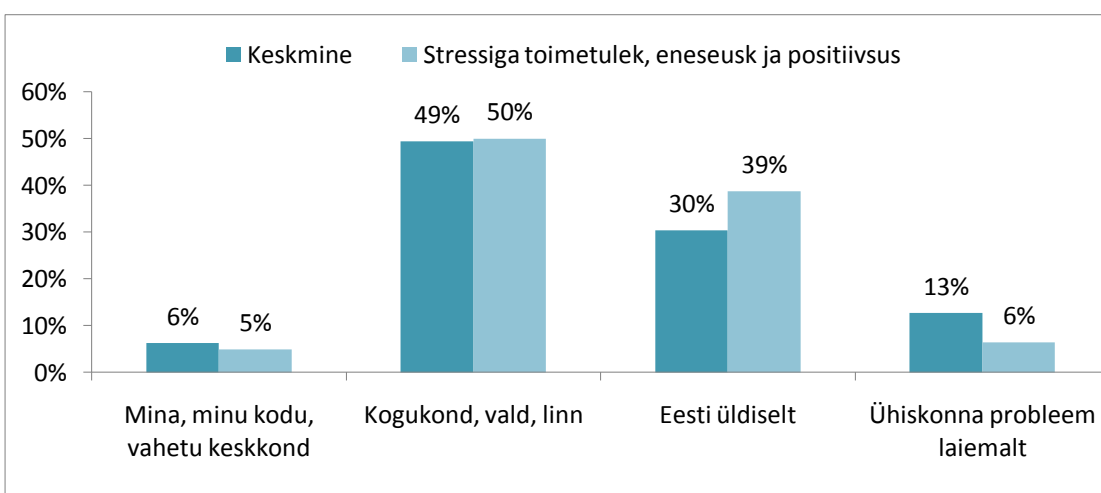
Vajalike ressurssidena kerkib lisaks vabatahtlikule ajale keskmisest olulisemana esile teadmised, oskused ja rahalised vahendid.

5.15 Stressiga toimetulek, eneseusk & positiivsus

Kokku puudutati seda teemat 141 aruteluringis 2524-st (6%)

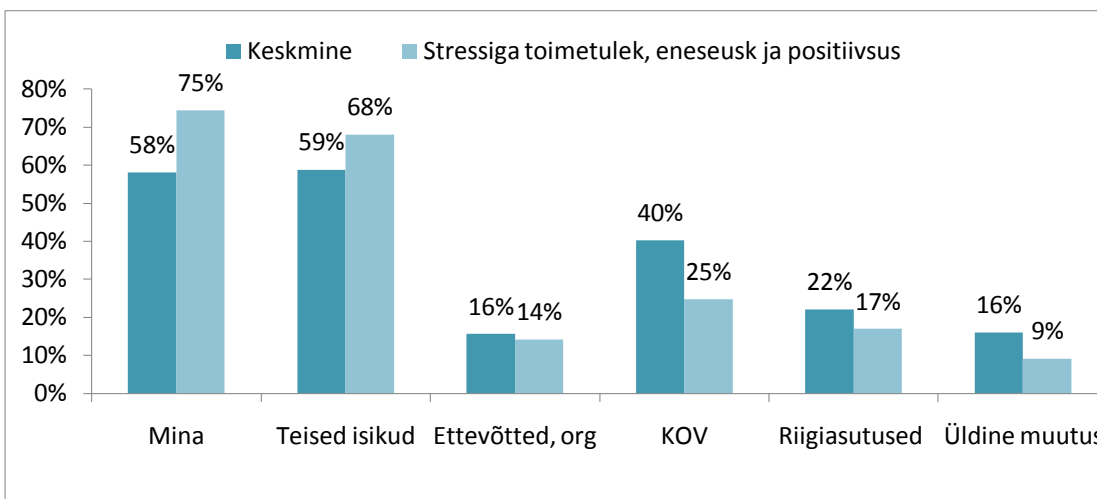
Seotud märksõnad:

- Elukestev- ja alternatiivõpe
- Tervislikud eluviisid
- Perekond
- Sotsiaalvaldkond
- Väärtused

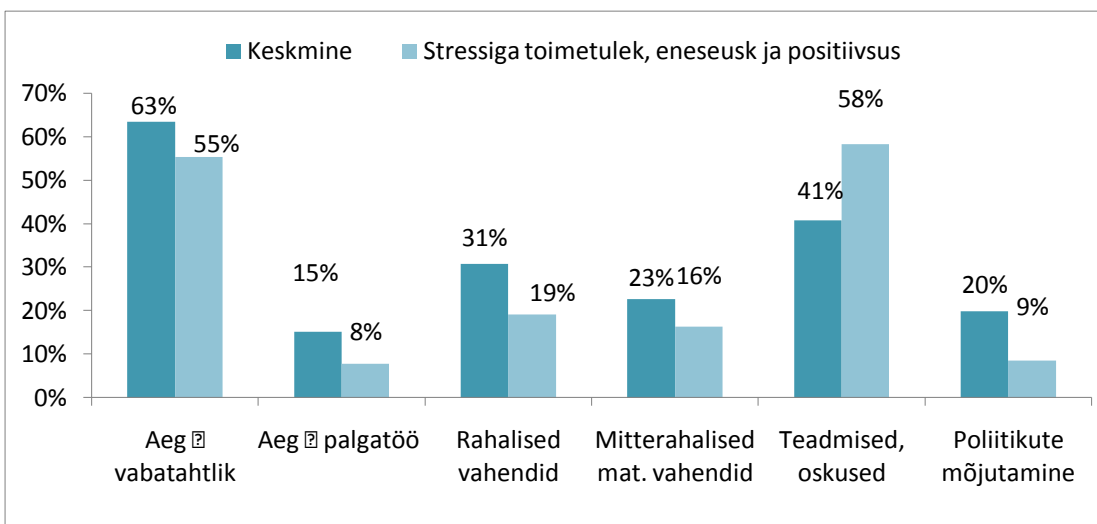
Joonis 44. Stressiga toimetulek – probleemi mõõde

Lisaks kohalikele tasandile on keskmisest enam seda teemat käsitletud ka Eesti üldise probleemina.

Joonis 45. Stressiga toimetulek – lahendajad

Kõige olulisema lahendajana nähakse iseend, samuti teisi isikuid. Kõigi teiste tasandite lahendajad jäävad keskmisest vähemoluliseks.

Joonis 46. Stressiga toimetulek – vajalik ressurss

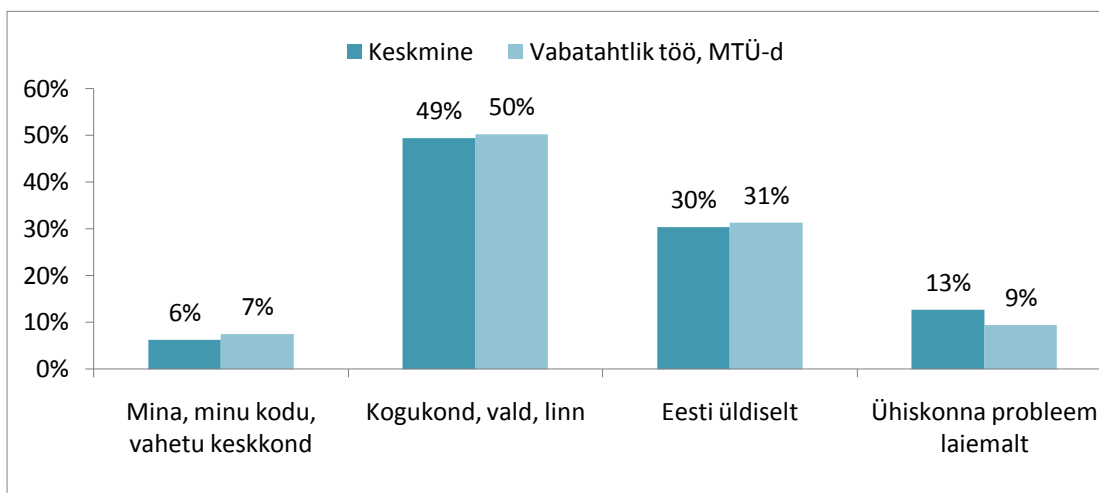
Vajalike ressursidena tuuakse välja keskmisest oluliselt rohkem teadmisi ja oskusi, lisaks on oluline koht ka vabatahtlikult ajal, hoopiski vähem oluline on rahalised vahendid või poliitikute mõjutamine.

5.16 Vabatahtlik töö, MTÜ-d

Kokku puudutati seda teemat 132 aruteluringis 2524-st (5%)

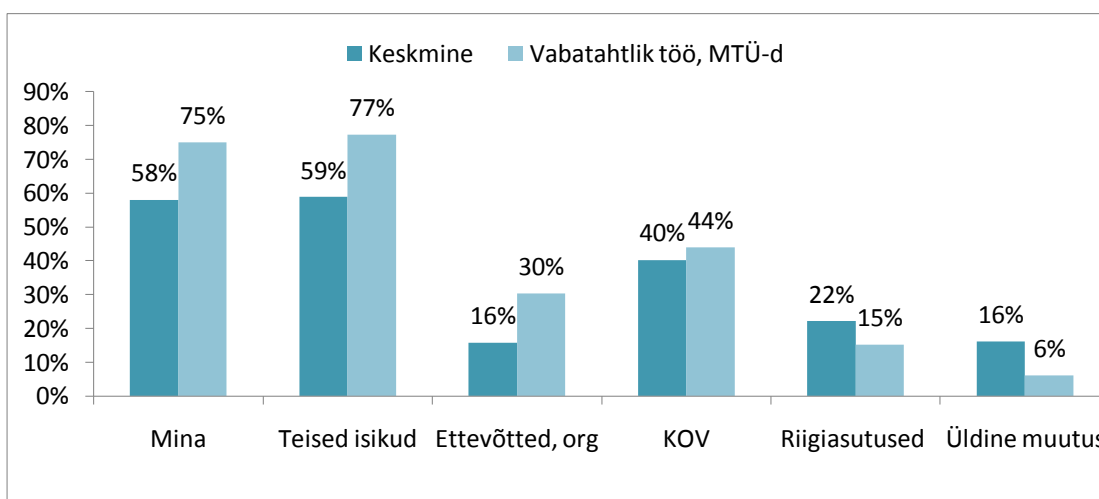
Seotud märksõnad:

- Väärtused
- Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö
- Eakad
- Sotsiaalvaldkond
- Vaba aeg ja sport
- Loomad
- Tehnoloogia ja internet
- Kultuur ja traditsioonide säilitamine

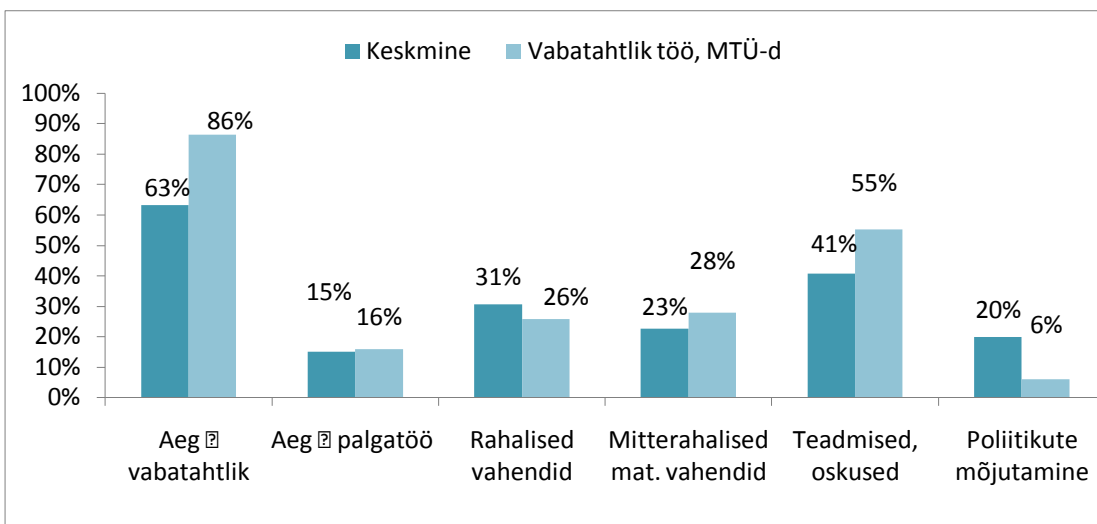
Joonis 47. Vabatahtlik töö, MTÜ-d – probleemi mõõde

Vabatahtliku töö küsimust on kõige rohkem käsitletud kohaliku tasandi teemana.

Joonis 48. Vabatahtlik töö, MTÜ-d – lahendajad

Lahendajatena on ülekaalukalt esil eraisikud.

Joonis 49. Vabatahtlik töö, MTÜ-d – vajalik ressurss

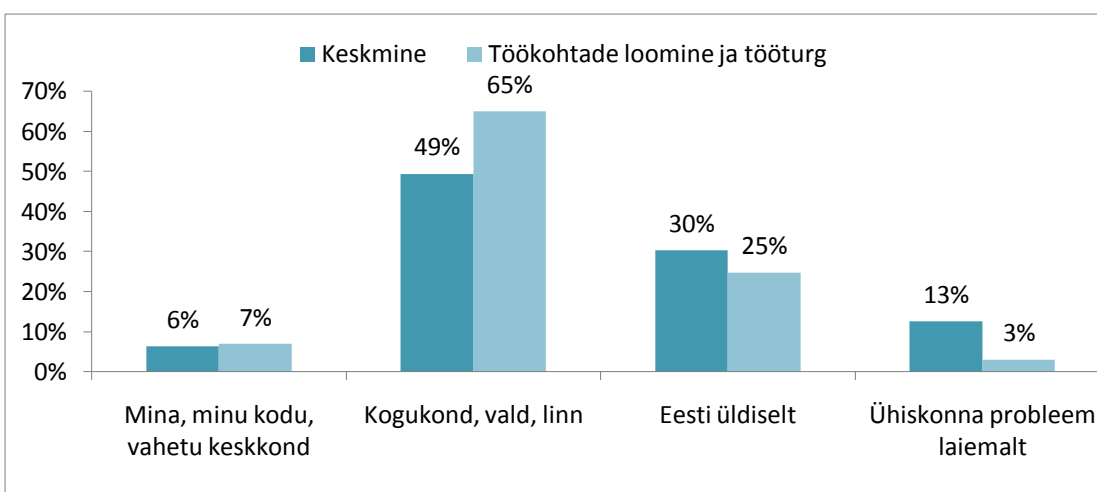
Vajalike ressursside osas ülekaalukalt kõige olulisem vabatahtlik aeg, lisaks keskmisest enam ka teadmised ja oskused.

5.17 Töökohtade loomine ja tööturg

Kokku puudutati seda teemat 131 aruteluringis 2524-st (5%)

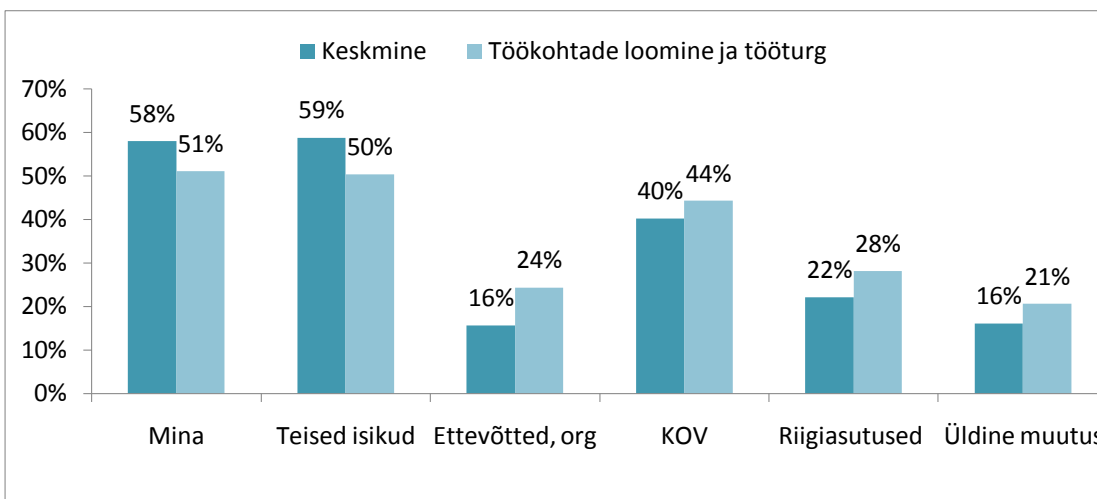
Seotud märksõnad:

- Elukestev õpe
- Sotsiaalvaldkond
- Tehnoloogia ja internet
- Ettevõtlus
- Majanduslanguse leevendamine
- Seadused ja maksud

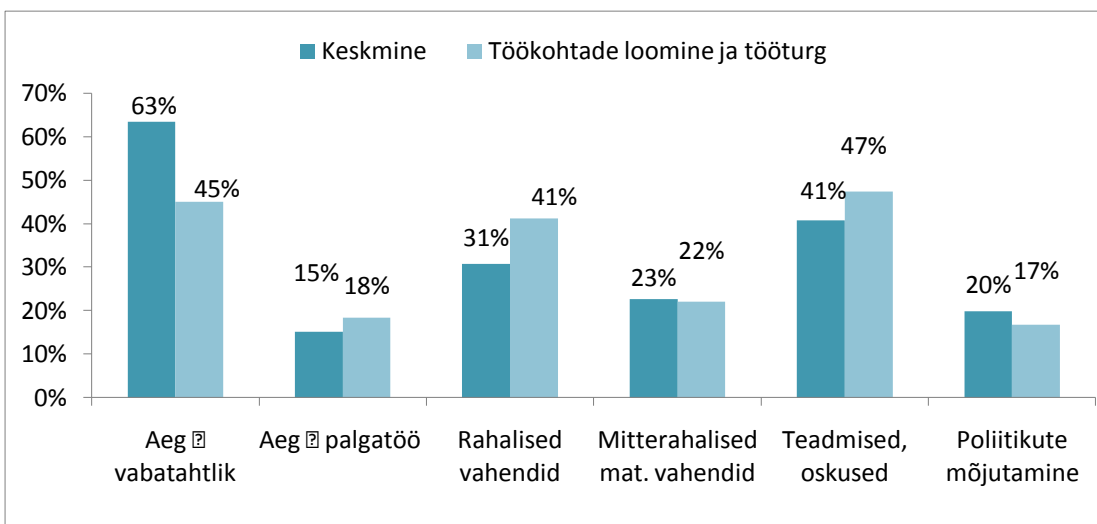
Joonis 50. Töökohtade loomine ja tööturg – probleemi mõõde

Töökohtade loomist nähti eeskätt kogukonna ja linna/valla probleemina, mitte niivõrd riigi küsimusena. Mõttetalgutel osalejad ei näinud töökohtade loomist ühiskonna üldise probleemina.

Joonis 51. Töökohtade loomine ja tööturg – lahendajad

Seevastu lahendajatena nähakse tööturuga seonduvate probleemide puhul mitmeid osapooli ühiselt – keskmisest oluliselt enam ka ettevõtjaid ja riigiasutusi.

Joonis 52. Töökohtade loomine ja tööturg – vajalik ressursid

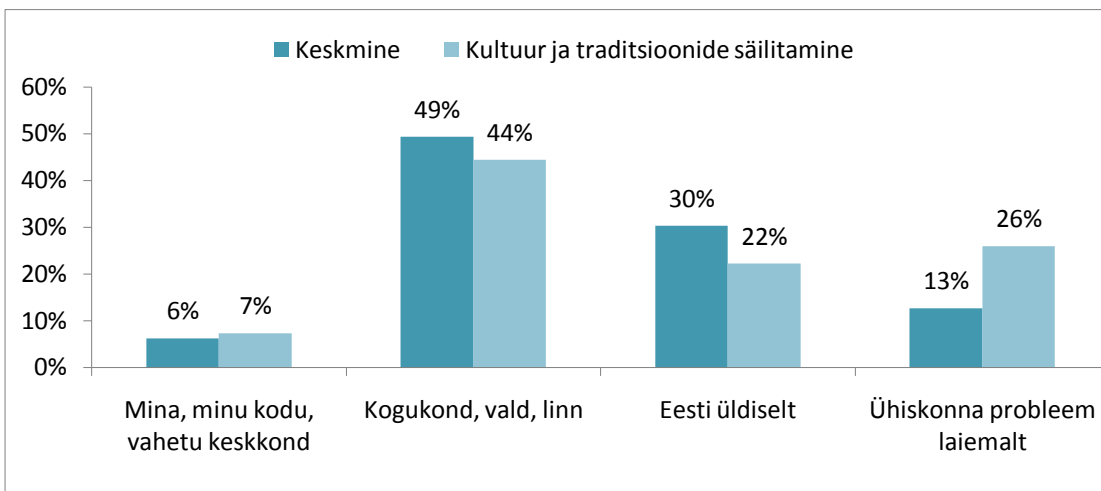
Sama peegeldab ka vajalikud ressursid – oluliseks peetakse nii teadmisi oskusi, vabatahtliku aega kui ka rahalisi vahendeid.

5.18 Kultuur ja traditsioonide säilitamine

Kokku puudutati seda teemat 122 aruteluringis 2524-st (5%)

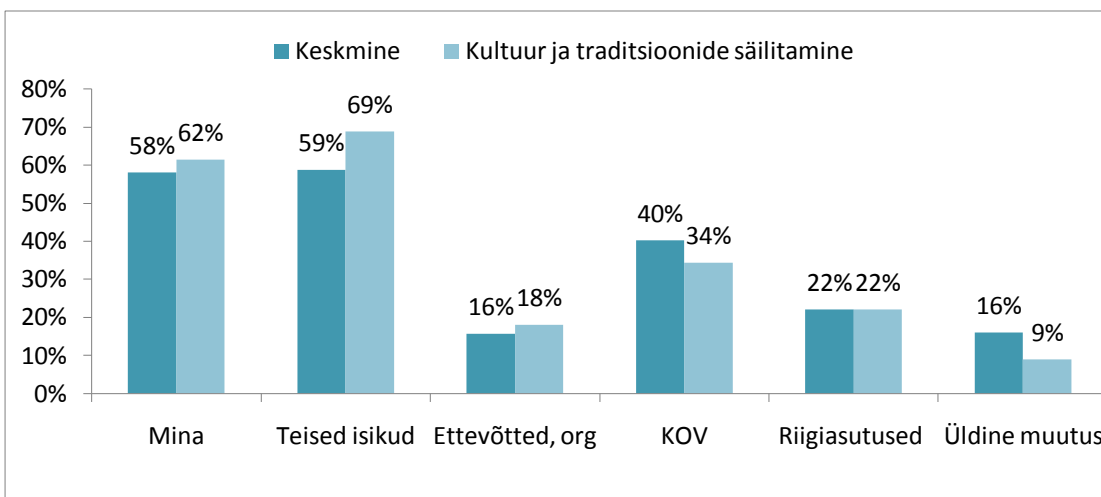
Seotud märksõnad:

- Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö
- Riik ja riigi maine
- Vabatahtlik töö, MTÜ-d
- Väärtused
- Turism
- Rahvus ja keel

Joonis 53. Kultuur ja traditsioonide säilitamine – probleemi mõõde

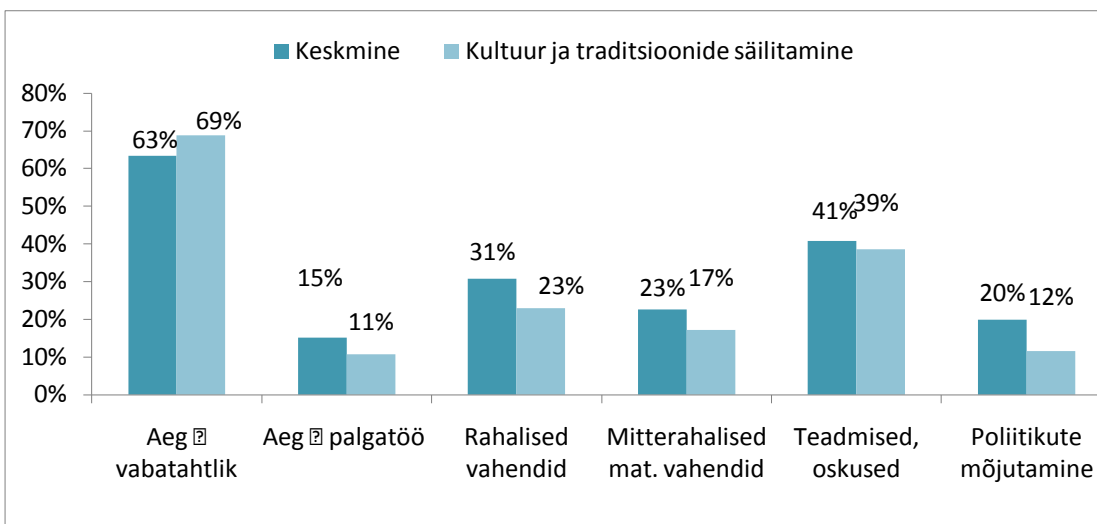
Peamiselt seda teemat käsitletud kohaliku probleemina, keskmisest oluliselt enam ka ühiskonn probleemina laiemalt.

Joonis 54. Kultuur ja traditsioonide säilitamine – lahendajad

Lahendajatena nähakse kõige olulisemalt iseenda ja teiste isikute panust.

Joonis 55. Kultuur ja traditsioonide säilitamine – vajalik ressurss

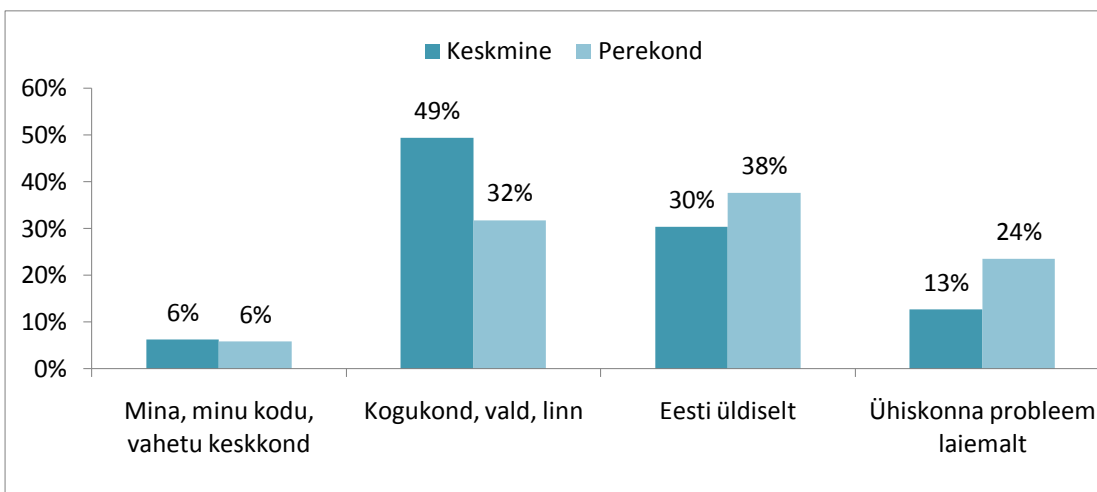
Vajalike ressurssidena on enim viidatud vabatahtlikku aega, samuti teadmisi ja oskusi.

5.19 Perekond

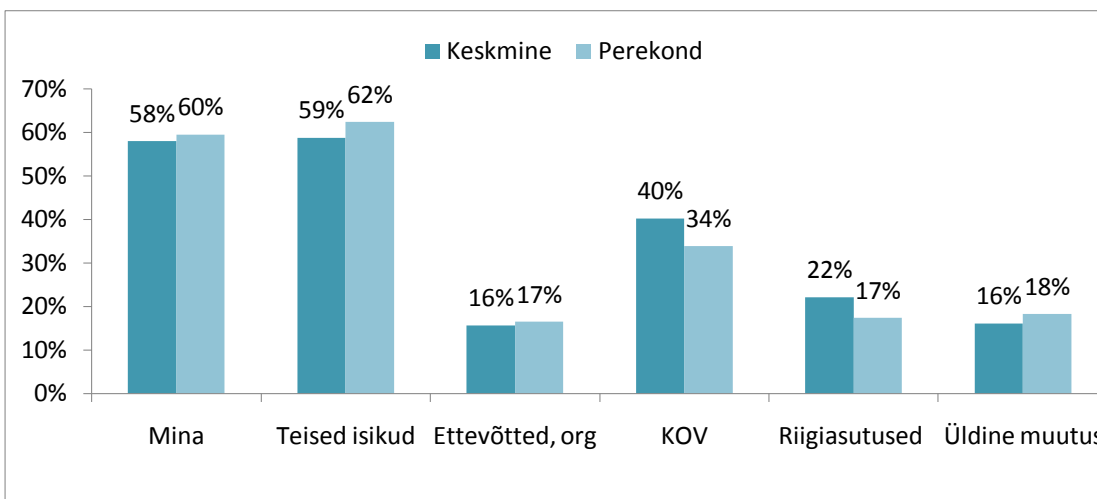
Kokku puudutati seda teemat 109 aruteluringis 2524-st (4%)

Seotud märksõnad:

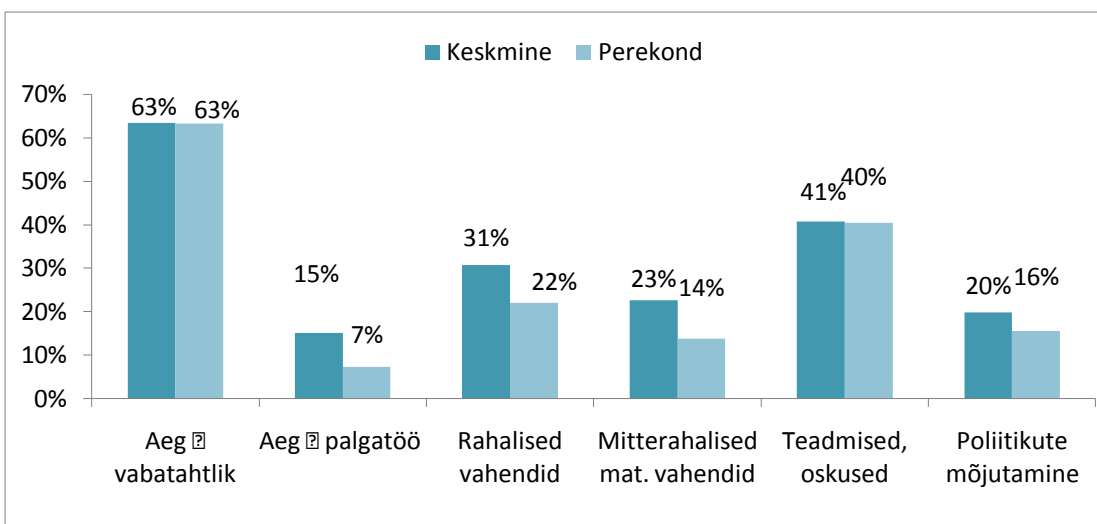
- Väärtused
- Eakad
- Tervis
- Lapsed
- Noored
- Stressiga toimetulek

Joonis 56. Perekond – probleemi mõõde

Joonis 57. Perekond – lahendajad

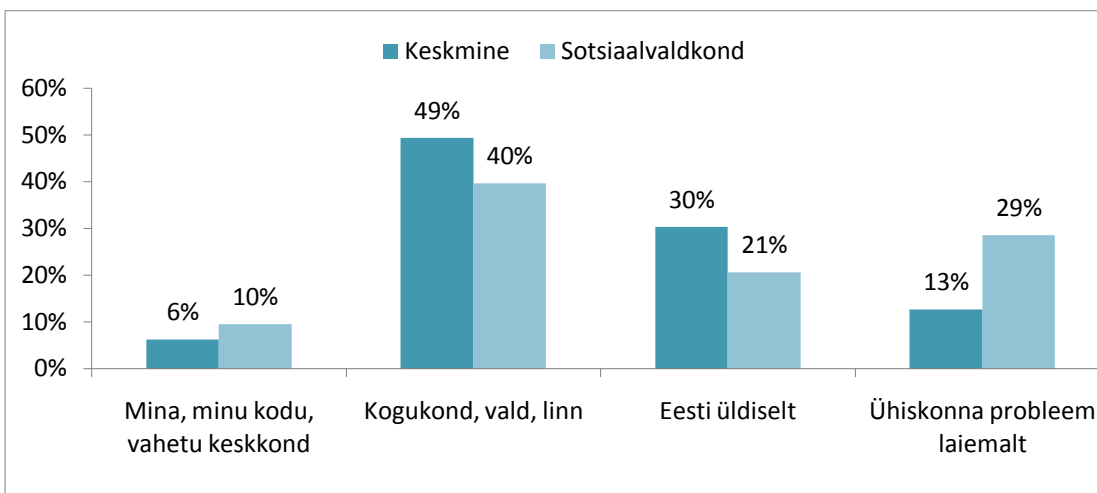
Joonis 58. Perekond – vajalik ressursid

5.20 Sotsiaalvaldkond

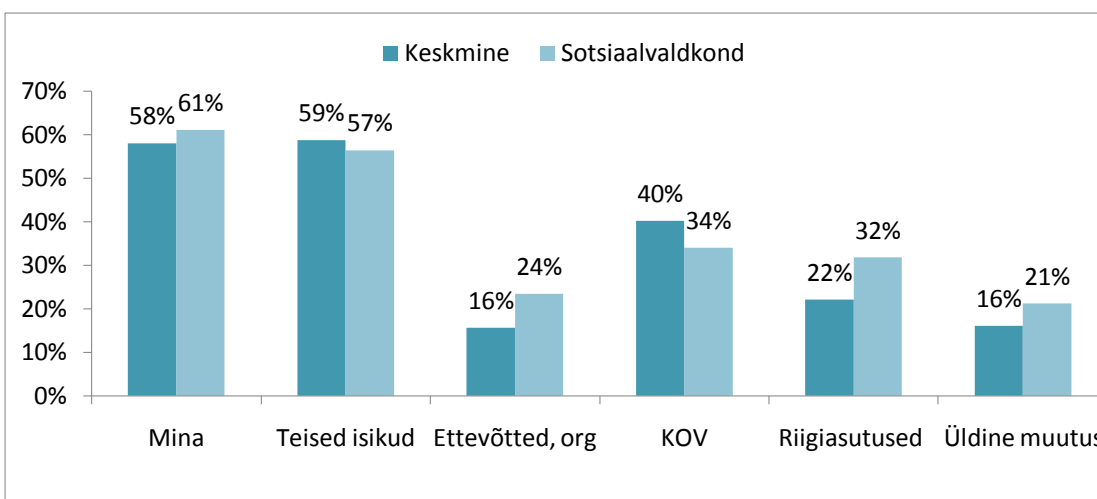
Kokku puudutati seda teemat 85 aruteluringis 2524-st (3%)

Seotud märksõnad:

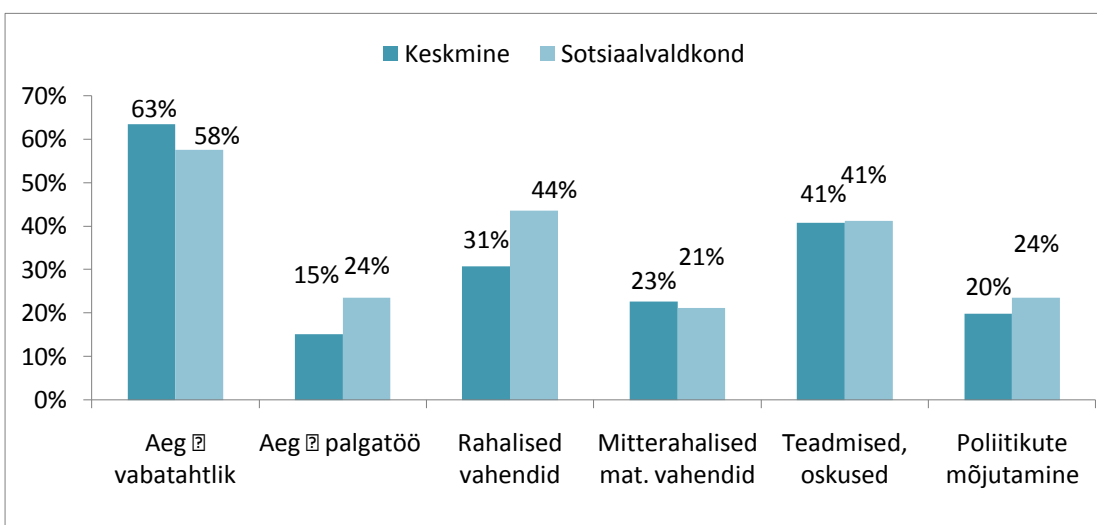
- Töökohtade loomine ja tööturg
- Vabatahtlik töö, MTÜ-d
- Stressiga toimetulek
- Eakad
- Lapsed

Joonis 59. Sotsiaalvaldkond – probleemi mõõde

Joonis 60. Sotsiaalvaldkond – lahendajad

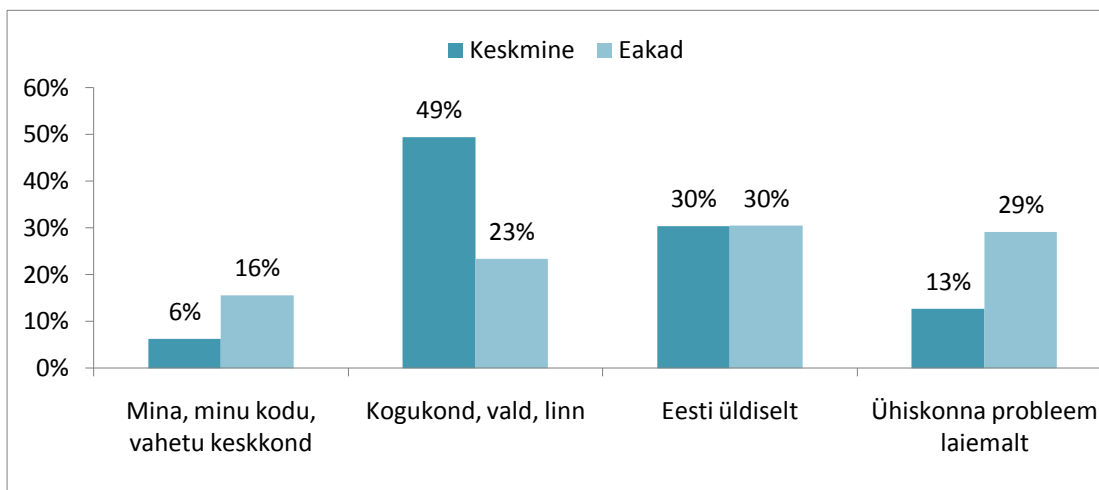
Joonis 61. Sotsiaalvaldkond – vajalik ressurss

5.21 Eakad

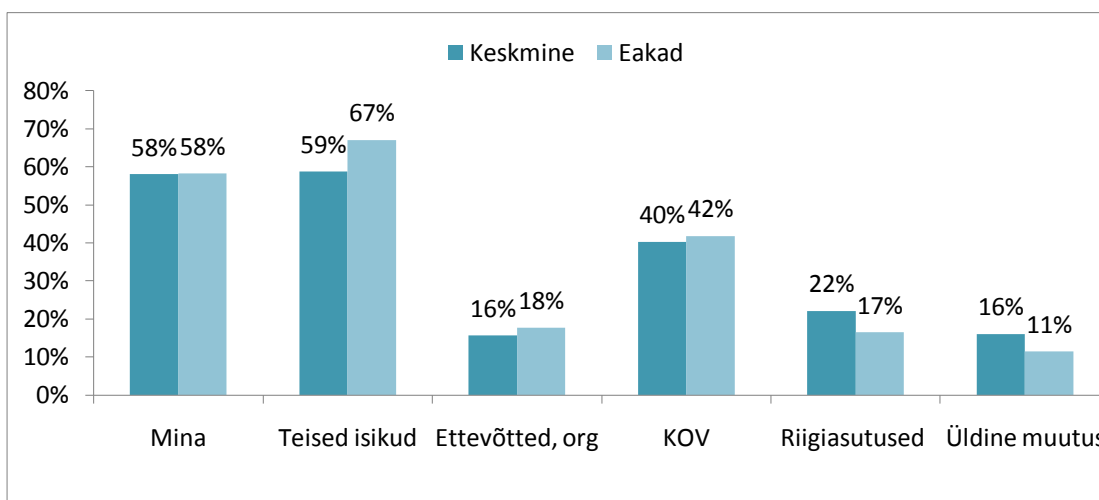
Kokku puudutati seda teemat 79 aruteluringis 2524-st (3%)

Seotud märksõnad:

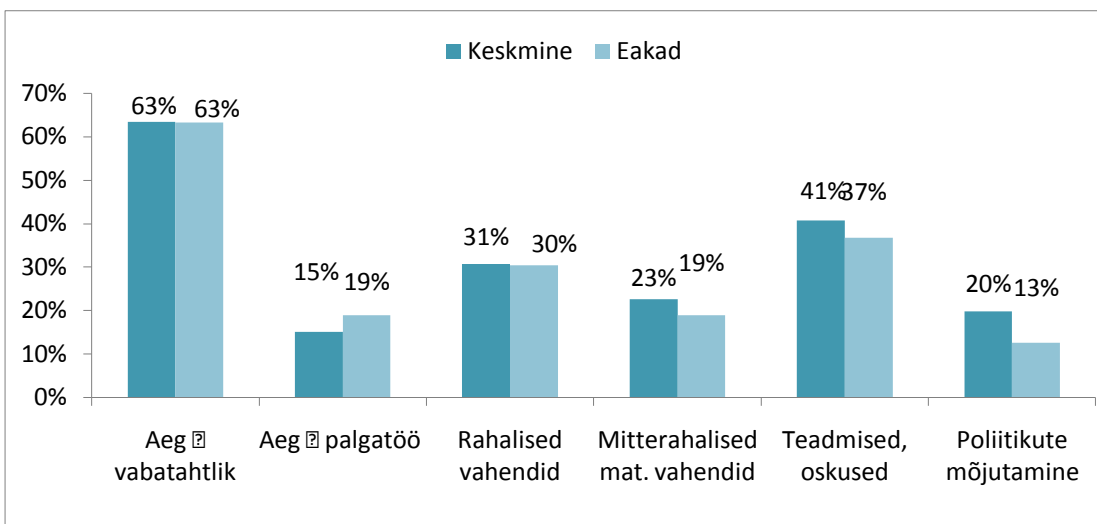
- Perekond
- Sotsiaalvaldkond
- Vabatahtlik töö, MTÜ-d
- Tervislikud eluviisid
- Lapsed

Joonis 62. Eakad – probleemi mõõde

Joonis 63. Eakad – lahendajad

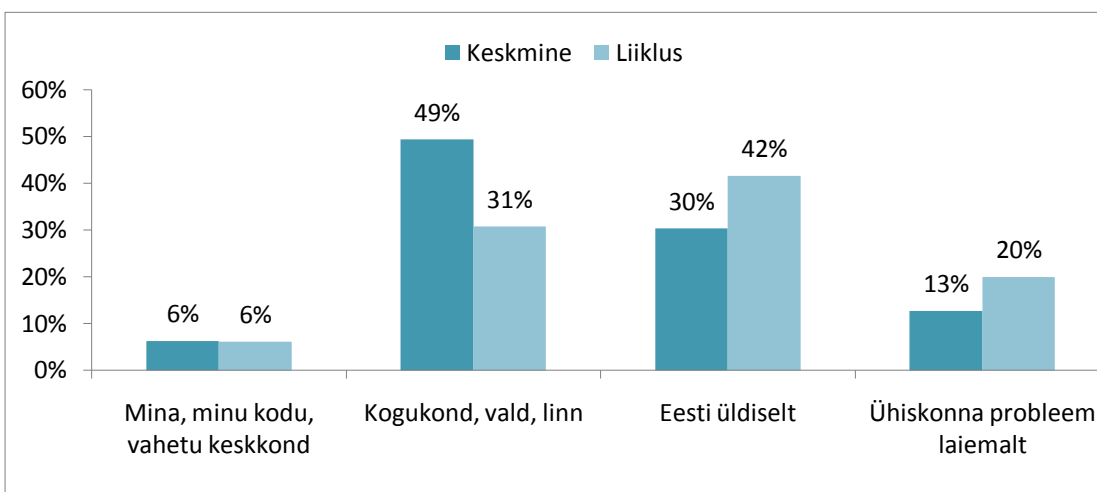
Joonis 64. Eakad – vajalik ressurss

5.22 Liiklus

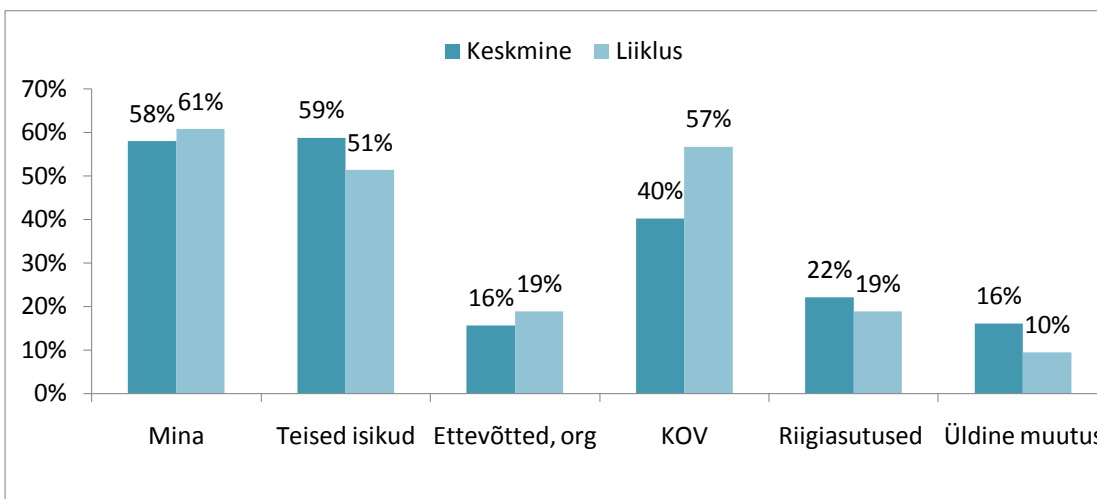
Kokku puudutati seda teemat 74 aruteluringis 2524-st (3%)

Seotud märksõnad:

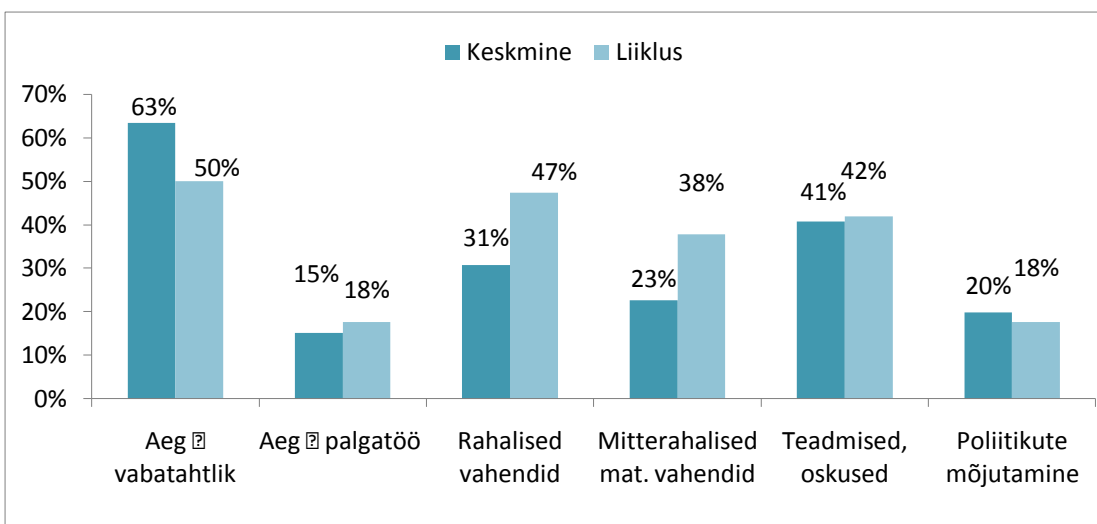
- Transport ja teed
- Ühistransport
- Avalik kord ja turvalisus

Joonis 65. Liiklus – probleemi mõõde

Joonis 66. Liiklus – lahendajad

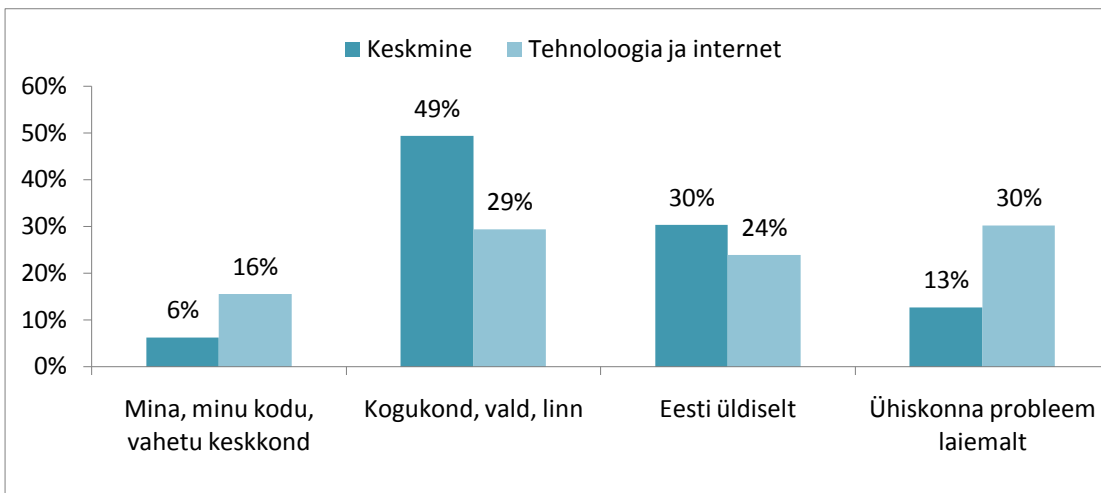
Joonis 67. Liiklus – vajalik ressursid

5.23 Tehnoloogia ja internet

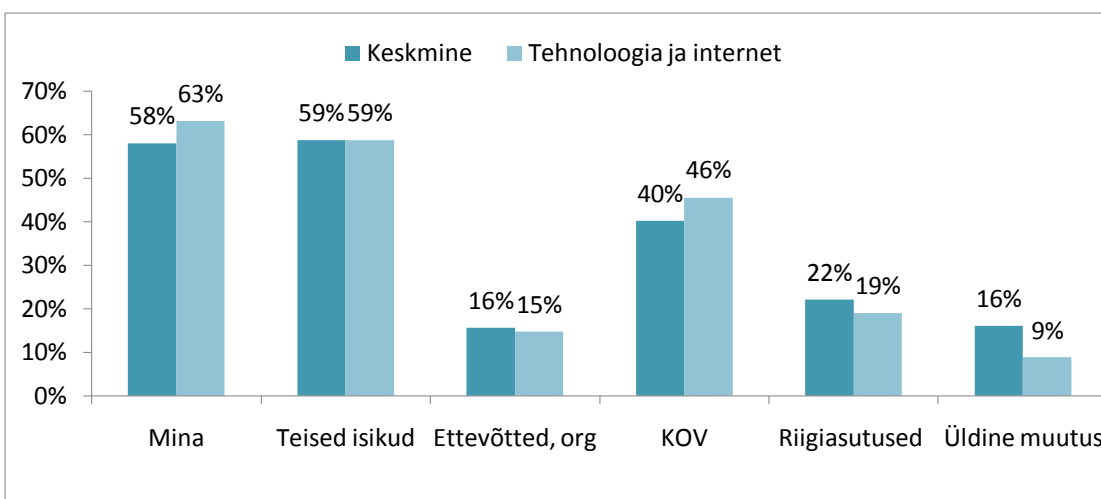
Kokku puudutati seda teemat 68 aruteluringis 2524-st (3%)

Seotud märksõnad:

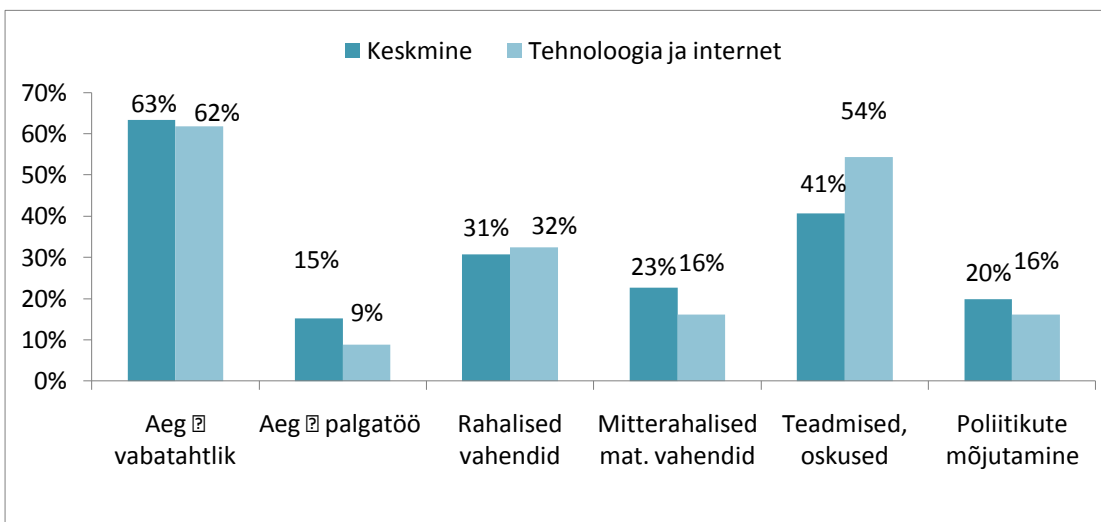
- Töökohtade loomine ja tööturg
- Väärtused
- Vabatahtlik töö, MTÜ-d
- Maaelu

Joonis 68. Tehnoloogia ja internet – probleemi mõõde

Joonis 69. Tehnoloogia ja internet – lahendajad

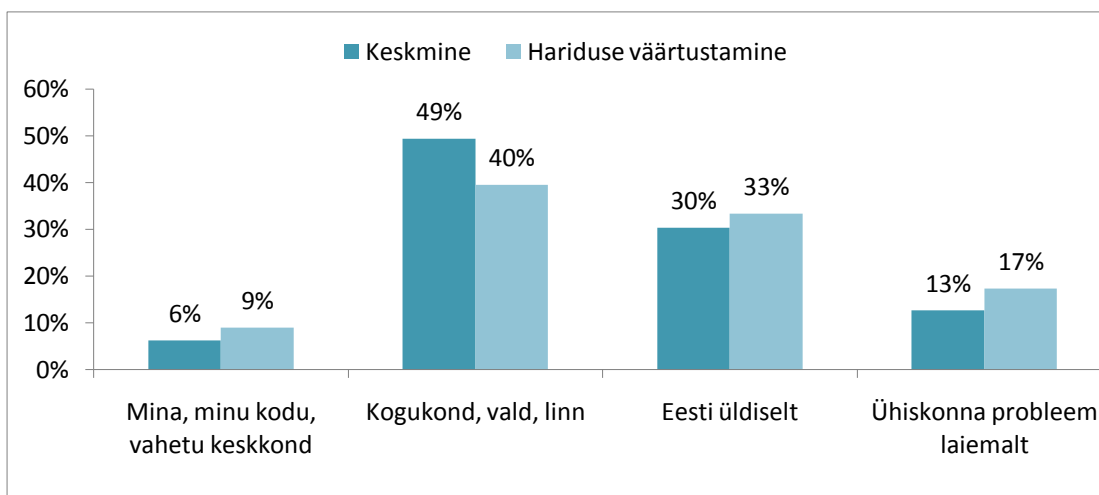
Joonis 70. Tehnoloogia ja internet – vajalik ressurss

5.24 Hariduse väärtustamine

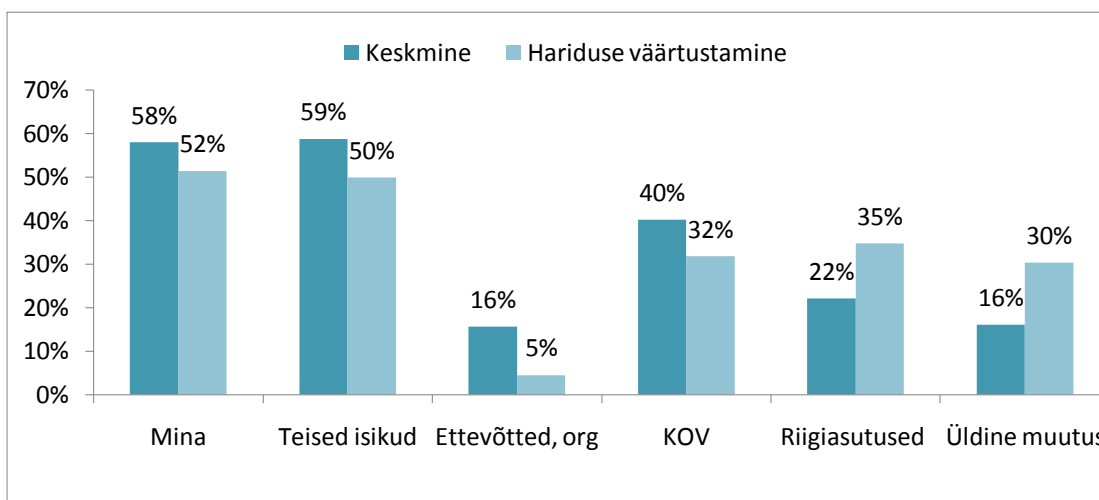
Kokku puudutati seda teemat 66 aruteluringis 2524-st (3%)

Seotud märksõnad:

- Elukestev- ja alternatiivõpe
- Noored
- Haridussüsteem
- Lapsed

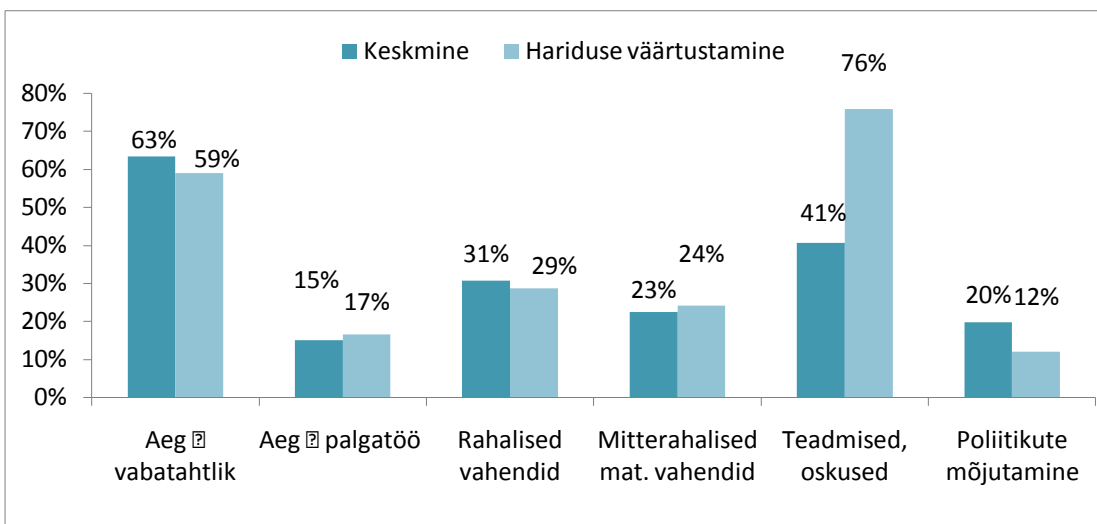

Joonis 71. Hariduse väärtustamine – probleemi mõõde

Joonis 72. Hariduse väärtustamine – lahendajad

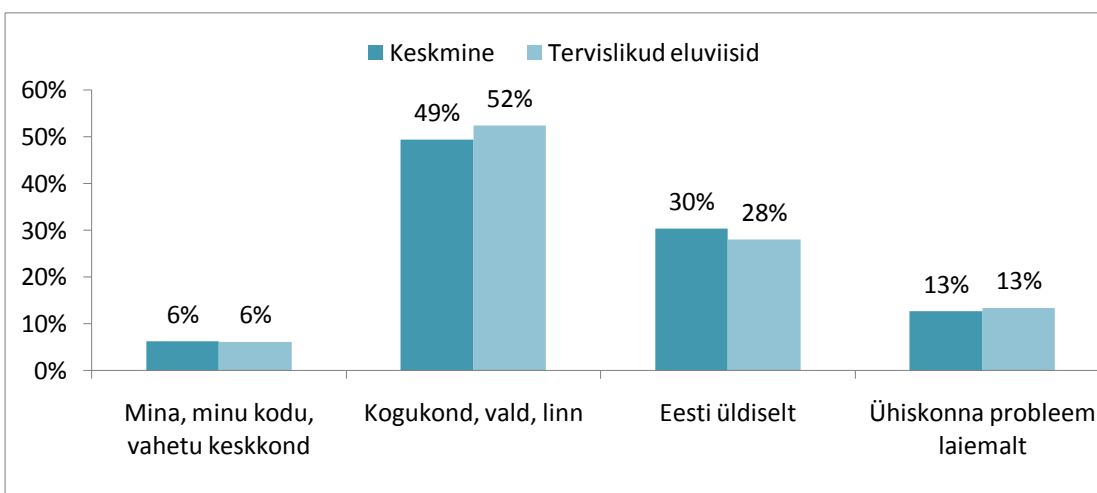
Joonis 73. Hariduse väärtustamine – vajalik ressurss

5.25 Tervislikud eluviisid

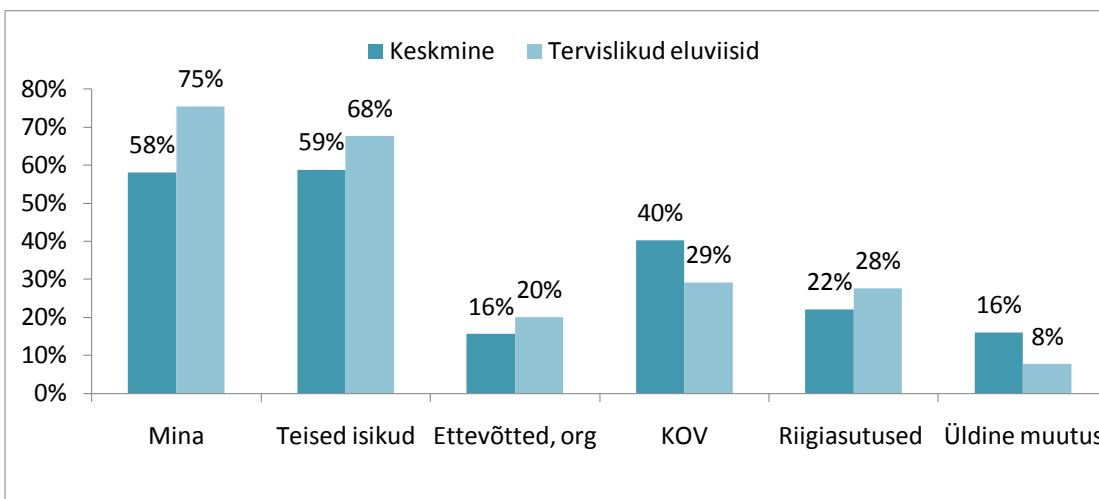
Kokku puudutati seda teemat 65 aruteluringis 2524-st (3%)

Seotud märksõnad:

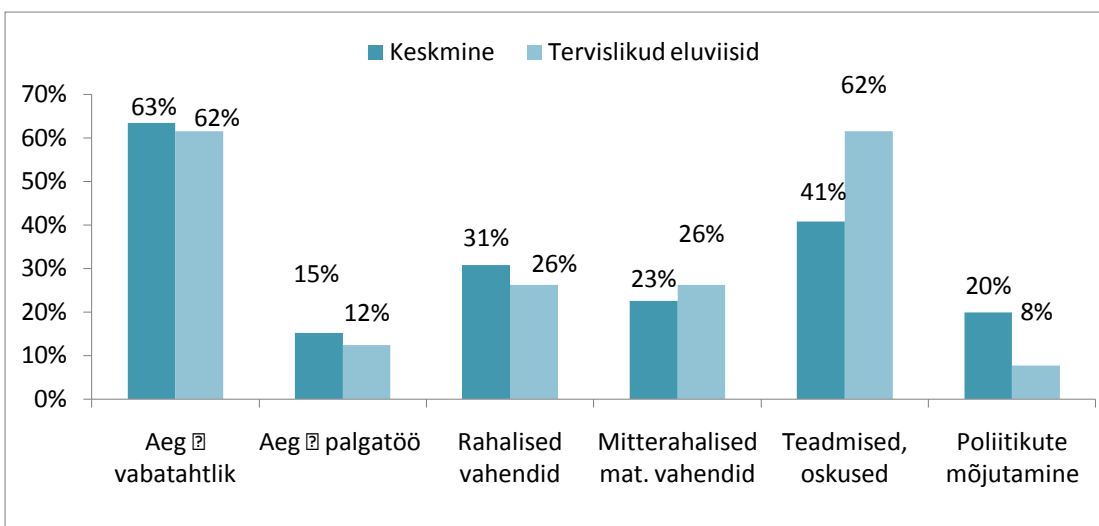
- Tervis
- Stressiga toimetulek
- Vaba aeg ja sport
- Eakad

Joonis 74. Tervislikud eluviisid – probleemi mõõde

Joonis 75. Tervislikud eluviisid – lahendajad

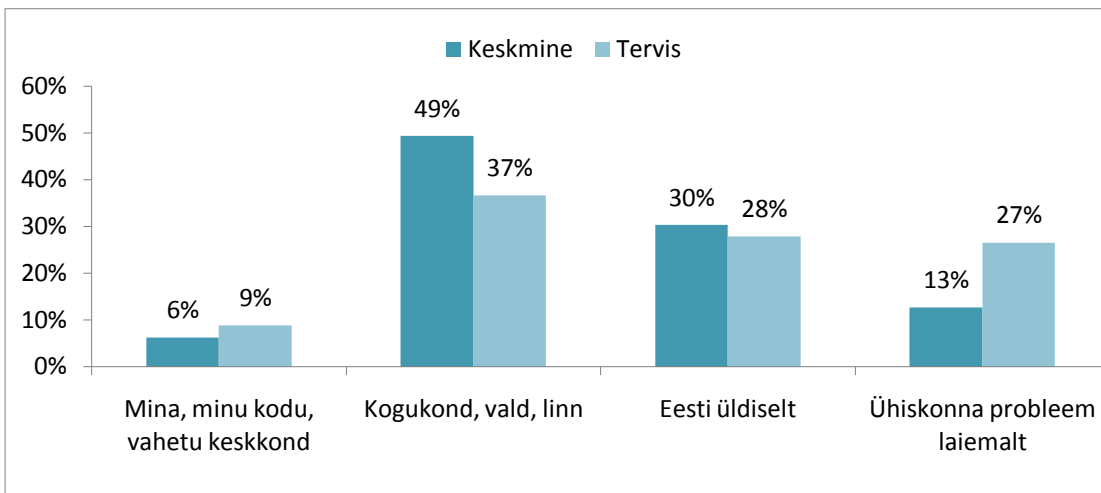
Joonis 76. Tervislikud eluviisid – vajalik ressursid

5.26 Tervis

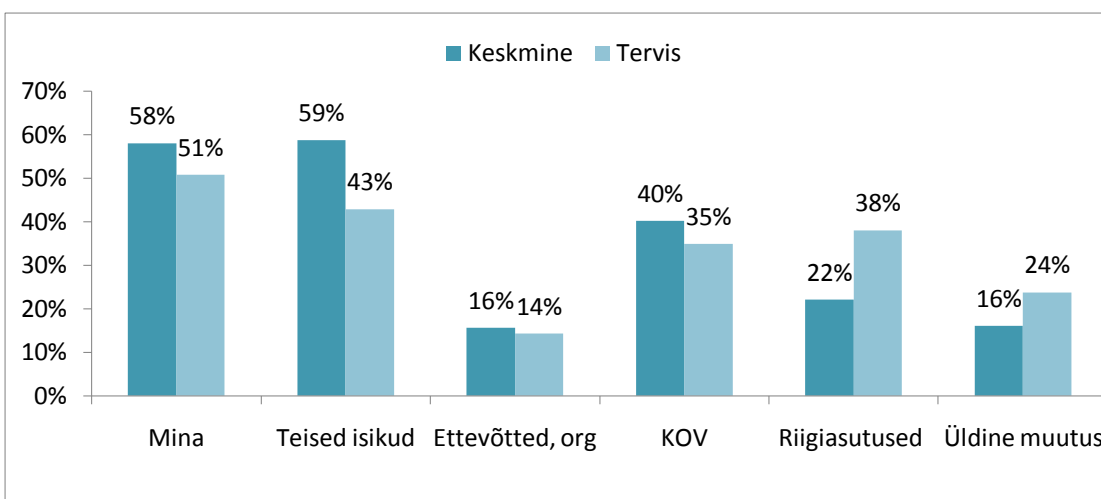
Kokku puudutati seda teemat 63 aruteluringis 2524-st (2%)

Seotud märksõnad:

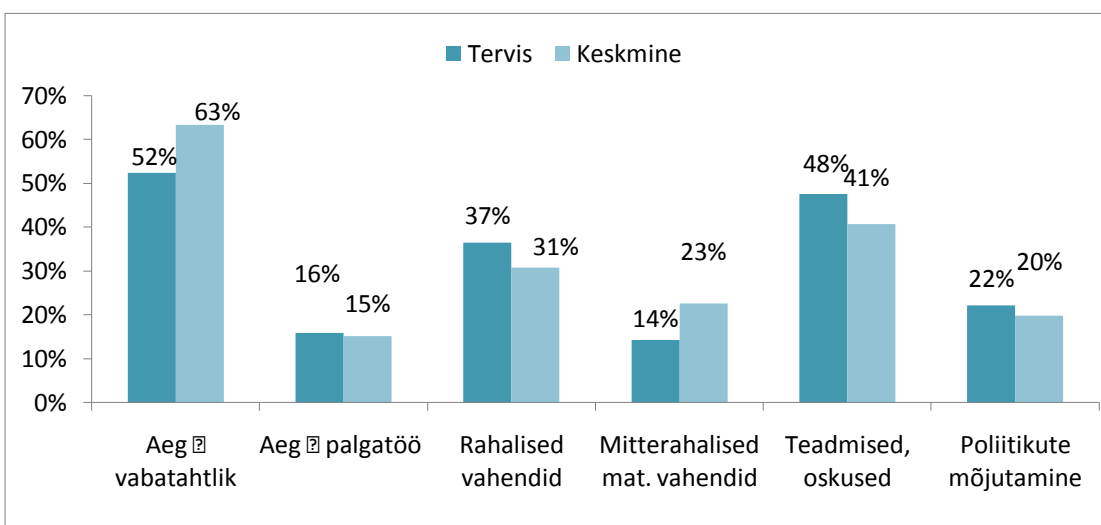
- Perekond
- Tervislikud eluviisid

Joonis 77. Tervis – probleemi mõõde

Joonis 78. Tervis – lahendajad

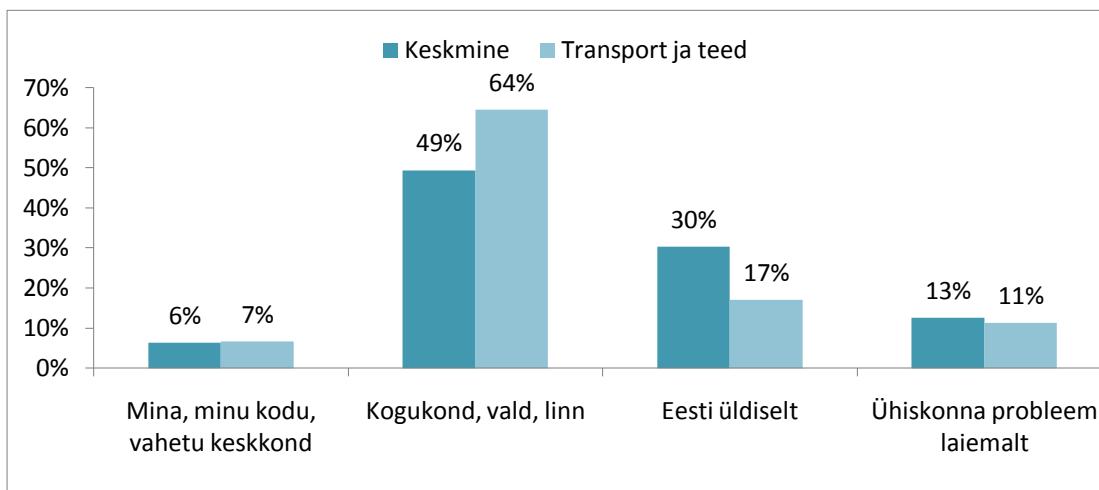
Joonis 79. Tervis – vajalik ressurss

5.27 Transport ja teed

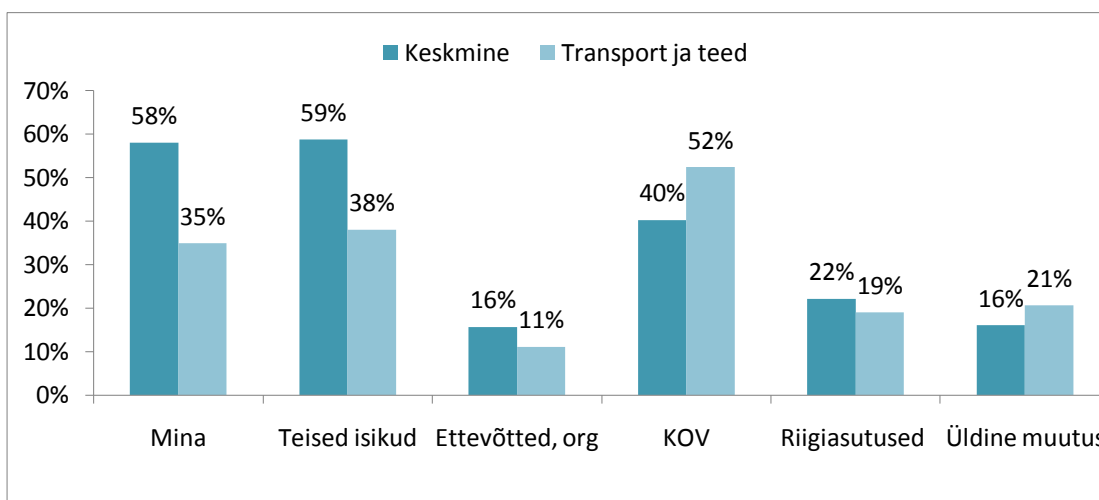
Kokku puudutati seda teemat 63 aruteluringis 2524-st (2%)

Seotud märksõnad:

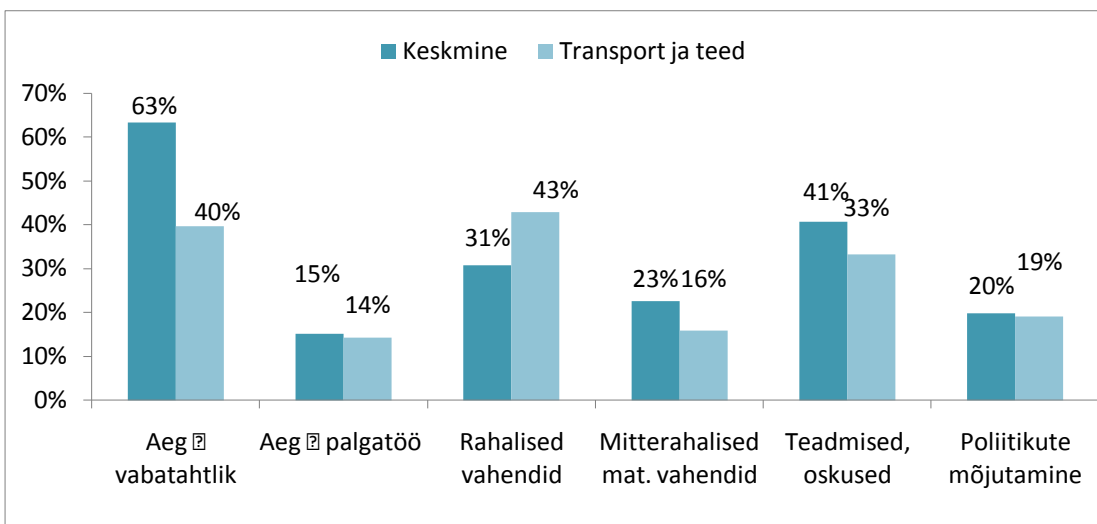
- Avalik kord ja turvalisus
- Seadused ja maksud
- Liiklus

Joonis 80. Transport ja teed – probleemi mõõde

Joonis 81. Transport ja teed – lahendajad

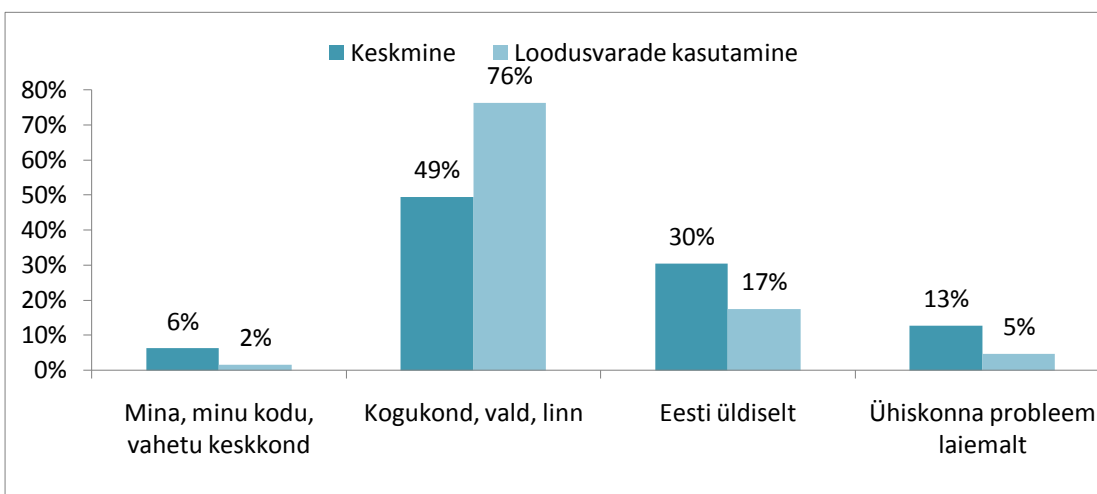
Joonis 82. Transport ja teed – vajalik ressurs

5.28 Loodusvarade kasutamine

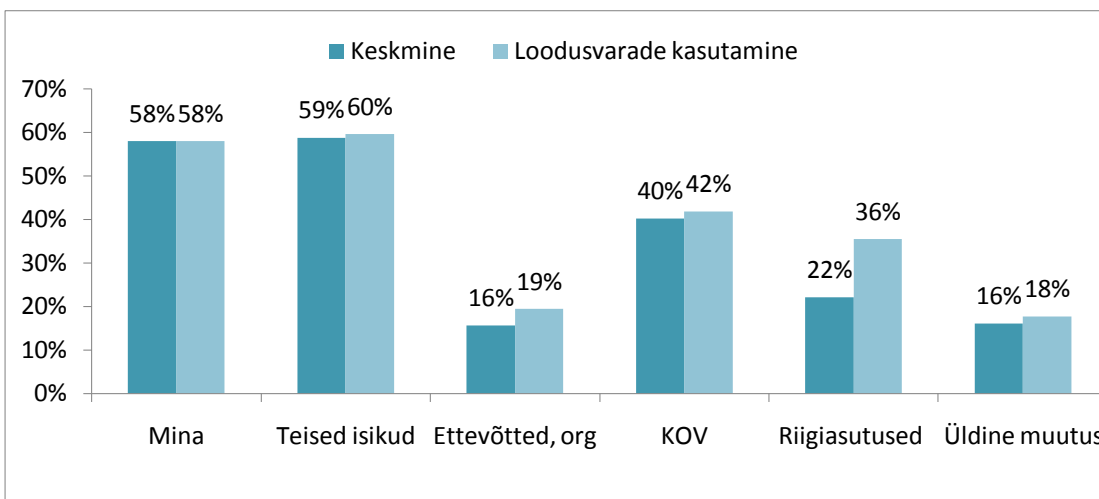
Kokku puudutati seda teemat 62 aruteluringis 2524-st (2%)

Seotud märksõnad:

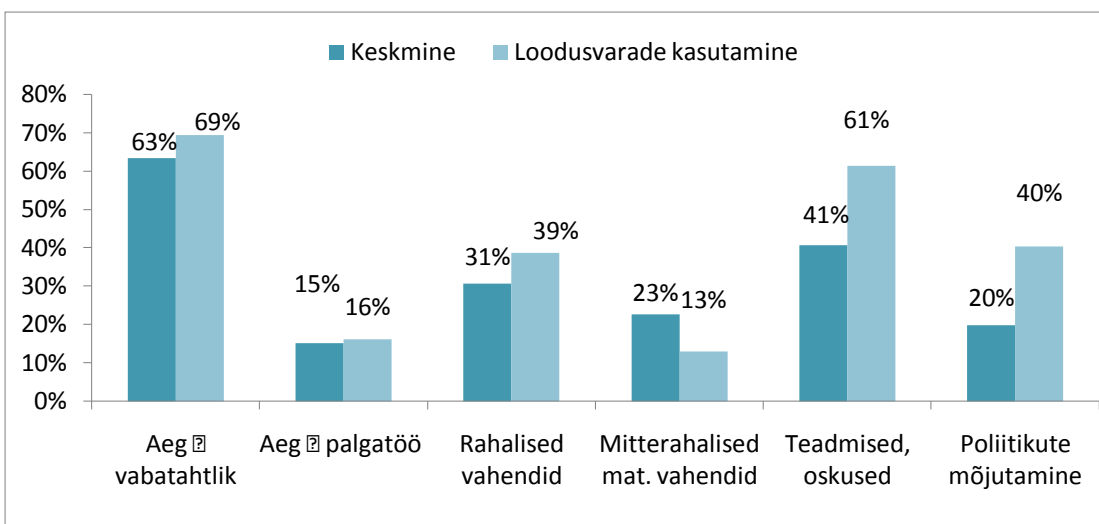
- Ettevõtlus
- Loodushoid
- Elukeskkond

Joonis 83. Loodusvarade kasutamine – probleemi mõõde

Joonis 84. Loodusvarade kasutamine – lahendajad

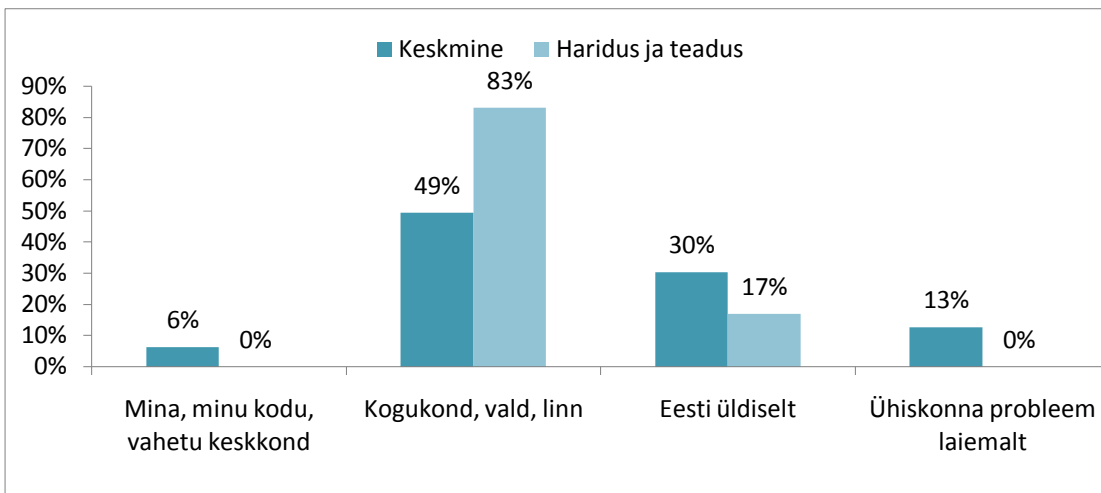
Joonis 85. Loodusvarade kasutamine – vajalik ressurss

5.29 Haridus ja teadus

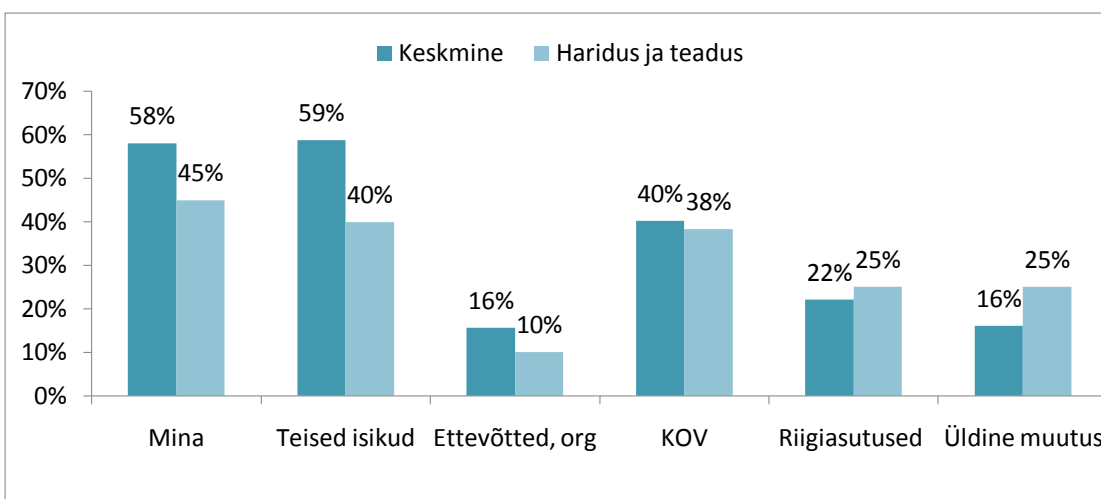
Kokku puudutati seda teemat 60 aruteluringis 2524-st (2%)

Seotud märksõnad:

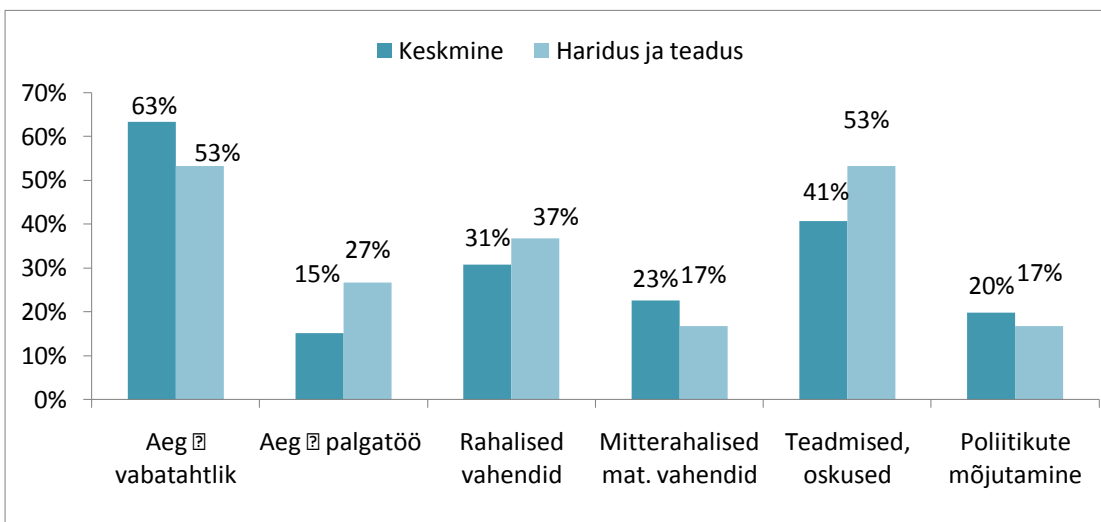
- Hariduse väärtustamine

Joonis 86. Haridus ja teadus – probleemi mõõde

Joonis 87. Haridus ja teadus – lahendajad

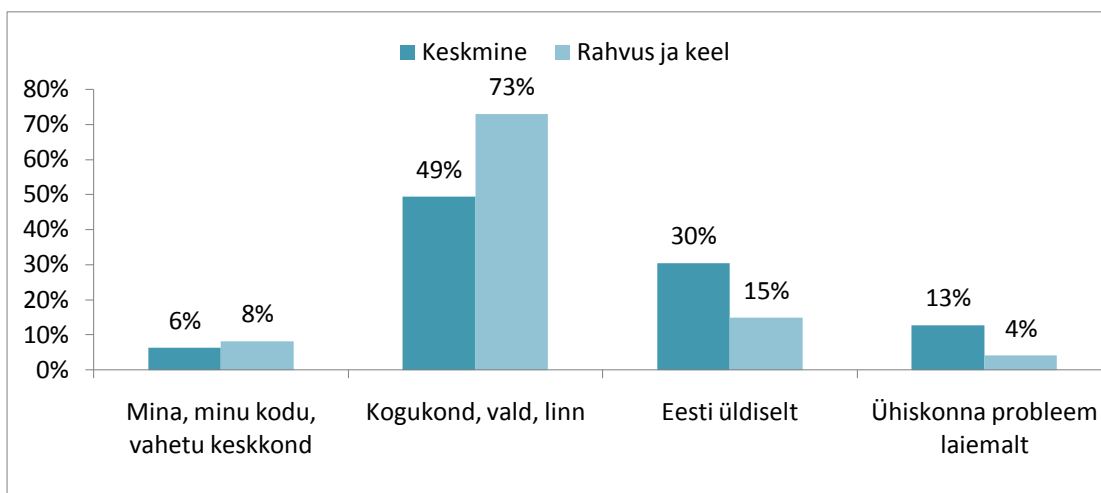
Joonis 88. Haridus ja teadus – vajalik ressurss

5.30 Rahvus ja keel

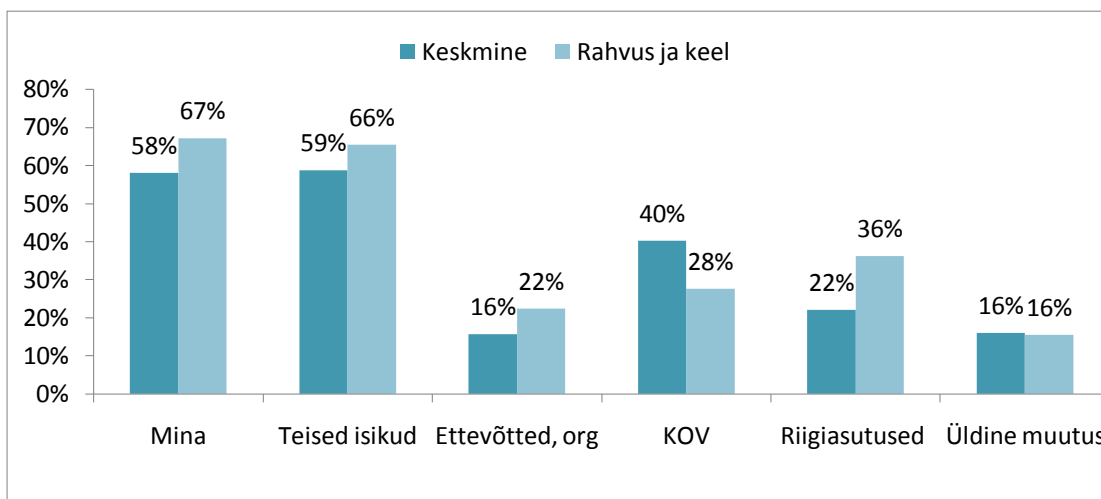
Kokku puudutati seda teemat 58 aruteluringis 2524-st (2%)

Seotud märksõnad:

- Riik ja riigi maine
- Kultuur ja traditsioonide säilitamine
- Väärtused
- Turism
- Avalik kord ja turvalisus

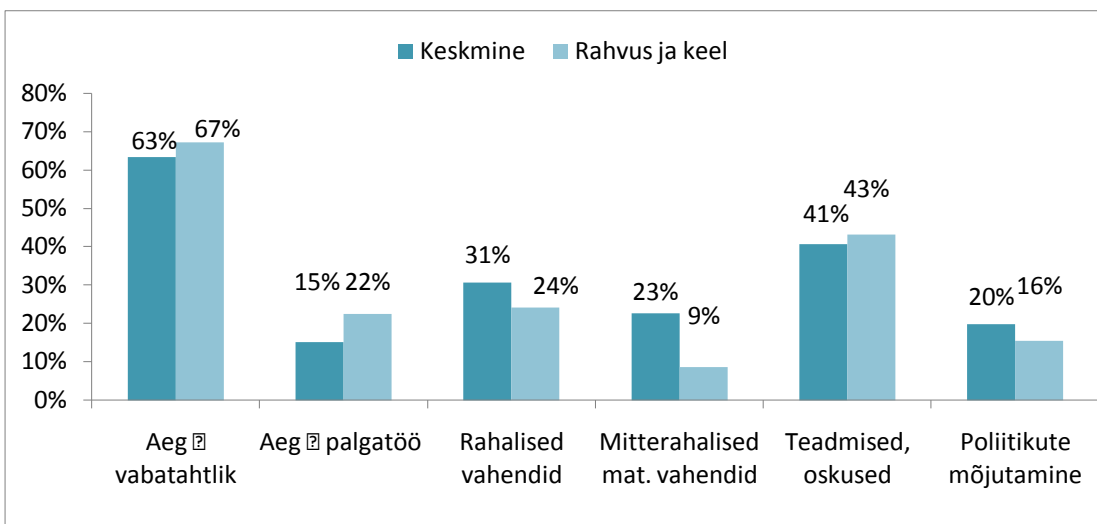

Joonis 89. Rahvus ja keel – probleemi mõõde

Joonis 90. Rahvus ja keel – lahendajad

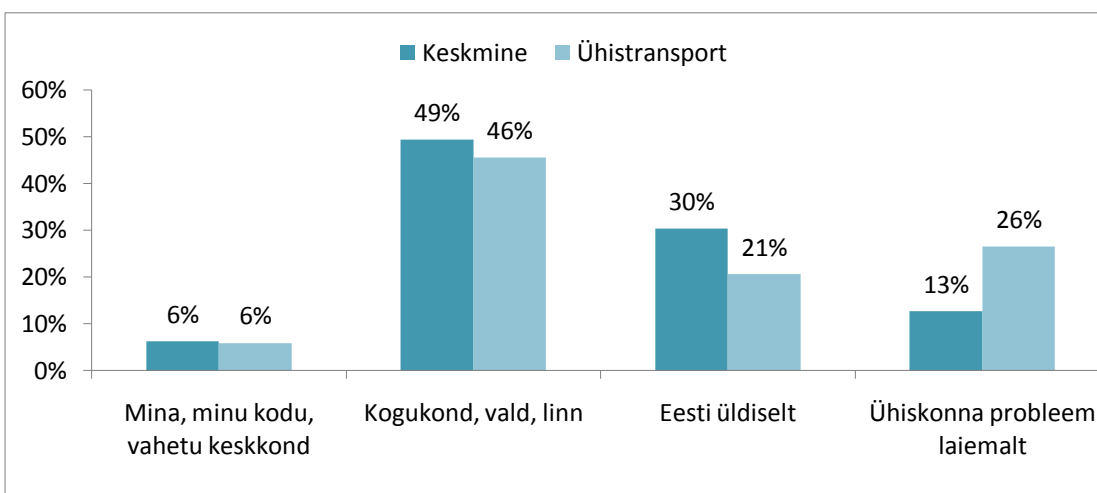
Joonis 91. Rahvus ja keel – vajalik ressurss

5.31 Ühistransport

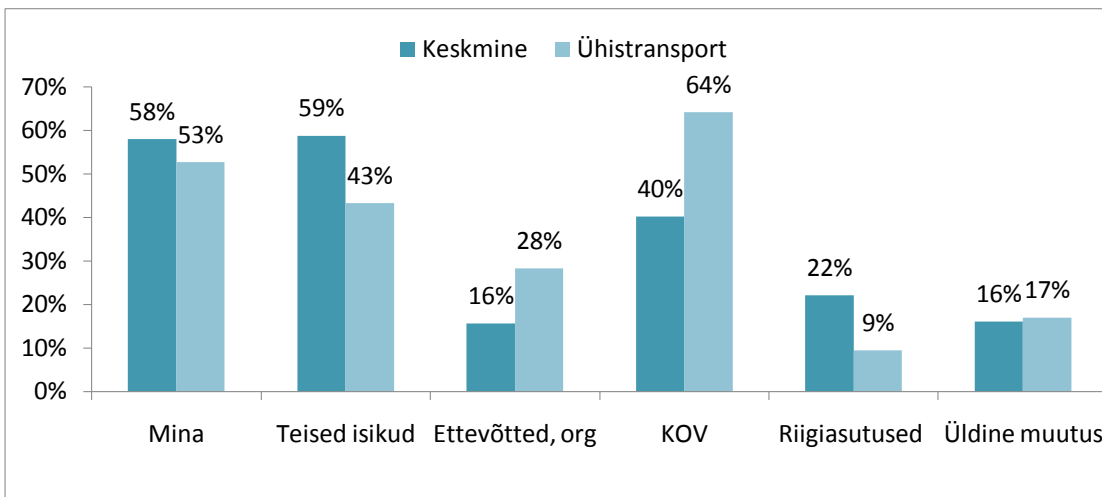
Kokku puudutati seda teemat 53 aruteluringis 2524-st (2%)

Seotud märksõnad:

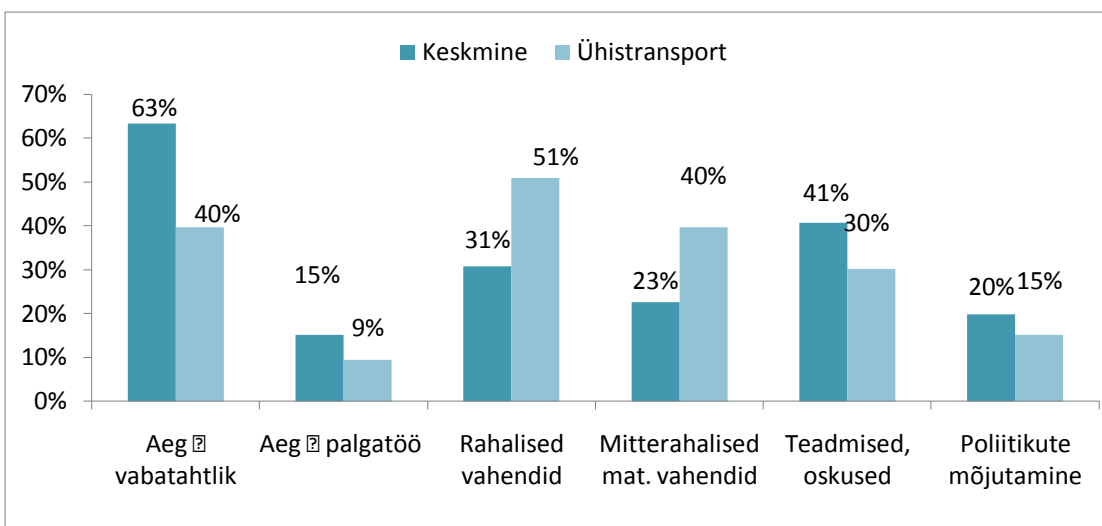
- Liiklus

Joonis 92. Ühistransport – probleemi mõõde

Joonis 93. Ühistransport – lahendajad

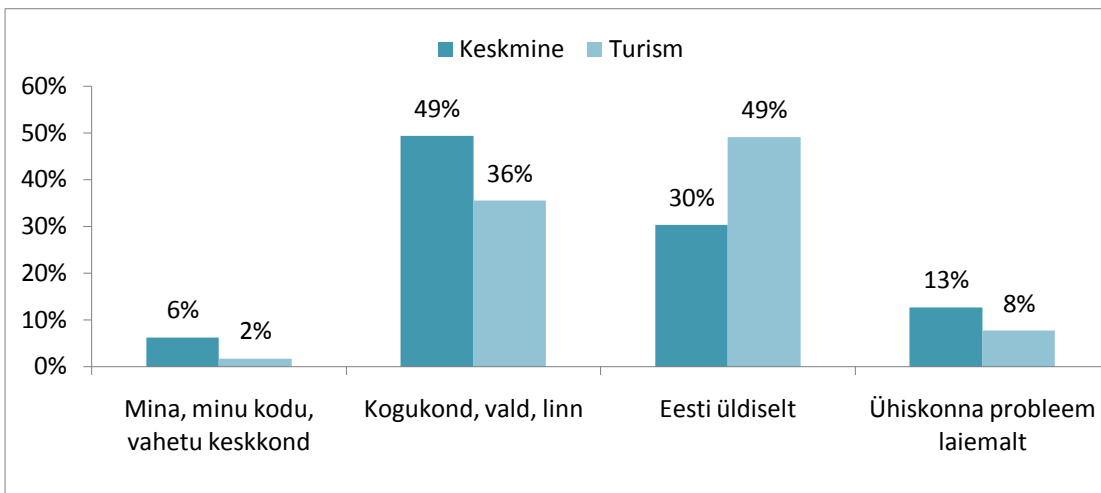
Joonis 94. Ühistransport – vajalik ressurss

5.32 Turism

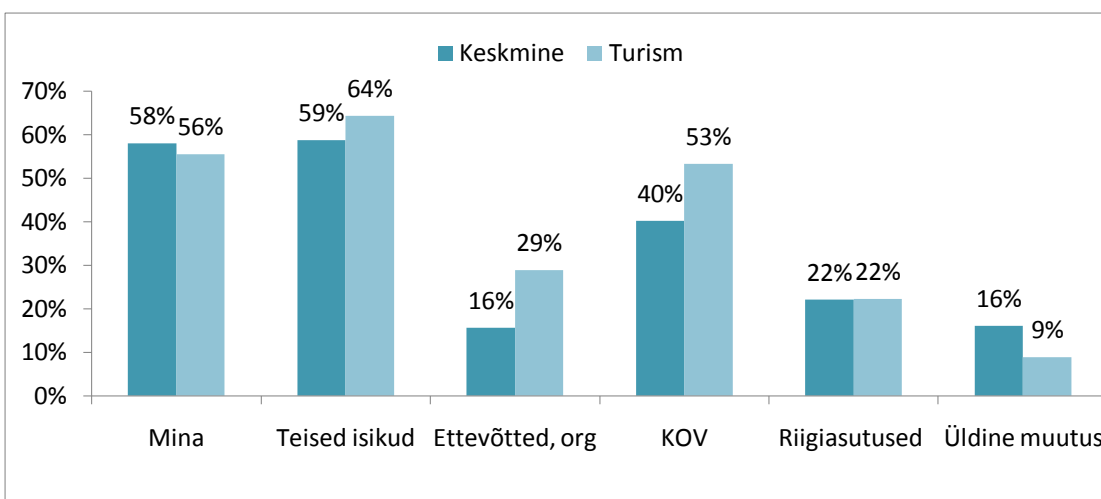
Kokku puudutati seda teemat 45 aruteluringis 2524-st (2%)

Seotud märksõnad:

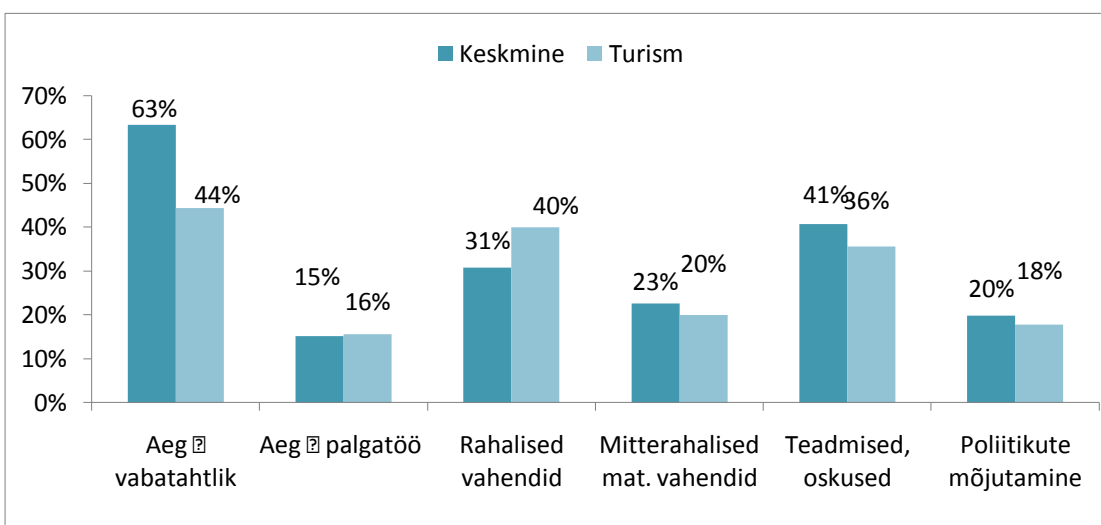
- Töökohtade loomine ja tööturg
- Kultuur ja traditsioonide säilitamine
- Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö
- Piirkondlik areng
- Ettevõtlus
- Rahvus ja keel

Joonis 95. Turism – probleemi mõõde

Joonis 96. Turism – lahendajad

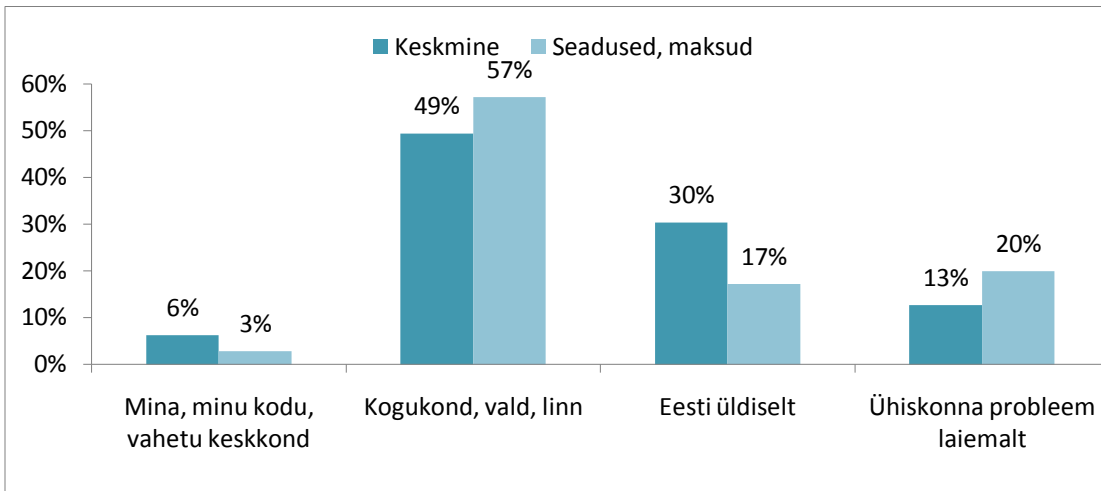
Joonis 97. Turism – vajalik ressurss

5.33 Seadused, maksud

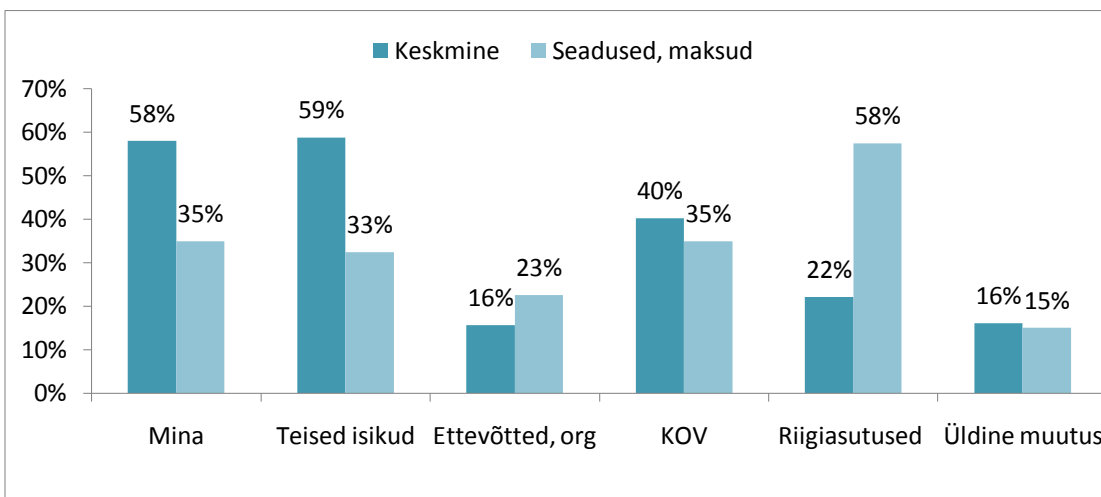
Kokku puudutati seda teemat 40 aruteluringis 2524-st (2%)

Seotud märksõnad:

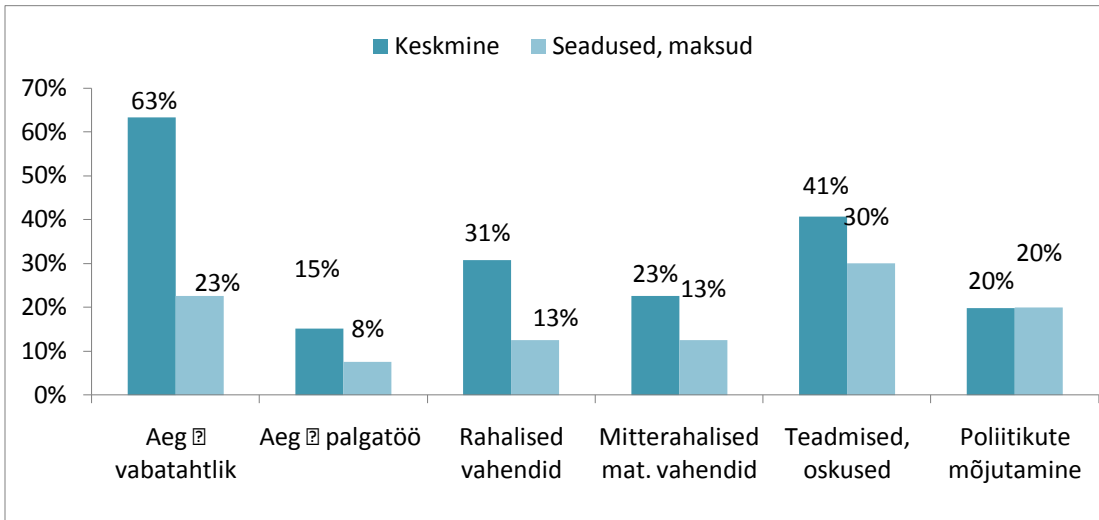
- Riik ja riigi maine
- Töökohtade loomine ja tööturg
- Ettevõtlus
- Majanduslanguse leevendamine
- Avalik kord ja turvalisus
- Transport ja teed
- Poliitiline kultuur

Joonis 98. Seadused, maksud – probleemi mõõde

Joonis 99. Seadused, maksud – lahendajad

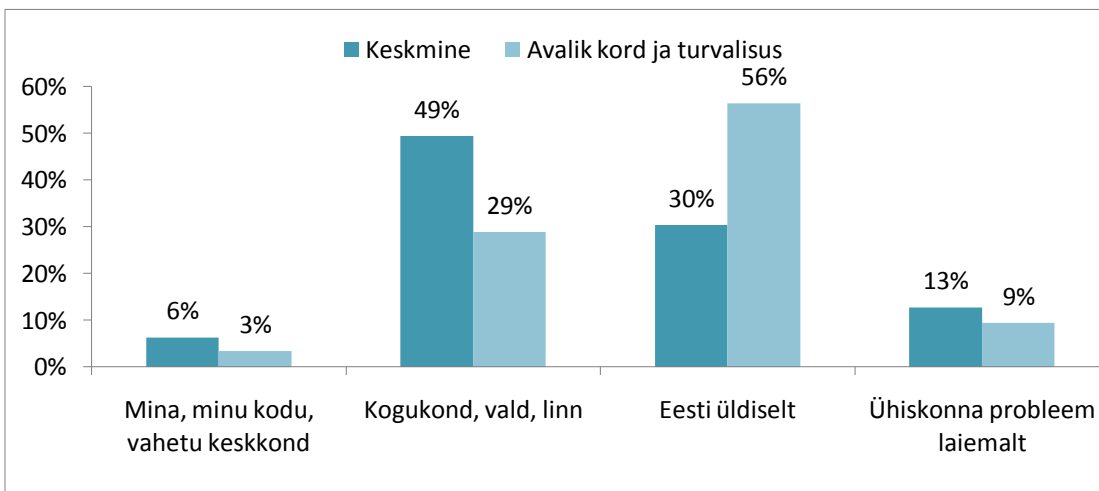
Joonis 100. Seadused, maksud – vajalik ressurss

5.34 Avalik kord ja turvalisus

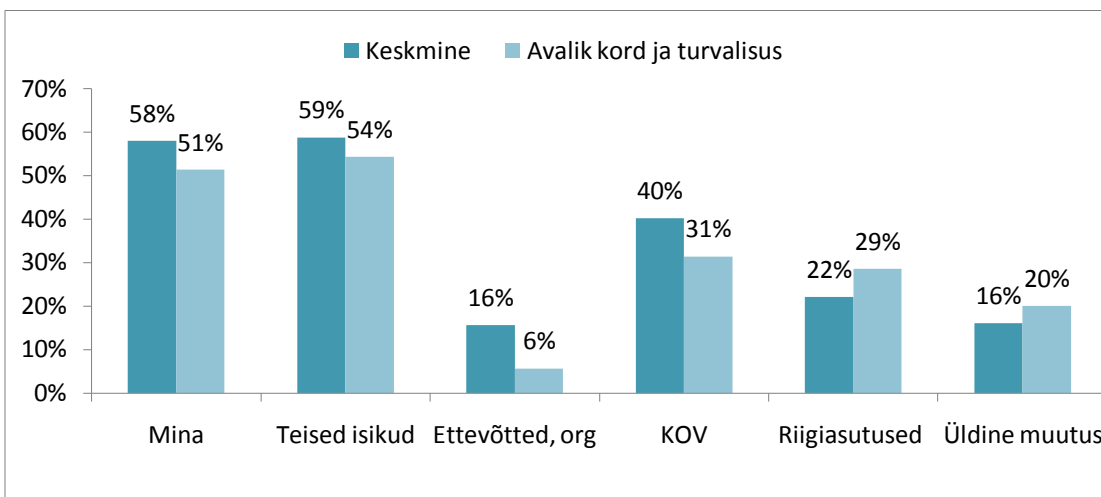
Kokku puudutati seda teemat 35 aruteluringis 2524-st (1%)

Seotud märksõnad:

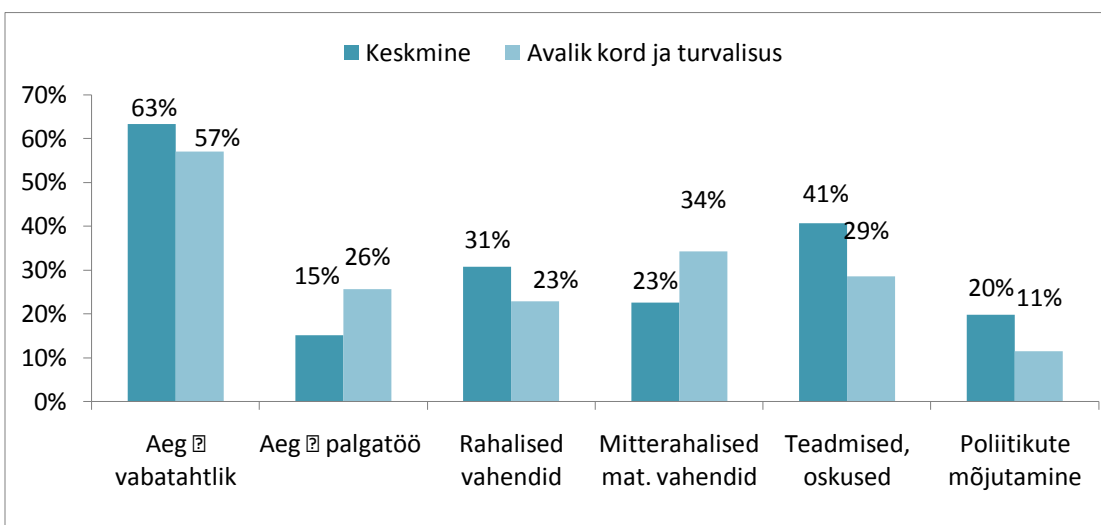
- Elukeskkond
- Liiklus
- Transport ja teed
- Seadused ja maksud
- Rahvus ja keel
-

Joonis 101. Avalik kord ja turvalisus – probleemi mõõde

Joonis 102. Avalik kord ja turvalisus – lahendajad

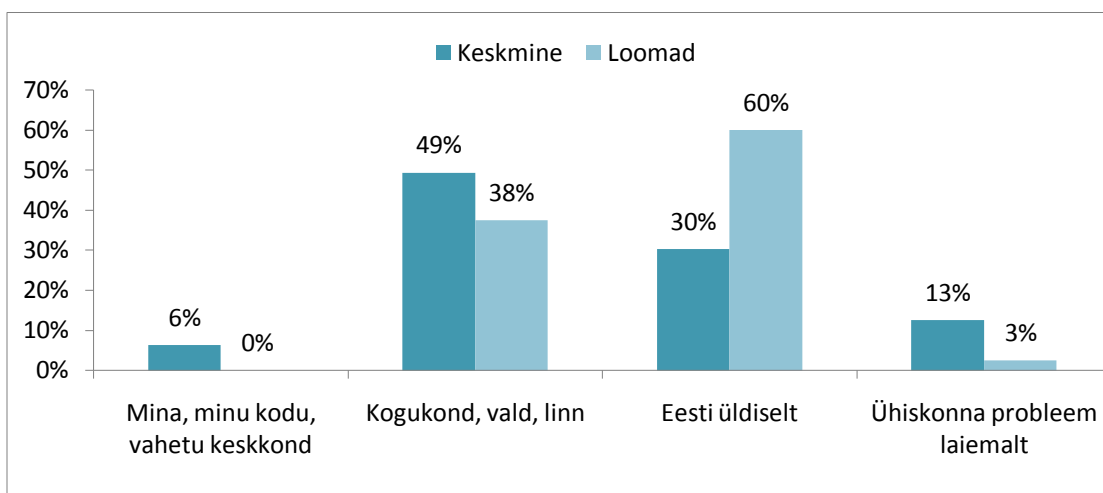
Joonis 103. Avalik kord ja turvalisus – vajalik ressursid

5.35 Loomad

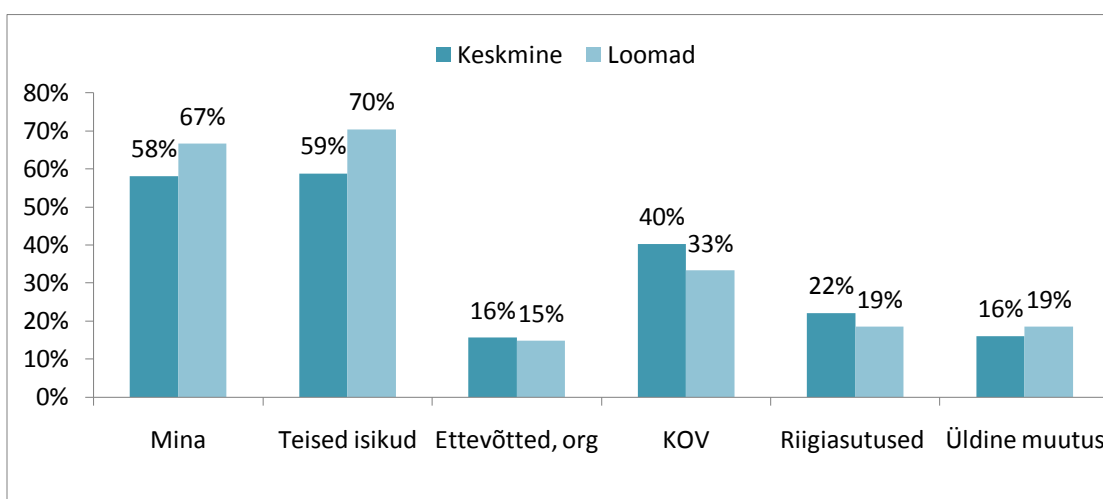
Kokku puudutati seda teemat 27 aruteluringis 2524-st (1%)

Seotud märksõnad:

- Vabatahtlik töö, MTÜ-d
- Elukeskkond

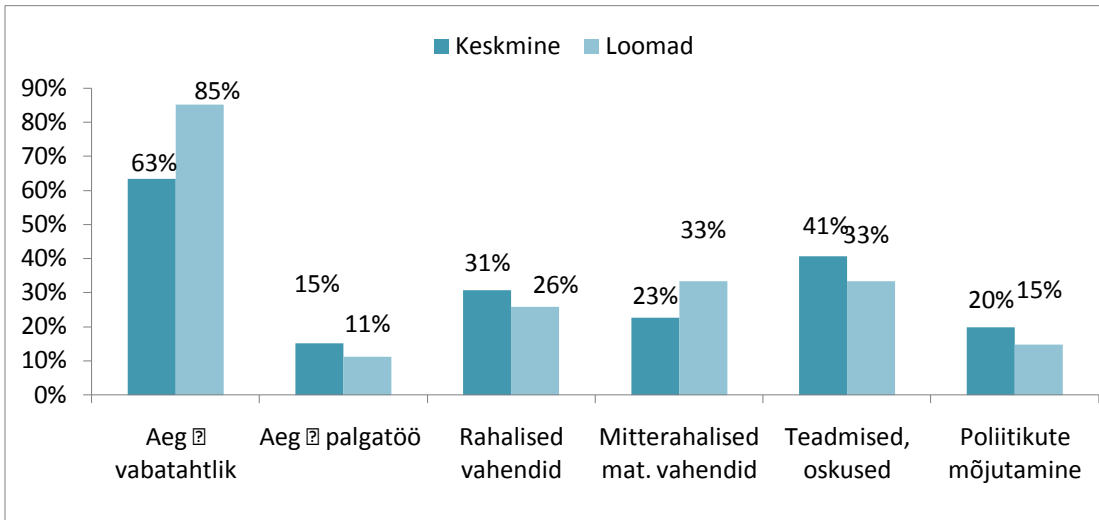

Joonis 104. Loomad – probleemi mõõde

Joonis 105. Loomad – lahendajad

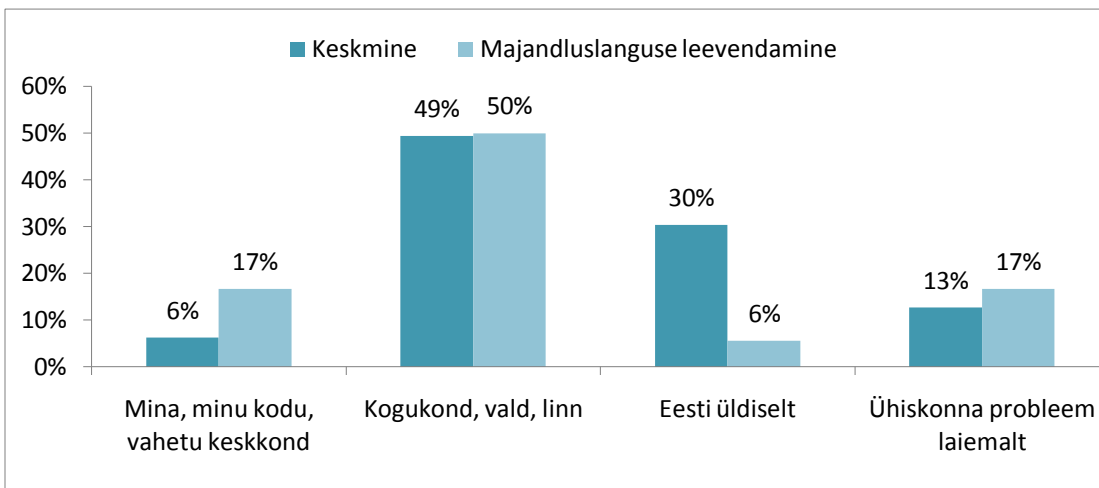
Joonis 106. Loomad – vajalik ressurss

5.36 Majanduslanguse leevendamine

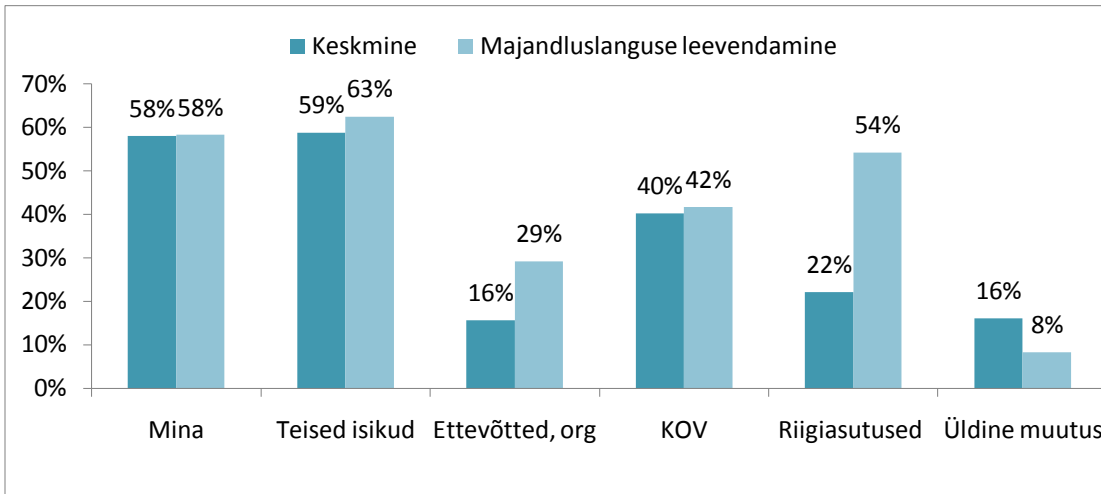
Kokku puudutati seda teemat 24 aruteluringis 2524-st (1%)

Seotud märksõnad:

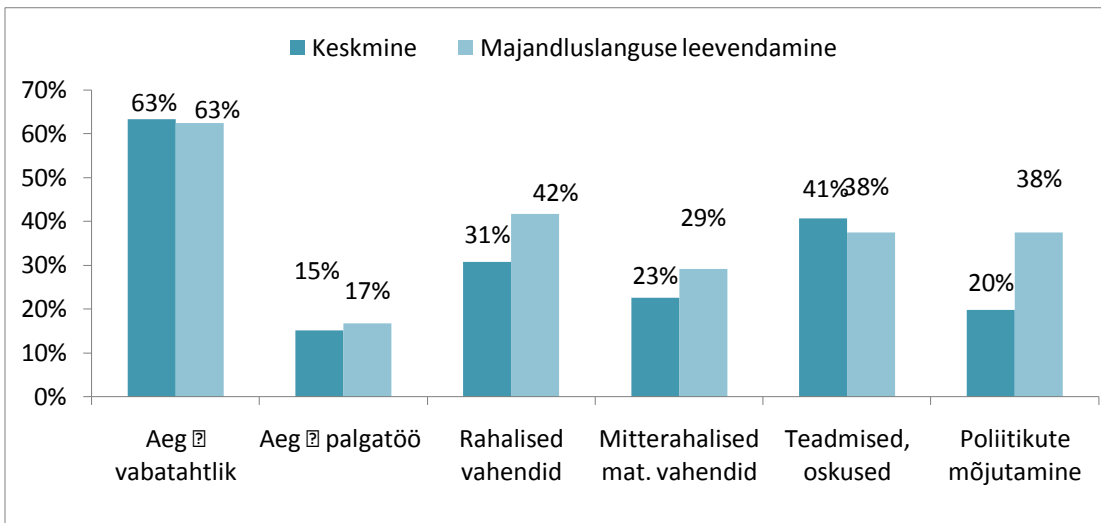
- Töökohtade loomine ja tööturg
- Seadused ja maksud

Joonis 107. Majanduslanguse leevendamine – probleemi mõõde

Joonis 108. Majanduslanguse leevendamine – lahendajad

Joonis 109. Majanduslanguse leevendamine – vajalik ressurss

6. LISAD

LISA 1:

Tabel 1.1 Teemad ja maakonnad

Teema	Harju maakond	Hiiu maakond	Ida-Viru maakond	Järva maakond	Jõgeva maakond	Lääne maakond	Lääne-Viru maakond	Pärnu maakond	Põlva maakond	Rapla maakond	Saare maakond	Tallinn	Tartu linn	Tartu maakond	Valga maakond	Viljandi maakond	Virtual	Võru maakond
Kodanikuühiskond	34%	32%	35%	32%	31%	30%	34%	26%	37%	34%	20%	20%	25%	20%	31%	27%	31%	19%
Väärtused	11%	7%	13%	7%	8%	12%	12%	16%	17%	14%	6%	23%	26%	14%	6%	10%	13%	14%
Ettevõtlus	13%	11%	10%	11%	12%	20%	18%	13%	11%	11%	16%	15%	11%	12%	22%	14%	11%	11%
Vaba aeg, sport	16%	4%	10%	14%	9%	13%	18%	14%	21%	14%	9%	10%	7%	17%	14%	18%	1%	8%
Piirkondlik areng	11%	14%	13%	14%	9%	16%	8%	7%	12%	11%	11%	2%	2%	9%	6%	10%	5%	12%
Maaelu	6%	14%	17%	10%	14%	12%	20%	7%	8%	16%	15%	0%	0%	10%	14%	7%	4%	16%
Elukeskkond	11%	5%	10%	1%	6%	7%	12%	9%	7%	10%	8%	6%	7%	12%	3%	8%	7%	4%
Loodushoid	8%	7%	5%	3%	20%	11%	12%	7%	7%	10%	9%	8%	7%	10%	3%	4%	10%	5%
Elukestev- ja alternatiivõpe	5%	5%	3%	4%	5%	6%	5%	4%	7%	2%	6%	10%	16%	7%	5%	4%	12%	2%
Riik ja riigi maine	5%	7%	13%	1%	5%	7%	11%	3%	3%	10%	4%	10%	5%	1%	5%	5%	15%	9%
Haridussüsteem	2%	12%	2%	7%	3%	6%	3%	10%	7%	4%	2%	8%	15%	4%	5%	4%	8%	14%
Noored	6%	9%	4%	10%	9%	4%	5%	6%	13%	6%	5%	5%	6%	12%	5%	8%	2%	10%
Poliitiline kultuur	5%	4%	10%	6%	5%	7%	5%	4%	5%	10%	4%	10%	4%	5%	3%	4%	7%	3%

Lapsed	7%	5%	2%	6%	3%	6%	6%	5%	2%	2%	2%	6%	10%	4%	3%	6%	13%	8%
Stressiga toimetulek, eneseusk ja positiivsus	5%	5%	4%	6%	2%	10%	3%	8%	7%	4%	5%	8%	9%	3%	0%	3%	2%	3%
Vabatahtlik töö, MTÜ-d	8%	5%	5%	3%	2%	1%	3%	7%	9%	8%	2%	7%	5%	2%	5%	5%	2%	1%
Töökohtade loomine ja tööturg	5%	4%	10%	3%	2%	13%	8%	6%	6%	4%	2%	5%	2%	2%	17%	4%	6%	4%
Kultuur ja traditsioonide säilitamine	4%	11%	4%	7%	2%	4%	5%	4%	5%	4%	4%	5%	4%	7%	2%	3%	11%	5%
Perekond	3%	4%	1%	1%	3%	4%	3%	6%	6%	2%	4%	6%	7%	3%	3%	6%	7%	6%
Sotsiaalvaldkond	2%	0%	2%	7%	0%	3%	2%	6%	4%	4%	2%	5%	7%	1%	3%	6%	2%	0%
Eakad	2%	4%	3%	0%	0%	2%	1%	3%	3%	2%	4%	4%	2%	8%	3%	5%	5%	2%
Liiklus	4%	0%	0%	0%	8%	2%	3%	2%	3%	1%	0%	5%	6%	2%	3%	1%	1%	0%
Tehnoloogia ja internet	2%	0%	1%	4%	0%	1%	1%	1%	7%	2%	0%	5%	3%	4%	6%	2%	2%	2%
Hariduse väärtustamine	3%	0%	3%	1%	2%	1%	1%	3%	2%	4%	0%	4%	5%	2%	2%	3%	2%	3%
Tervislikud eluviisid	3%	2%	1%	0%	2%	7%	1%	2%	3%	0%	1%	3%	3%	4%	3%	2%	2%	3%
Tervis	2%	2%	3%	4%	5%	3%	2%	4%	4%	5%	3%	1%	3%	1%	2%	2%	5%	1%
Transport ja teed	2%	0%	2%	1%	2%	2%	3%	2%	4%	1%	1%	4%	3%	0%	8%	3%	6%	2%
Loodusvarade kasutamine	3%	4%	3%	3%	3%	5%	4%	0%	3%	2%	1%	3%	1%	3%	3%	3%	0%	2%
Haridus ja teadus üldiselt	1%	5%	3%	1%	0%	2%	3%	1%	1%	4%	2%	4%	4%	4%	2%	1%	2%	2%
Rahvus ja keel	1%	2%	6%	1%	0%	1%	1%	2%	1%	0%	3%	4%	3%	1%	2%	1%	7%	0%
Ühistransport	4%	2%	1%	3%	2%	2%	2%	1%	1%	5%	4%	2%	1%	1%	0%	2%	1%	1%
Turism	1%	0%	0%	1%	6%	6%	3%	3%	0%	0%	4%	2%	0%	1%	0%	2%	2%	2%

Seadused ja maksud	2%	2%	0%	1%	0%	2%	1%	3%	3%	5%	0%	0%	2%	0%	3%	3%	5%	2%
Loomad	2%	0%	0%	3%	3%	3%	2%	0%	1%	2%	0%	2%	1%	1%	0%	2%	4%	0%
Avalik kord ja turvalisus	1%	2%	0%	0%	0%	1%	1%	0%	2%	0%	3%	1%	1%	2%	0%	2%	4%	1%
Majanduslanguse leevendamine	1%	0%	3%	1%	0%	1%	0%	2%	2%	0%	1%	2%	1%	0%	2%	0%	0%	0%

Tabel 1.2: Teemad ja probleemi määde

Teema	Mina, minu kodu, vahetu keskkond	Kogukond, vald, linn	Eesti üldiselt	Riikidevaheline	Ühiskonna probleem laiemalt	Ei ole tuvastatav	N
Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö	1%	51%	40%	2%	7%	0%	692
Väärtused	4%	25%	63%	0%	8%	0%	376
Ettevõtlus	0%	76%	22%	2%	0%	0%	341
Vaba aeg, sport	2%	76%	21%	0%	1%	0%	318
Piirkondlik areng	1%	80%	17%	0%	2%	0%	208
Maaelu	3%	66%	23%	1%	7%	0%	205
Elukeskkond	8%	57%	27%	0%	8%	0%	203
Loodushoid	7%	35%	33%	0%	25%	0%	201
Elukestev- ja alternatiivõpe	2%	34%	50%	0%	13%	0%	170
Riiki ja riigi maine, üldine	5%	35%	35%	1%	23%	1%	169
Haridussüsteem	2%	26%	45%	0%	26%	2%	165
Noored	4%	37%	37%	1%	22%	0%	164
Poliitiline kultuur	2%	26%	53%	5%	10%	3%	149
Lapsed	3%	51%	34%	2%	9%	0%	144
Stressiga toimetulek, eneseusk ja positiivsus	5%	50%	39%	0%	6%	0%	141
Vabatahtlik töö, MTÜ-d	7%	50%	31%	0%	9%	1%	132
Töökohtade loomine ja tööturg	7%	65%	25%	0%	3%	0%	131
Kultuur ja traditsioonide säilitamine	7%	44%	22%	0%	26%	0%	122
Perekond	6%	32%	38%	0%	24%	1%	109
Sotsiaalvaldkond	10%	40%	21%	0%	29%	2%	85
Eakad	16%	23%	30%	0%	29%	1%	79

Liiklus	6%	31%	42%	0%	20%	2%	74
Tehnoloogia ja internet	16%	29%	24%	0%	30%	1%	68
Hariduse väärtustamine	9%	40%	33%	0%	17%	1%	66
Tervislikud eluviisid	6%	52%	28%	0%	13%	0%	65
Tervis, üldine	9%	37%	28%	0%	27%	0%	63
Transport ja teed, üldine	7%	64%	17%	0%	11%	1%	63
Loodusvarade kasutamine	2%	76%	17%	0%	5%	0%	62
Haridus ja teadus üldiselt	0%	83%	17%	0%	0%	0%	60
Rahvus ja keel	8%	73%	15%	0%	4%	0%	58
Ühistransport	6%	46%	21%	0%	26%	1%	53
Turism	2%	36%	49%	6%	8%	0%	45
Seadused, maksud	3%	57%	17%	0%	20%	3%	40
Avalik kord ja turvalisus	3%	29%	56%	1%	9%	1%	35
Loomad	0%	38%	60%	0%	3%	0%	27
Majanduslanguse leevendamine	17%	50%	6%	0%	17%	11%	24
Muud teemad	6%	49%	30%	1%	13%	1%	18
Kokku	6%	49%	30%	1%	13%	1%	2524

Tabel 1.3 : Teemad ja lahendajad

Teema	Mina	Teised eraisikud	Ettevõtted ja organisatsioonid	KOV	Riigiasutused	Üldine muutus	Märkimata	N
Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö	68%	69%	17%	45%	15%	12%	2%	692
Väärtused	67%	66%	15%	29%	22%	15%	5%	376
Ettevõtlus	54%	55%	30%	45%	23%	19%	2%	341
Vaba aeg, sport	66%	67%	13%	46%	12%	13%	4%	318
Piirkondlik areng	57%	60%	15%	51%	22%	16%	3%	208
Maaelu	64%	66%	13%	47%	19%	15%	2%	205
Elukeskkond	63%	64%	19%	54%	18%	14%	4%	203
Loodushoid	64%	63%	19%	45%	19%	12%	5%	201
Elukestev- ja alternatiivõpe	54%	54%	12%	34%	28%	23%	5%	170
Riiki ja riigi maine, üldine	49%	57%	15%	33%	37%	21%	5%	169
Haridussüsteem	47%	48%	10%	39%	39%	19%	6%	165
Noored	71%	70%	13%	51%	14%	10%	4%	164
Poliitiline kultuur	41%	45%	9%	30%	44%	26%	3%	149
Lapsed	59%	58%	14%	41%	22%	19%	5%	144
Stressiga toimetulek, eneseusk ja positiivsus	75%	68%	14%	25%	17%	9%	6%	141
Vabatahtlik töö, MTÜ-d	75%	77%	30%	44%	15%	6%	4%	132
Töökohtade loomine ja tööturg	51%	50%	24%	44%	28%	21%	2%	131
Kultuur ja traditsioonide säilitamine	62%	69%	18%	34%	22%	9%	7%	122
Perekond	60%	62%	17%	34%	17%	18%	1%	109
Sotsiaalvaldkond	61%	57%	24%	34%	32%	21%	5%	85
Eakad	58%	67%	18%	42%	17%	11%	6%	79
Liiklus	61%	51%	19%	57%	19%	10%	7%	74
Tehnoloogia ja internet	63%	59%	15%	46%	19%	9%	9%	68
Hariduse väärtustamine	52%	50%	5%	32%	35%	30%	0%	66
Tervislikud eluviisid	75%	68%	20%	29%	28%	8%	3%	65
Tervis, üldine	51%	43%	14%	35%	38%	24%	5%	63

Transport ja teed, üldine	35%	38%	11%	52%	19%	21%	6%	63
Loodusvarade kasutamine	58%	60%	19%	42%	36%	18%	2%	62
Haridus ja teadus üldiselt	45%	40%	10%	38%	25%	25%	8%	60
Rahvus ja keel	67%	66%	22%	28%	36%	16%	3%	58
Ühistransport	53%	43%	28%	64%	9%	17%	0%	53
Turism	56%	64%	29%	53%	22%	9%	4%	45
Seadused, maksud	35%	33%	23%	35%	58%	15%	0%	40
Avalik kord ja turvalisus	51%	54%	6%	31%	29%	20%	6%	35
Loomad	67%	70%	15%	33%	19%	19%	4%	27
Majanduslanguse leevendamine	58%	63%	29%	42%	54%	8%	4%	24
Muud teemad	56%	44%	6%	17%	0%	22%	22%	18
Kokku	58%	59%	16%	40%	22%	16%	4%	2524

Tabel 1. 4 : Teemad ja lahenduse tüübid

	Uus, muutunud toode/teenus	Hoiakute, käitumise muutus	Seaduse, regulatsiooni muutus	Muutunud füüsiline keskkond	Ressursi kokkuhoid	Ressursi juurdetkitamine	Oskuste juurdetkitamine	Konflikti, vastanduse lahendamine	Poliitilise tahte tekitamine, probleemi teadvustamine	MUU	EI OLE VÕIMALIK TUVASTADA	MÄRKIMATA	N
Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö	36%	68%	8%	23%	2%	12%	14%	2%	6%	3%	3%	1%	692
Väärtused	32%	81%	12%	16%	1%	7%	17%	2%	13%	1%	3%	3%	376
Ettevõtlus	55%	59%	13%	23%	4%	36%	23%	2%	10%	2%	1%	1%	341
Vaba aeg, sport	44%	67%	5%	30%	0%	14%	14%	0%	6%	3%	2%	2%	318
Piirkondlik areng	37%	68%	11%	21%	1%	29%	8%	2%	10%	2%	1%	3%	208
Maaelu	38%	64%	9%	28%	3%	11%	7%	1%	9%	3%	2%	2%	205
Elukeskkond	30%	54%	12%	54%	3%	6%	5%	3%	8%	1%	1%	3%	203
Loodushoid	34%	68%	13%	28%	10%	11%	8%	3%	11%	2%	3%	3%	201
Elukestev- ja alternatiivõpe	37%	73%	12%	10%	0%	9%	40%	2%	5%	1%	1%	3%	170
Riiki ja riigi maine, üldine	31%	70%	20%	24%	1%	13%	14%	5%	16%	2%	1%	4%	169
Haridussüsteem	30%	69%	23%	10%	1%	6%	30%	1%	6%	1%	4%	4%	165

Noored	38%	77%	7%	12%	0%	11%	20%	1%	9%	2%	1%	3%	164
Poliitiline kultuur	20%	70%	41%	10%	5%	4%	11%	7%	29%	1%	1%	2%	149
Lapsed	45%	67%	14%	16%	0%	8%	13%	1%	6%	1%	1%	4%	144
Stressiga toimetulek, eneseusk ja positiivsus	18%	83%	9%	9%	1%	6%	11%	1%	2%	1%	2%	4%	141
Vabatahtlik töö, MTÜ-d	43%	64%	8%	18%	5%	17%	21%	2%	5%	2%	3%	1%	132
Töökohtade loomine ja tööturg	48%	55%	15%	18%	3%	41%	30%	2%	4%	5%	2%	0%	131
Kultuur ja traditsioonide säilitamine	34%	63%	6%	14%	0%	9%	12%	3%	9%	2%	5%	3%	122
Perekond	27%	82%	15%	10%	0%	8%	14%	2%	6%	2%	0%	0%	109
Sotsiaalvaldkond	39%	66%	17%	15%	2%	15%	15%	0%	9%	4%	1%	4%	85
Eakad	43%	60%	13%	11%	1%	14%	14%	1%	5%	8%	1%	5%	79
Liiklus	51%	62%	22%	37%	5%	11%	8%	3%	4%	3%	1%	1%	74
Tehnoloogia ja internet	62%	44%	15%	6%	2%	21%	16%	2%	15%	2%	3%	4%	68
Hariduse väärtustamine	24%	94%	21%	12%	2%	6%	41%	2%	9%	0%	0%	0%	66
Tervislikud eluviisid	25%	79%	15%	25%	0%	14%	20%	0%	5%	2%	3%	3%	65
Tervis, üldine	44%	70%	18%	14%	0%	8%	16%	3%	13%	2%	2%	0%	63
Transport ja teed, üldine	40%	35%	16%	46%	2%	18%	10%	8%	3%	0%	2%	5%	63
Loodusvarade kasutamine	53%	53%	16%	23%	15%	31%	5%	7%	16%	2%	2%	0%	62
Haridus ja teadus üldiselt	30%	73%	10%	7%	2%	13%	35%	0%	8%	0%	3%	3%	60
Rahvus ja keel	31%	76%	12%	7%	2%	2%	21%	19%	9%	0%	2%	3%	58
Ühistransport	60%	42%	11%	36%	0%	17%	4%	0%	2%	0%	0%	0%	53
Turism	49%	44%	4%	31%	2%	24%	13%	2%	4%	0%	4%	2%	45
Seadused, maksud	20%	48%	63%	13%	18%	15%	18%	3%	13%	3%	0%	0%	40
Avalik kord ja turvalisus	23%	74%	26%	40%	0%	0%	11%	6%	9%	0%	0%	3%	35
Loomad	37%	67%	19%	22%	4%	4%	4%	4%	4%	0%	4%	0%	27
Majanduslanguse leevendamine	42%	58%	29%	21%	13%	42%	29%	4%	17%	8%	0%	0%	24
Muud teemad	17%	44%	6%	0%	0%	6%	6%	0%	0%	0%	17%	22%	18
Kokku	34%	65%	12%	19%	2%	16%	13%	2%	7%	2%	2%	3%	2524

Tabel 1. 5: Teemad ja ressursid

Teema	Aeg – vabatahtlik	Aeg – palgatöö	Rahalised vahendid	Mitterahalised materiaalsed vahendid	Teadmised, oskused	Politiikute mõjutamine	MUU	EI OLE VÕIMALIK TUVASTADA	LAHENDUS MÄRKIMATA	N
Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö	68%	14%	29%	24%	44%	14%	6%	9%	1%	692
Väärtused	65%	11%	21%	22%	57%	15%	6%	7%	4%	376
Ettevõtlus	60%	21%	48%	18%	53%	20%	9%	8%	1%	341
Vaba aeg, sport	75%	13%	35%	25%	46%	12%	7%	6%	3%	318
Piirkondlik areng	66%	16%	42%	28%	33%	28%	7%	5%	4%	208
Maaelu	64%	8%	27%	22%	37%	21%	6%	14%	3%	205
Elukeskkond	66%	18%	31%	25%	37%	14%	7%	6%	3%	203
Loodushoid	63%	13%	29%	18%	44%	19%	7%	8%	4%	201
Elukestev- ja alternatiivõpe	60%	18%	31%	22%	66%	16%	7%	8%	4%	170
Riiki ja riigi maine, üldine	54%	13%	22%	24%	45%	24%	11%	12%	5%	169
Haridussüsteem	50%	18%	27%	21%	53%	16%	7%	13%	4%	165
Noored	81%	17%	35%	19%	53%	15%	3%	4%	3%	164
Poliitiline kultuur	42%	15%	11%	16%	36%	38%	13%	10%	3%	149
Lapsed	63%	14%	38%	18%	50%	12%	7%	10%	4%	144
Stressiga toimetulek, eneseusk ja pos.	55%	8%	19%	16%	58%	9%	6%	5%	4%	141
Vabatahtlik töö, MTÜ-d	86%	16%	26%	28%	55%	6%	2%	2%	2%	132
Töökohtade loomine ja tööturg	45%	18%	41%	22%	47%	17%	14%	14%	0%	131
Kultuur ja traditsioonide säilitamine	69%	11%	23%	17%	39%	12%	6%	12%	3%	122
Perekond	63%	7%	22%	14%	40%	16%	11%	10%	1%	109
Sotsiaalvaldkond	58%	24%	44%	21%	41%	24%	2%	11%	5%	85
Eakad	63%	19%	30%	19%	37%	13%	8%	9%	6%	79
Liiklus	50%	18%	47%	38%	42%	18%	10%	7%	3%	74
Tehnoloogia ja internet	62%	9%	32%	16%	54%	16%	3%	3%	3%	68
Hariduse väärtustamine	59%	17%	29%	24%	76%	12%	8%	9%	0%	66
Tervislikud eluviisid	62%	12%	26%	26%	62%	8%	3%	8%	3%	65

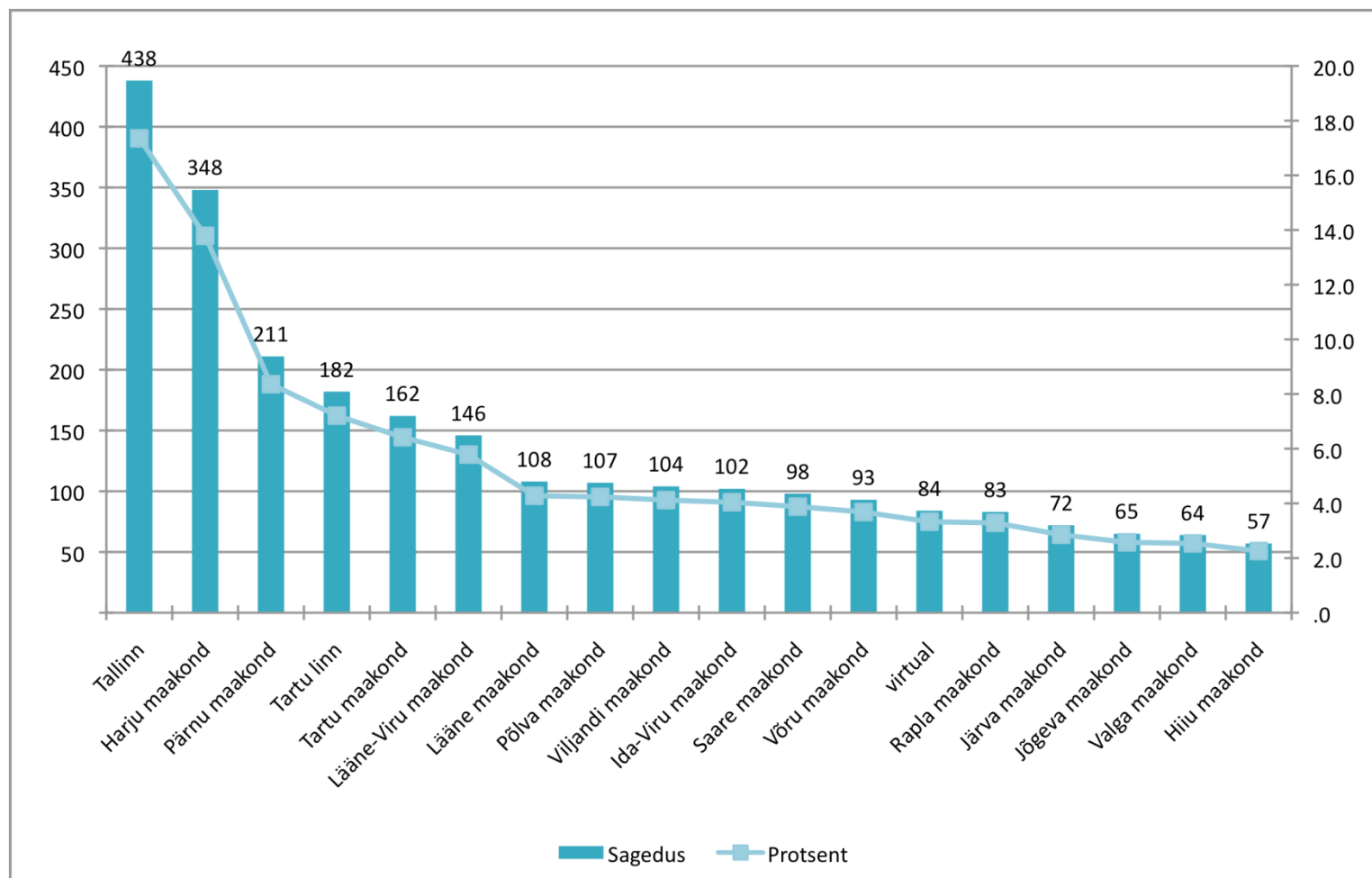
Tervis, üldine	52%	16%	37%	14%	48%	22%	6%	10%	0%	63
Transport ja teed, üldine	40%	14%	43%	16%	33%	19%	10%	11%	8%	63
Loodusvarade kasutamine	69%	16%	39%	13%	61%	40%	10%	2%	2%	62
Haridus ja teadus üldiselt	53%	27%	37%	17%	53%	17%	10%	15%	3%	60
Rahvus ja keel	67%	22%	24%	9%	43%	16%	19%	7%	3%	58
Ühistransport	40%	9%	51%	40%	30%	15%	11%	11%	0%	53
Turism	44%	16%	40%	20%	36%	18%	9%	13%	2%	45
Seadused, maksud	23%	8%	13%	13%	30%	20%	15%	23%	3%	40
Avalik kord ja turvalisus	57%	26%	23%	34%	29%	11%	9%	9%	3%	35
Loomad	85%	11%	26%	33%	33%	15%	15%	0%	0%	27
Majanduslanguse leevendamine	63%	17%	42%	29%	38%	38%	8%	8%	0%	24
Muud teemad	50%	0%	6%	0%	11%	17%	17%	17%	22%	18
Kokku	63%	15%	31%	23%	41%	20%	9%	8%	4%	2524

Tabel 1.6 : teemad, majanduskriis ja Euroopa Liit

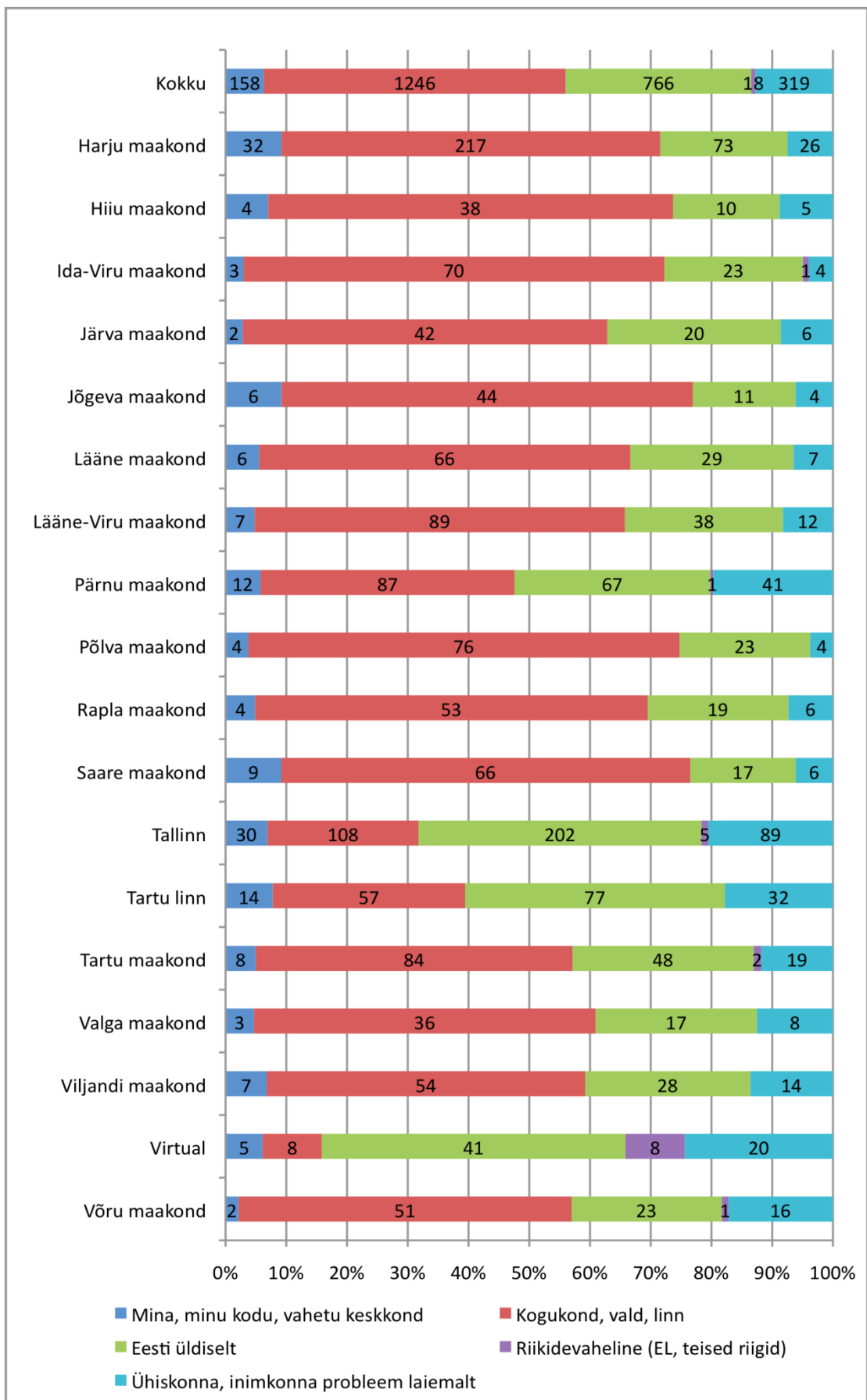
Teema	Mainitud majanduskriis	Mainitud EL	N
Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö	3%	6%	692
Väärtused	2%	5%	376
Ettevõtlus	6%	11%	341
Vaba aeg, sport	1%	4%	318
Piirkondlik areng	1%	7%	208
Maaelu	1%	2%	205
Elukeskkond	1%	4%	203
Loodushoid	0%	4%	201
Elukestev- ja alternatiivõpe	2%	5%	170
Riiki ja riigi maine, üldine	4%	10%	169
Haridussüsteem	1%	2%	165
Noored	0%	5%	164
Poliitiline kultuur	4%	3%	149
Lapsed	4%	3%	144
Stressiga toimetulek, eneseusk ja pos.	4%	1%	141
Vabatahtlik töö, MTÜ-d	2%	3%	132
Töökohtade loomine ja tööturg	16%	14%	131
Kultuur ja traditsioonide säilitamine	1%	0%	122
Perekond	1%	1%	109
Sotsiaalvaldkond	14%	8%	85
Eakad	3%	0%	79
Liiklus	0%	10%	74
Tehnoloogia ja internet	0%	3%	68
Hariduse väärtustamine	3%	0%	66
Tervislikud eluviisid	0%	2%	65
Tervis, üldine	0%	3%	63
Transport ja teed, üldine	2%	19%	63
Loodusvarade kasutamine	2%	5%	62
Haridus ja teadus üldiselt	0%	3%	60
Rahvus ja keel	2%	7%	58
Ühistransport	0%	6%	53
Turism	4%	7%	45
Seadused, maksud	20%	5%	40
Avalik kord ja turvalisus	0%	3%	35
Loomad	0%	0%	27
Majanduslanguse leevendamine	88%	17%	24
Muud teemad	0%	6%	18
Kokku	3%	5%	2524

LISA 2. Joonised maakondade lõikes

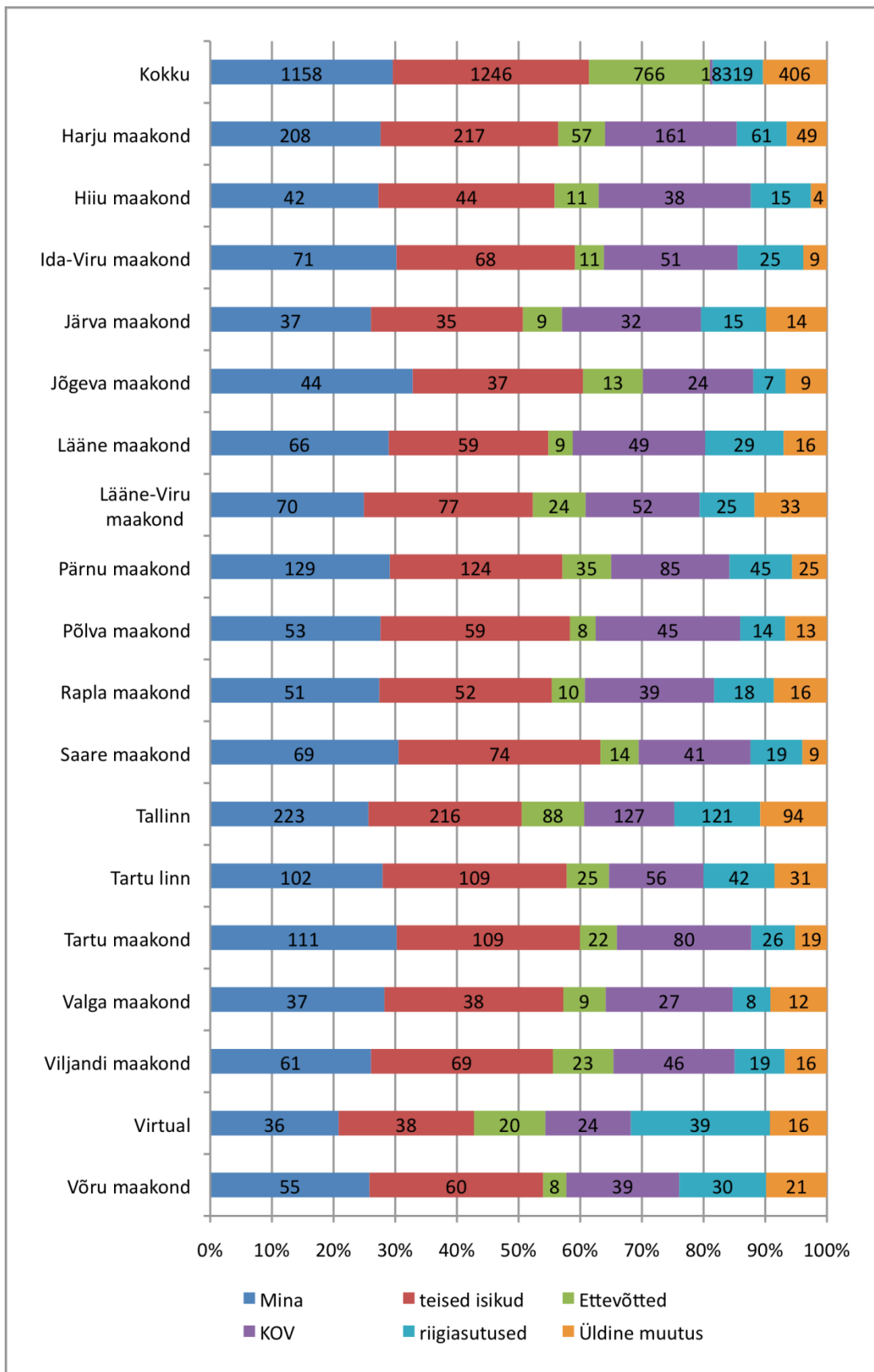
Tabel 2.1 Teemad maakondade lõikes

Tabel 2.2 Probleemi mõõde maakondade lõikes

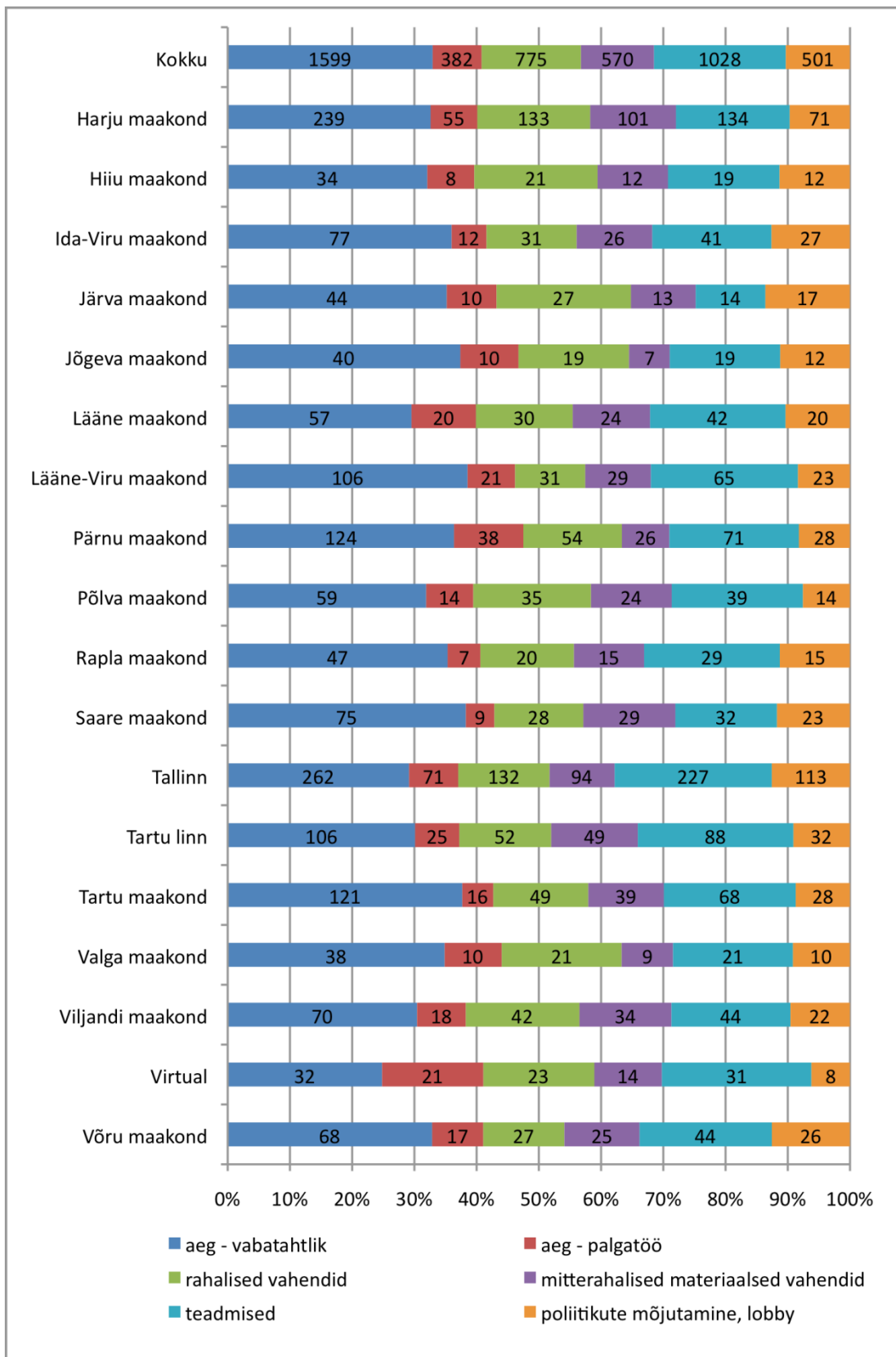

Tabel 2.3: Lahendajad maakondade lõikes

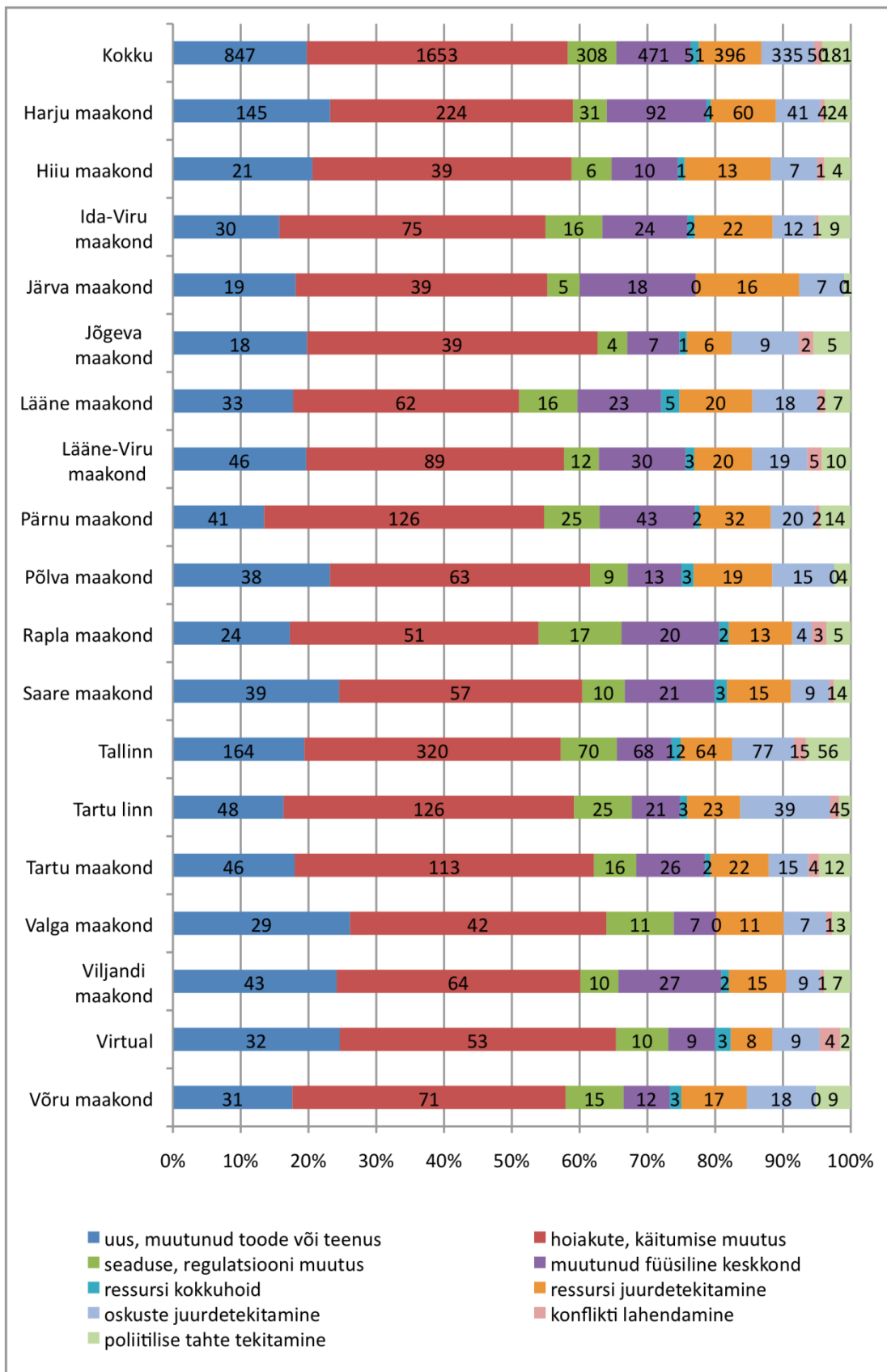

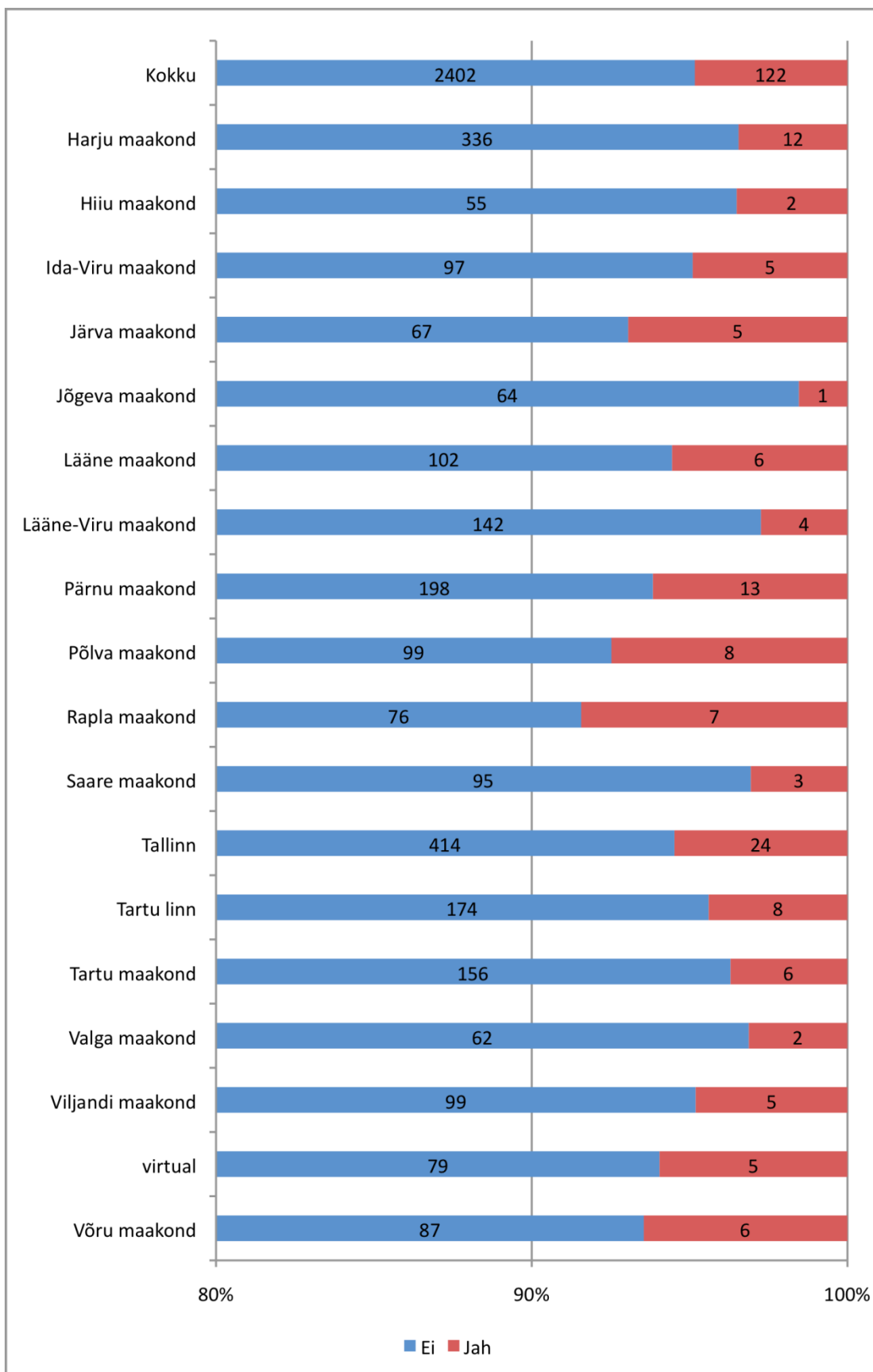
Tabel 2.4: Vajalik ressursid maakondade lõikes

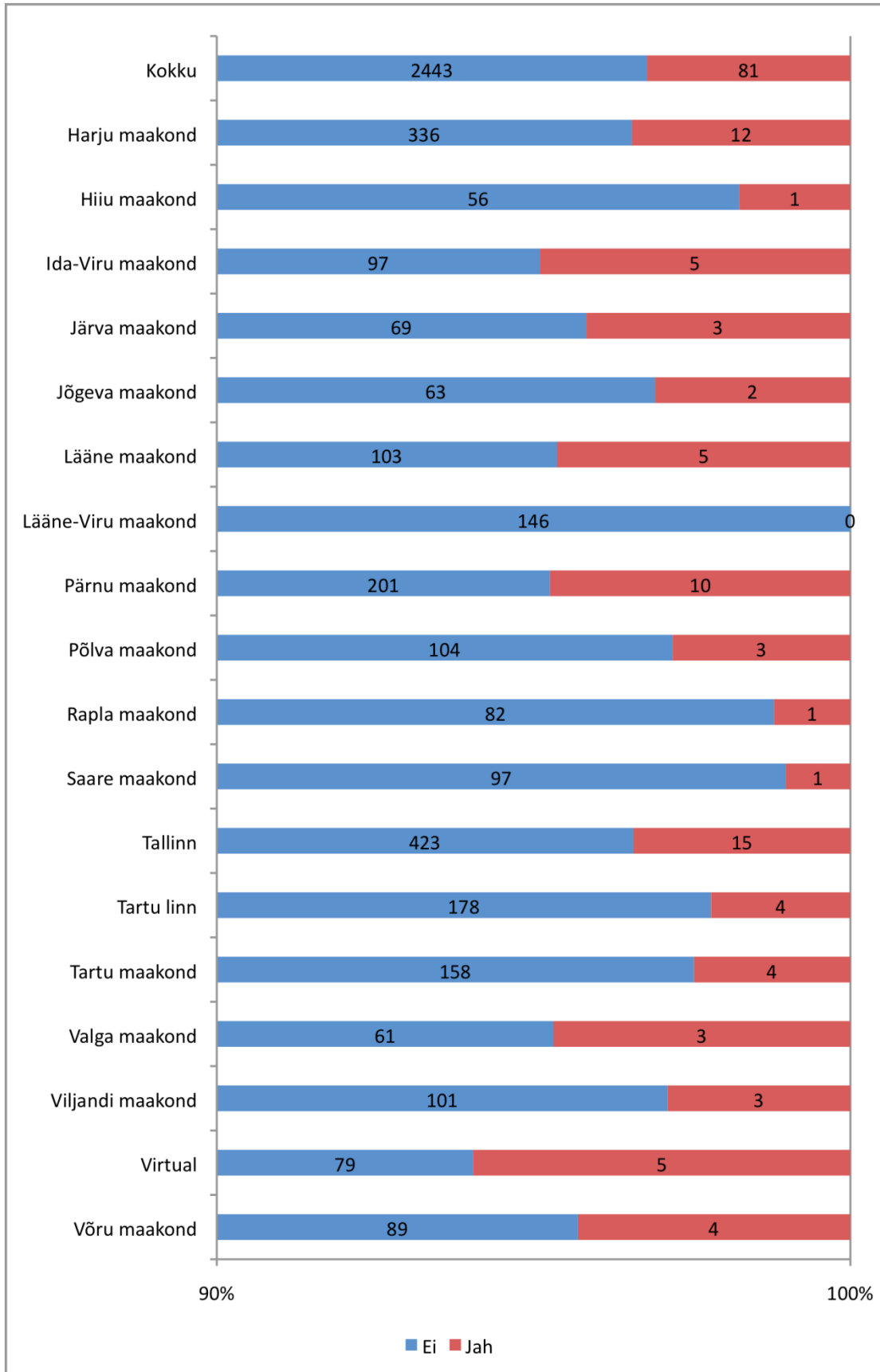
Tabel 2.5: Lahendi tüüp maakondade lõikes

Tabel 2.6: Euroopa Liidu mainimine maakondade lõikes

Tabel 2.7: Majanduslanguse mainimine maakondade lõikes

LISA 3. Analüüsi alusinfo

Tabel 3.1: Esialgsed teemad

	N	% responses	% cases
3.1.2. ... koostöö kogukonnas	277	4.7%	11.0%
3.1. Ühistegevus ja koostöö	268	4.6%	10.6%
2.1. Maaelu	205	3.5%	8.1%
3.3. Aktiivsus kohalikul tasandil	197	3.4%	7.8%
5.1. Väärtused	151	2.6%	6.0%
10.2. Sisukas vaba aeg	141	2.4%	5.6%
2.1.1. ... ettevõtlus maal	136	2.3%	5.4%
4.3.1. ... elukestev õpe	135	2.3%	5.3%
1.2. Töökohtade loomine, tööturg	131	2.2%	5.2%
5.1.1. ... hoolivus, avatus, sallivus	127	2.2%	5.0%
2.1.2. ... vaba aja tegevused maal	118	2.0%	4.7%
2. Piirkondlik areng	103	1.8%	4.1%
13.3.2. ... valitsemiskultuur	101	1.7%	4.0%
8.1.2. ... usk endasse, usaldus, positiivsus	97	1.7%	3.8%
1.1.1. ... arendamine	88	1.5%	3.5%
5.3. Ajaloo ja traditsioonide hoidmine	81	1.4%	3.2%
1.1. Ettevõtlus	80	1.4%	3.2%
2.2. Inimeste liikumine, püsimine	78	1.3%	3.1%
6.3.3. ... heakord	72	1.2%	2.9%
5.1.2. ... loovus, innovatsioon	69	1.2%	2.7%
10.1. Sport	68	1.2%	2.7%
3.1.3. ... koostöö avaliku sektoriga	67	1.1%	2.7%
3.2. Rahastamine	67	1.1%	2.7%
4.1. Traditsiooniline haridussüsteem	67	1.1%	2.7%
4.4. Hariduse väärtustamine	66	1.1%	2.6%
6.3.1. ... prügimajandus	66	1.1%	2.6%
8.2.3. ... tervislikud eluviisid	65	1.1%	2.6%
6.2. Loodushoid, looduskaitse	62	1.1%	2.5%
6.4.1. ... loodusväärtused	62	1.1%	2.5%
3.4.3. ... vabatahtlik töö	61	1.0%	2.4%
13.1.1. ... riigi maine	61	1.0%	2.4%
6.3.4. ... planeerimine, arendamine	59	1.0%	2.3%
9.3. Lapsed	59	1.0%	2.3%
9.4.1. ... ühiskondlik aktiivsus	59	1.0%	2.3%
4. Haridus, teadus	54	0.9%	2.1%
10. Vaba aeg	54	0.9%	2.1%
9.3.2. ... areng	53	0.9%	2.1%
9.4. Noored	53	0.9%	2.1%
9.4.2. ... ajakasutus	53	0.9%	2.1%
9.5.1. ... eluterve vanadus, rakendamine	53	0.9%	2.1%
11.1. Ühistransport	53	0.9%	2.1%
4.1.1. ... põhi- ja gümnaasiumiharidus	51	0.9%	2.0%
13.1.2. ... KOV maine	50	0.9%	2.0%
13.3.3. ... võimu lähendamine rahvale	48	0.8%	1.9%
6.4.3. ... säästlik eluviis	46	0.8%	1.8%
9.2.2. ... pereväärtused	46	0.8%	1.8%
1.4. Turism	45	0.8%	1.8%
8.1.1. ... stressiga toimetulek	45	0.8%	1.8%
6.4.2. ... teadlikkuse kasv	44	0.8%	1.7%
5.1.4. ... meedia roll	42	0.7%	1.7%

1.1.3. ... väikeettevõtlus	40	0.7%	1.6%
6.3. Elukeskkond	40	0.7%	1.6%
11.4. Teed	40	0.7%	1.6%
1.1.2. ... loodussäästlik ettevõtlus	39	0.7%	1.5%
3.4.2. ... MTÜ-de areng ja koostöö	39	0.7%	1.5%
4.1.4. ... kooliväline koostöö	38	0.6%	1.5%
12. Tehnoloogia	36	0.6%	1.4%
5.2.2. ... eri rahvuste lähendamine	35	0.6%	1.4%
6.4. Teadmised, hoiakud	34	0.6%	1.3%
6. Keskkond, loodus	32	0.5%	1.3%
12.3. Interneti levik	32	0.5%	1.3%
1.1.4. ... ettevõtlusharidus	30	0.5%	1.2%
9.3.1. ... lastehoid	30	0.5%	1.2%
13. Riik ja KOV	30	0.5%	1.2%
6.1. Loodusvarade kasutamine	29	0.5%	1.1%
11.2.1. ... jalgrattad	29	0.5%	1.1%
3.4. Vabatahtlikud	28	0.5%	1.1%
5.4. Kunsti ja kultuuri käekäik	28	0.5%	1.1%
13.2.3. ... turvalisus, kuritegevus	26	0.4%	1.0%
4.3. Haridussüsteemi väline	25	0.4%	1.0%
7.2. Toimetulek	25	0.4%	1.0%
1.3. Majanduslanguse leevendamine	24	0.4%	1.0%
9.2.3. ... peresuhted	24	0.4%	1.0%
9.4.3. ... püsimine kodukohas	24	0.4%	1.0%
9.5.2. ... elukvaliteet, hoolekanne	24	0.4%	1.0%
11. Transport	24	0.4%	1.0%
5.1.3. ... eetika	22	0.4%	0.9%
9. Pere	22	0.4%	0.9%
13.4.2. ... õigusloome, seadused	22	0.4%	0.9%
5. Kultuur	21	0.4%	0.8%
5.2. Rahvus, keel	20	0.3%	0.8%
11.3.1. ... liikluskorraldus	20	0.3%	0.8%
2.3. Piirkondade ühtlane areng	19	0.3%	0.8%
6.5.2. ... lemmikloomade pidamine	18	0.3%	0.7%
7.1. Erivajadustega inimesed	18	0.3%	0.7%
7.2.1. ... töötud	18	0.3%	0.7%
8. Tervis	18	0.3%	0.7%
8.2.1. ... arstiabi	18	0.3%	0.7%
8.2.4. ... tervisekaitse	18	0.3%	0.7%
9.2. Perekond	18	0.3%	0.7%
9.5. Eakad	18	0.3%	0.7%
14. Muud teemad	18	0.3%	0.7%
3.1.1. ... valdadevaheline koostöö	17	0.3%	0.7%
7. Sotsiaalvaldkond	17	0.3%	0.7%
8.1. Vaimne tervis	17	0.3%	0.7%
13.4.1. ... maksusüsteem	17	0.3%	0.7%
13.3.1. ... usaldus	16	0.3%	0.6%
6.1.3. ... energiatootmine	15	0.3%	0.6%
11.3.3. ... liiklusohutus	15	0.3%	0.6%
3.4.1. ... heategevus	14	0.2%	0.6%
13.1.3. ... Eesti visioon	14	0.2%	0.6%
2.4. Haldusreform	13	0.2%	0.5%
3. Kodanikuühiskond	13	0.2%	0.5%
4.3.2. ... alternatiivõpe	13	0.2%	0.5%
4.1.3. ... kutseharidus	12	0.2%	0.5%
6.1.2. ... mets	12	0.2%	0.5%

7.2.3. ... vähekindlustatud pered	12	0.2%	0.5%
13.2.4. ... seadustest kinnipidamine, avalik kord	12	0.2%	0.5%
4.1.2. ... kõrgharidus	11	0.2%	0.4%
13.3. Juhtimisviis	11	0.2%	0.4%
6.5.1. ... loomakaitse	10	0.2%	0.4%
8.2. Füüsiline tervis	10	0.2%	0.4%
12.1. e-riik	10	0.2%	0.4%
12.2. e-õpe	10	0.2%	0.4%
9.2.1. ... põlvkondade lõhe	9	0.2%	0.4%
11.2. Kergliiklus	9	0.2%	0.4%
6.3.2. ... õhu puhtus	8	0.1%	0.3%
11.3. Liiklus	8	0.1%	0.3%
13.3.4. ... korruptsiooniga võitlemine	8	0.1%	0.3%
5.2.3. ... vähemuste kultuur ja keel	7	0.1%	0.3%
6.5. Loomad	7	0.1%	0.3%
9.1. Eluase	7	0.1%	0.3%
9.3.3. ... iive	7	0.1%	0.3%
4.2. Teadus	6	0.1%	0.2%
6.1.1. ... meri	6	0.1%	0.2%
13.2.1. ... riigikaitse	6	0.1%	0.2%
7.2.2. ... kodutud	5	0.1%	0.2%
11.3.2. ... parkimine	5	0.1%	0.2%
13.1. Maine ja tulevik	5	0.1%	0.2%
8.2.2. ... täiend- ja alternatiivravi	4	0.1%	0.2%
13.2.2. ... õiguskaitse	4	0.1%	0.2%
4.1.5. ... koolivägivald, koolikiusamine	3	0.1%	0.1%
13.2. Kaitse, kord	3	0.1%	0.1%
11.2.2. ... rollerid	2	0.0%	0.1%
13.4. Juhtimisvahendid	1	0.0%	0.0%
Total	5858	100.0%	232.1%

Tabel 3.2: Esialgsed kategooriad

	N	% responses	% cases
3. Kodanikuühiskond, ühistegevus (koond)	728	16.1%	29.1%
2. Piirkondlik areng (koond)	591	13.1%	23.6%
5. Kultuur ja väärtused (koond)	503	11.1%	20.1%
9. Pere (koond)	404	9.0%	16.1%
6. Keskkond ja loodus (koond)	389	8.6%	15.5%
1. Majandus ja ettevõtlus (koond)	373	8.3%	14.9%
4. Haridus (koond)	369	8.2%	14.7%
13. Riik ja KOV (koond)	334	7.4%	13.3%
8. Tervis (koond)	247	5.5%	9.9%
10. Vaba aeg (koond)	239	5.3%	9.5%

11. Transport (koond)	168	3.7%	6.7%
7. Sotsiaalvaldkond (koond)	85	1.9%	3.4%
12. Tehnoloogia (koond)	83	1.8%	3.3%
Kokku	4513	100.0%	180.1%

Tabel 3.3: Koondatud teemad

	N	% responses	% cases
7. Kodanikuühiskond, ühistegevus ja koostöö	692	13.5%	27.4%
13. Väärtused	376	7.3%	14.9%
1. Ettevõtlus	341	6.7%	13.5%
28. Vaba aeg, sport	318	6.2%	12.6%
5. Piirkondlik areng	208	4.1%	8.2%
6. Maaelu	205	4.0%	8.1%
18. Elukeskkond	203	4.0%	8.0%
17. Loodushoid	201	3.9%	8.0%
11. Elukestev- ja alternatiivõpe	170	3.3%	6.7%
33. Riiki ja riigi maine, üldine	169	3.3%	6.7%
10. Haridussüsteem	165	3.2%	6.5%
26. Noored	164	3.2%	6.5%
35. Poliitiline kultuur	149	2.9%	5.9%
25. Lapsed	144	2.8%	5.7%
22. Stressiga toimetulek, eneseusk ja positiivsus	141	2.8%	5.6%
8. Vabatahtlik töö, MTÜ-d	132	2.6%	5.2%
2. Töökohtade loomine ja tööturg	131	2.6%	5.2%
15. Kultuur ja traditsioonide säilitamine	122	2.4%	4.8%
24. Perekond	109	2.1%	4.3%
20. Sotsiaalvaldkond	85	1.7%	3.4%
27. Eakad	79	1.5%	3.1%
31. Liiklus	74	1.4%	2.9%

32. Tehnoloogia ja internet	68	1.3%	2.7%
12. Hariduse väärtustamine	66	1.3%	2.6%
23. Tervislikud eluviisid	65	1.3%	2.6%
29. Transport ja teed, üldine	63	1.2%	2.5%
21. Tervis, üldine	63	1.2%	2.5%
16. Loodusvarade kasutamine	62	1.2%	2.5%
9. Haridus ja teadus üldiselt	60	1.2%	2.4%
14. Rahvus ja keel	58	1.1%	2.3%
30. Ühistransport	53	1.0%	2.1%
4. Turism	45	0.9%	1.8%
36. Seadused, maksud	40	0.8%	1.6%
34. Avalik kord ja turvalisus	35	0.7%	1.4%
19. Loomad	27	0.5%	1.1%
3. Majanduslanguse leevendamine	24	0.5%	1.0%
37. Muud teemad	18	0.4%	0.7%
Kokku	5125	100.0%	203.1%